

COLLEGIUM
INNOVATIUM

GÓRZYCA, czerwiec-wrzesień 2023

SPIS TREŚCI

Spis treści	1
Wstęp	2
Opis procesu tworzenia strategii	2
Źródła danych	4
Notka autorska	5
Kluczowe wnioski z diagnozy	7
Uwarunkowania geograficzno-historyczne	7
Sytuacja gminy	13
Opis najważniejszych problemów wynikających z przeprowadzonej diagnozy	18
Zadowolenie z życia i potrzeby mieszkańców	32
Analiza SWOT	35
Drzewo problemów	37
Drzewo celów	38
Misja, Wizja, Cele	39
Cele główne	39
Cel 1. poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży	39
Cel 2. lepszy dostęp do usług publicznych i możliwości bogacenia się społeczeństwa	40
Cel 3. wzrost odporności na zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska	41
Cel 4. wzrost aktywności obywatelskiej	42
Plan działań	43
Kluczowe przedsięwzięcia	43
Dla celu 1 - Budowa szkoły wraz z oddziałem przedszkolnym i salą gimnastyczną w Górzycy	46
Dla celu 1 - Rozwój miejsc rekreacji mieszkańców oraz aktywności fizycznej młodzieży	46
Dla celu 2 - Budowa, modernizacja i bieżące utrzymanie ścieżek rowerowych [GPR, G7]	47
Dla celu 3 i 4 Wspólne projekty edukacyjne z organizacjami pozarządowymi	48
Kierunki interwencji realizacji poszczególnych celów.	50
Ramy, źródła finansowania i wstępny harmonogram pozyskiwania środków	53
Oczekiwane rezultaty	57
Założenia przestrzenne	58
Model funkcjonalno-przestrzenny gminy	58
Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	60
Zgodność celów z innymi dokumentami strategicznymi	67
Założenia wdrożeniowe	69
Ewaluacja i monitoring strategii.	70
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	71
Spis tabel, map, wykresów i rysunków	71

WSTĘP

Strategia rozwoju gminy pełni 3 zadania. Pierwszy z nich stanowi kierunkowanie polityki rozwoju gminy w danym czasie oraz zabezpieczenie ciągłości jej realizacji. W tych ramach do najważniejszych funkcji strategii należą m.in.: hierarchizowanie celów, ustalenie metod, za pomocą których będą realizowane czy ograniczenie kosztów wynikających z ciągłego podejmowania decyzji bez ustalonego planu długoterminowego. W przypadku zorientowania strategii rozwoju gminy na konkretne wyzwania, do jej zastosowań należy zaliczyć również: ograniczenie ryzyka rezygnacji z planów, wynikającego ze zmiany uwarunkowań rozwoju, za pomocą wypracowanych scenariuszy i wariantów lub koordynowanie działań w kilku obszarach na rzecz przeciwdziałania barierom rozwoju w danym obszarze problemowym.¹

Drugą ważną rolą strategii jest wykorzystanie dokumentu jako podstawy do wnioskowania o dofinansowanie ze środków zewnętrznych, by zrealizować konkretne inwestycje. W tym wypadku dokument może być wskazywany jako podstawa w składanych wnioskach o dofinansowanie interesujących gminę inwestycji i działań jako niezbędnych bądź istotnych z perspektywy realizacji długofalowej polityki rozwoju.²

Trzecia podstawowa rola strategii związana jest z jej wymiarem integracyjnym. Główne funkcje z niej wynikające to m.in. integracja lokalnej wspólnoty samorządowej wokół procesu formułowania strategii i jej realizacji, otwarcie pola publicznej dyskusji i budowy kompromisu wśród lokalnej społeczności wokół kierunku rozwoju gminy, utworzenie podstawy do kontroli przestrzegania wspólnych ustaleń czy wreszcie stworzenie możliwości do wspólnego poznawania i doskonalenia procesu zarządzania rozwojem gminy.³

Na wstępie warto zaznaczyć, iż zarówno proces diagnostyczny zwieńczony raportem z diagnozy jak i niniejszy dokument w wielu miejscach odnoszą się do „porozumienia G-7” czyli partnerstwa siedmiu gmin (w tym Górzycy), które zostało zawiązane w celu sprawniejszego rozwiązywania wspólnych problemów rozwojowych na jego terenie. Stąd też częste porównania sytuacji gminy Górzycy do właśnie tego obszaru.

OPIS PROCESU TWORZENIA STRATEGII

Przygotowanie niniejszego dokumentu opierało się na następujących etapach prac:

1. *Wybór wykonawcy prac, ustalenie harmonogramu prac oraz uchwalenie przez Radę Gminy uchwały dot. rozpoczęcia prac nad strategią (luty 2023)*
2. *Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej obszaru (luty-maj 2023)*
3. *Wnioskowanie na podstawie raportu z diagnozy (czerwiec 2023)*
4. *Opracowanie drzew problemów, celów i analizy SWOT (czerwiec 2023)*
5. *Zaprogramowanie działań zmierzających realizacji celów (czerwiec-lipiec 2023)*
6. *Wybór i kwantyfikacja wskaźników skuteczności wdrożenia strategii (lipiec-sierpień 2023)*
7. *Opracowanie wstępnego tekstu dokumentu (sierpień-wrzesień 2023)*
8. *Konsultacje społeczne oraz uzgodnienia/konsultacje z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, powiatem ślubickim oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego (wrzesień 2023)*
9. *Opracowanie raportu z konsultacji społecznych (październik 2023)*
10. *Ewaluacja ex-ante przewidywanych efektów wdrażania strategii (październik 2023)*
11. *Przyjęcie finalnego tekstu strategii przez Radę Gminy (październik-listopad 2023)*

W kluczowych etapach prac nad strategią udział miały grupy interesu i mieszkańcy. Udział ten zapewniono:

¹ Poradnik Strategia Rozwoju Gminy, Dawid Hoinkis i inni eksperci FRDL, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021

² ibidem

³ ibidem

- na etapie 2 poprzez szerokie badanie społeczne przeprowadzone w postaci ankiety elektronicznej. Jej opis znajduje się w dalszej części opracowania oraz poprzez wywiady pogłębione z radą gminy.
- na etapie 3 poprzez włączenie w identyfikację kluczowych problemów oraz przypisanie im właściwych wag. Włączenie to w pierwszej kolejności polegało na wyrażeniu w ankiecie elektronicznej dla urzędników, kierowników jednostek oraz sołtysów opinii dot. prawidłowości i istotności zidentyfikowanych w diagnozie problemów. W ankiecie udział wzięło 17 osób. Na tej podstawie wyselekcjonowano 22 problemy, które zostały poddane dalszej analizie w ankiecie otwartej dla mieszkańców. Na podstawie sumy ważonej odpowiedzi udzielanych przez urzędników i mieszkańców (stosunek wagowy 10:1, czyli 1 punkt przyznany przez urzędnika = 10 punktom przyznanym przez mieszkańców) sporządzono ranking najważniejszych problemów, na podstawie których tworzone były drzewa problemów i celów.
- na etapie 4 poprzez włączenie urzędników (przy pomocy tego samego narzędzia co na etapie 3) w identyfikację mocnych, słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwojowych gminy Górzycy. Na podstawie udzielonych odpowiedzi przygotowano uzgodnioną analizę SWOT.
- na etapie 5 i 6 poprzez ścisłą współpracę przy opracowaniu celów, działań i wskaźników z urzędnikami i kierownikami jednostek podległych. Działania i wskaźniki wypracowano w ramach pracy warsztatowej pod kierownictwem wykonawcy strategii.
- na etapie 8 poprzez trwające 35 dni konsultacje społeczne podczas których zorganizowano spotkanie konsultacyjne oraz prowadzono elektroniczną formę konsultacji. Konsultowane dokumenty udostępniono na stronie urzędu.
- na etapie 10 poprzez analizę wniosków, uwag i sugestii wpływających przez cały czas trwania prac nad strategią oraz poprzez analizę wypowiedzi mieszkańców na forach internetowych czy portalach społecznościowych.

W procesie analizy i wyciągania wniosków niezwykle istotnym elementem jest triangulacja. Aby zapewnić jak najwyższą jakość badania zastosowano metodę triangulacji, która polega na zbieraniu danych za pomocą dwóch lub większej liczby metod, a następnie porównywanie i łączenie wyników. Różne metody umożliwiają testowanie tej samej hipotezy i zmniejszenie obciążenia błędem wynikającym z ograniczeń i wad poszczególnych metod. Jeśli osiągnięte wyniki są podobne, są one traktowane jako bardziej godne zaufania i obarczone mniejszym błędem.

Triangulacja może być również używana dla pogłębienia badań, a w szczególności do poszerzenia wiedzy o kontekście badanego zjawiska.

Wg klasyfikacji Normana Denzina , zastosowano trzy rodzaje triangulacji:

1. Triangulacja danych – polegającą na przeprowadzeniu badania na podstawie różnych źródeł informacji: wyniki ogólnodostępnych badań i GUS; dane zastane wewnętrzne; wyniki badań własnych,
2. Triangulacja metod – czyli połączenie kilku metod badawczych: analizy danych zastanych, badania ilościowego i badania jakościowego,

3. Triangulacja badaczy – czyli wnioskowanie przez trzech badaczy, którzy dochodzą do konkluzji niezależnie. Raport z badania jest syntezą wspólnych wniosków, które zwiększają wiarygodność badania. Stąd istotnym elementem prac było włączenie urzędników i mieszkańców w etap wnioskowania.

W trakcie prac zastosowane zostały wszystkie trzy poziomy triangulacji.

Szczegółowe zestawienie narzędzi wykorzystywanych w ramach tych metod przedstawiono poniżej.

ŹRÓDŁA DANYCH			
Narzędzia badawcze	Czas pomiaru (częstotliwość, ilość, badany okres)	Źródło danych	Szacunkowa waga materiału dla raportu
Analiza danych zastanych	Przez cały okres prac	- raport z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Górzycy; - strategię rozwoju gminy Górzycy 2016-2022; - biuletyn informacji publicznych gminy Górzycy; - dokumenty planistyczne gminy Górzycy; - notatki, opracowania własne sporządzane przez urzędników gminy Górzycy	60%
Ankiety elektroniczne	7.02-21.02.2022 – diagnoza; 7-21.06.2023 – wnioskowanie	- Wyniki badania społecznego przeprowadzonego w 2022 roku na potrzeby budowania strategii ponadlokalnej G-7; - w badaniu udział wzięło 627 osób, z czego 560 wypełniło całą ankietę. Rozkład kwoty w podziale na poszczególne gminy zbliżony był do rozkładu reprezentatywnego nielosowego. Respondenci z gminy Górzycy, którzy wypełnili całą ankietę to 41 osób i wyniki tej grupy będą brane pod uwagę przy opracowywaniu wniosków. - Wyniki badania na etapie wnioskowania – ankietę w wersji dla urzędników (waga głosu = 10) wypełniło 17 osób - Ankietę w wersji dla mieszkańców (waga głosu = 1) wypełniło 13 osób	30%
Konsultacje społeczne	Wrzesień 2023	- wnioski zebrane podczas etapu konsultacji społecznych, spisane i opracowane w osobnym raporcie.	10%

Na bazie wypracowanych z przedstawicielami władz oraz mieszkańcami założeń powstała niniejsza strategia. ~~Przedłożony dokument jest wersją Strategii, która powstała po konsultacjach społecznych przeprowadzonych we wrześniu 2023 roku, z uwzględnieniem uwag, które wpłynęły w trakcie konsultacji. Raport z konsultacji stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.~~

Dokument składa się z następujących części:

- części diagnostycznej, w której przedstawiono syntezę diagnozy i zidentyfikowano kluczowe bariery, potencjały oraz wyzwania decydujące o kierunkach rozwoju gminy.
- części projekcyjnej, w której określono misję, wizję i cele rozwojowe oraz najważniejsze przedsięwzięcia strategiczne i ich rezultaty.
- część wdrożeniowej, która zawiera opis systemu realizacji, w tym monitorowania i roli partnerów w przygotowaniu, realizacji i ocenie efektów strategii a także model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla obszaru gminy. W ostatniej części opisane zostały potencjalne źródła finansowania procesu realizacji strategii.

Podstawy do sporządzania strategii rozwoju gminy określają w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przepisy wskazują czynności, jakie należy wykonać w trakcie procesu sporządzania strategii, ale nie regulują kolejności ich wykonania. Procedura powinna tworzyć logiczny ciąg następujących po sobie zdarzeń, tak aby każda z przewidzianych czynności mogła być w pełni przeprowadzona. Zgodnie z art. 10f ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, ustawodawca powierzył radzie gminy uprawnienie do określenia szczegółowego trybu sporządzenia projektu strategii rozwoju gminy. W tym celu rada gminy podejmuje odpowiednią uchwałę. Realizacja procedury kończy się podjęciem przez radę gminy uchwały o przyjęciu strategii do realizacji.

NOTKA AUTORSKA

Dokument został opracowany przez zespół Collegium Innovatium Duer Sp.k.

Koordynacja i redakcja: Karol Duer – Ekonomista. Absolwent Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Wyższej Szkoły Integracji Europejskiej. Wyróżniony w II edycji Konkursu Młody Ekonomista Roku (2010) organizowanego przez Forum Obywatelskiego Rozwoju i Towarzystwo Ekonomistów Polskich. Uczestnik IX edycji programu Liderzy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności prowadzonego przez Fundację Szkoła Liderów. Od 2010 roku działa w sektorze organizacji pozarządowych oraz w biznesie. Jako członek zespołu Fundacji na rzecz Collegium Polonicum w Słubicach pełnił m.in. funkcję koordynatora projektów finansowanych ze środków EFS, lidera Ośrodka Działaj Lokalnie oraz specjalisty ds. ewaluacji i badań społecznych w projektach unijnych. Założyciel i pierwszy prezes Fundacji Dziupła Inicjatyw Przyrodniczych, były członek zarządu Lokalnej Grupy Działania Zielona Dolina Odry i Warty obsługującej oś LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Koordynator zespołu, który przygotował Lokalną Strategię Rozwoju 2014-2020. Autor i koordynator strategii rozwojowych dla: porozumienia „G-7” 2023-2030 (partnerstwo gmin: Słubice, Kostrzyn nad Odrą, Słońsk,

Górzycą, Ośno Lubuskie, Rzepin i Cybinka) gminy Górzycą (2016-2022), gminy Cybinka (2016-2022), gminy Rzepin (2023-2030), współautor Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielona Dolina Odry i Warty na lata 2023-2027. Przygotowywał również m.in. diagnozy i strategie branżowe przygotowywane na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego (m.in. miasta Kostrzyn nad Odrą czy gminy Krosno Odrzańskie), liczne badania ewaluacyjne projektów unijnych oraz przeprowadzone badania społeczne z zakresu funkcjonowania lubuskich organizacji pozarządowych, współpracy na linii NGO i JST oraz sytuacji młodzieży na lubuskim rynku pracy a także pracował w zespole ekspertów ds standardów funkcjonowania organizacji pozarządowych, oceniał wnioski w konkursach zewnętrznych m.in. w ramach programów Równać Szansę, Działaj Lokalnie czy Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich.

Konsultacje i doradztwo: Fundacja Dziupla Inicjatyw Przyrodniczych, Przemysław Karg,

UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO-HISTORYCZNE

rozciągającą się na malowniczej terasie doliny Odry. Pod względem fizyczno-geograficznym, znajduje się ona w krainie Pojezierzy Wielkopolskich i wchodzi w skład Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, a dokładnie leży na obszarze nazywanym Lubuskim Przełomem Odry⁴. Jej dolina na tym odcinku ma 25 km długości i 2-5 km szerokości, obniżając się od około 21 m do 12 m n.p.m.⁵. Górzycza jest zaledwie o ok. kilometr oddalona od Odry. Najbliższe okolice wsi pocięte są rynkami, parowami i pasmem Raczej Strugi (Czerwony Kanał) uchodzącej do Warty. Od topografii terenu - urozmaiconego falistymi wzgórzami, które wprawdzie nie przekraczają 70 m, lecz wyraźnie dominują nad okolicą – wzięła się nazwa miejscowości - Goriza (wymieniona w dokumencie z 1252 r.), Goricz (wymieniona w dokumencie z 1317 r., tutaj jako oppidum) - zachowując podobieństwo brzmienia także w języku niemieckim – Görzitz⁶.

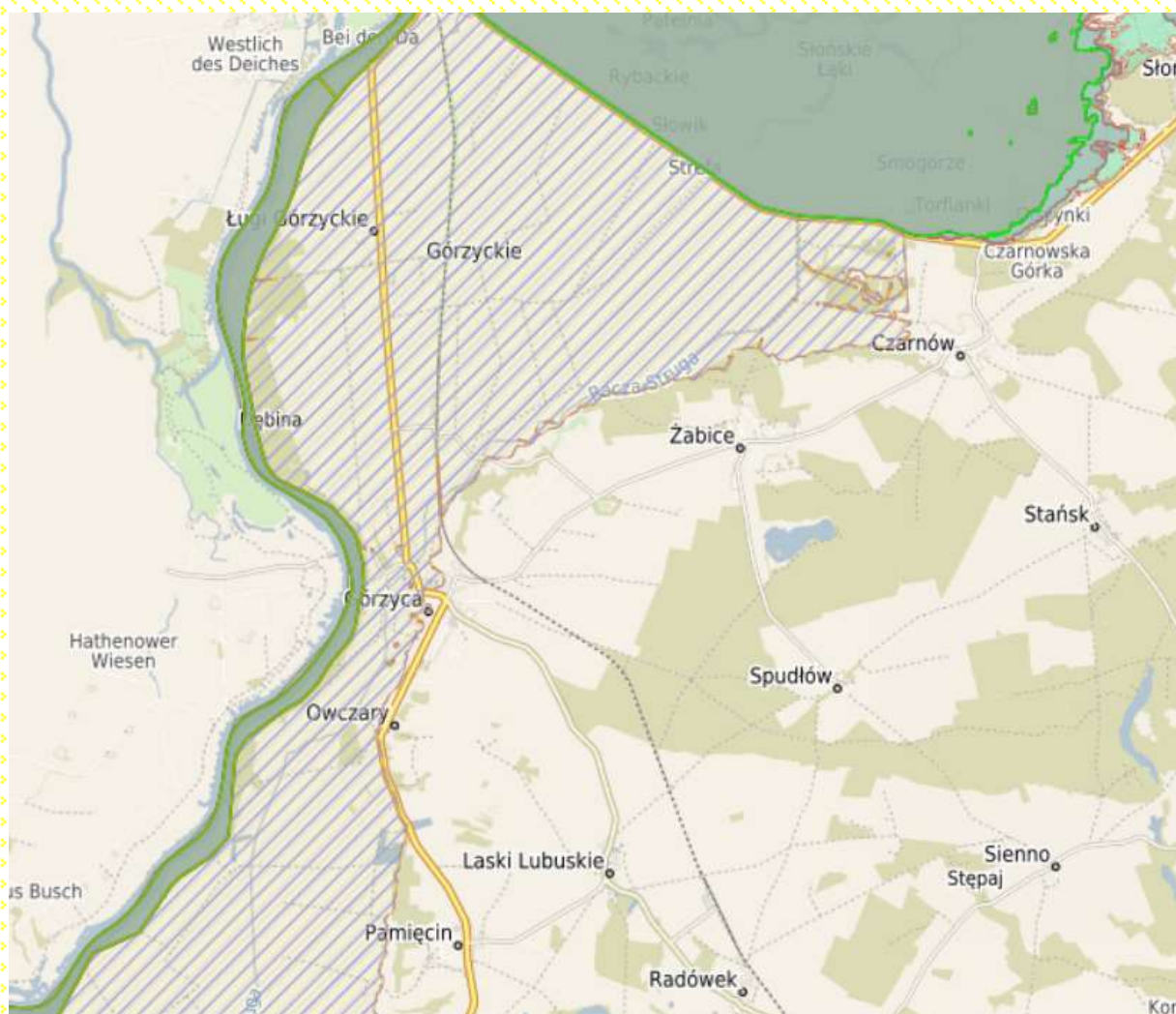
Gmina jest nisko zalesiona (mniej niż 25% powierzchni zalesionej i zakrzewionej, co jest bardzo niskim wskaźnikiem jak na województwo lubuskie) z dominującymi terenami rolniczymi (69%). Ponad 40% gminy leży w dolinach rzecznych. Są to tereny zalewowe, dla których istnieje ryzyko zagrożenia powodziowego. Tereny te rozciągają się wzdłuż Odry (na zachodzie gminy) oraz Warty (na północy). Na poniższej mapie zaznaczono je kreskowanym gradientem. Oczywiście tereny te są obecnie chronione przez wały przeciwpowodziowe. Jednak ich naturalny charakter determinuje w pewnym stopniu specyfikę przyrodniczą oraz problemy i korzyści z uprawy tych ziem.

⁴ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 1998, s. 134.

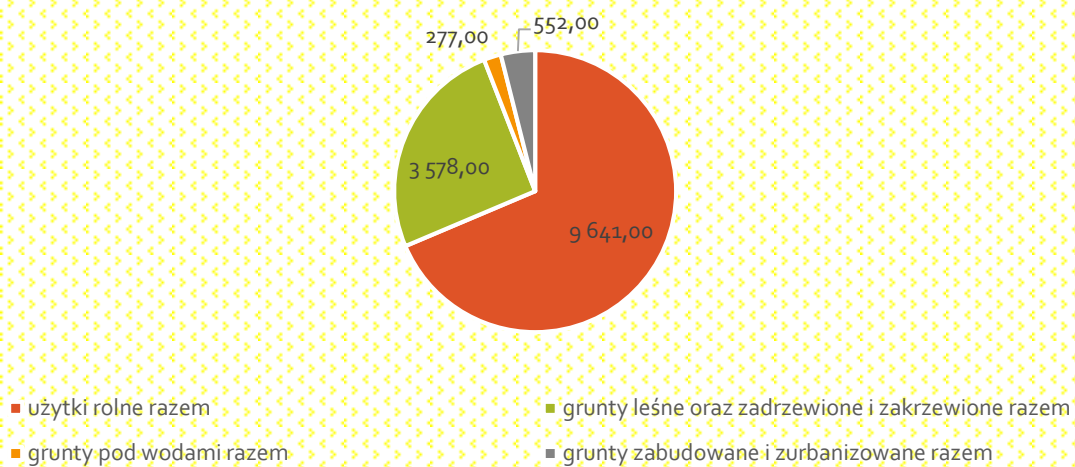
⁵ Tamže, s. 134.

⁶ E. Rozenkranz, Górzycza, w: Z. Kaczmarczyk, A. Wędzki (red.), *Studia nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą*, t. 1, *Ziemia lubuska, Nowa Marchia, Wielkopolska*, Zielona Góra 1967, s. 199, 203-204.

Mapa 1. Mapa gminy Górzycy z uwzględnieniem terenów naturalnie zalewowych. Źródło: geeoportal.gov.pl

Wykres 1 Kierunki wykorzystania powierzchni gminy Górzycy. Opracowanie własne na podstawie danych GUS - BDL wg stanu na 31.12.2024

Uwarunkowania historyczne⁷

uprawy roli⁸. Pierwsze ślady obecności człowieka na obszarze gminy datowane są na okres paleolitu schyłkowego (ok. 10000 p.n.e.) i mezolitu (ok. 8000 – 4800 p.n.e.).

W okresie wpływów rzymskich (początki n.e. – 375 r. n.e.) na obszarze gminy Górzycy rejestrujemy również intensywne osadnictwo, co w czasach kultury łużyckiej. Dotychczas z tego okresu znanych jest kilkanaście osad i cmentarzysk. Najbardziej spektakularne odkrycia pochodzą z Górzycy. Pierwszych znalezisk z okresu rzymskiego dokonano tutaj jeszcze w XIX w. To wówczas, według źródeł, w pobliżu „Kępy Targacz” odkryto rzymskie naczynia brązowe¹⁰. Po zaniku osadnictwa z okresu wpływów rzymskich, od ok. IV w. n.e., na obszarze gminy Górzycy obserwowana jest tzw. pustka osadnicza. Nie oznacza to, że od IV do ok. IX w. n.e. na tym terenie nie ma osadnictwa. Taka sytuacja wynika ze złego stanu badań nad tym okresem dziejów w tym regionie. Z punktu widzenia archeologa, należy mieć nadzieję, że kolejne odkrycia wypełnią tę białą kartę.

Ponownie na obszarze gminy ludność pojawia się około IX/X w. n.e. Jest to ludność słowiańska. Ludność wczesnośredniowiecznej Górzycy zajmowała się hodowlą, rolnictwem i rybołówstwem. Wykwalifikowani rzemieślnicy trudnili się produkcją rogowniczą (obrabiali przedmioty z kości, poroża i rogu), kowalstwem, produkcją naczyń czy wyrobów drewnianych. Z jej intensywnym osadnictwem mamy do czynienia szczególnie na pograniczu Górzycy i Owczar oraz w samych Owczarach. Dowodem na potwierdzenie tych słów są pozostałości po grodzie właśnie w Owczarach. Znajduje się on na wzgórzu wyniesionym ponad dolinę Odry. Z racji swego doskonałego położenia gród w Owczarach był wyśmienitym punktem obserwacyjnym i obronnym

⁸ E. Rozenkranz, op. cit., s. 199.

¹⁰ *Katalog...*, s. 84, 113.

w okresie średniowiecznym. Tak rolę przyszło mu pełnić ponownie podczas II wojny światowej, czego dowodem są liczne fortyfikacje polowe w tym miejscu. Wczesnośredniowieczne grodzisko w Owczarach dotychczas nie było przedmiotem żadnych większych badań archeologicznych. Niewątpliwie jest to niezwykle interesujący obiekt, który przy niewielkich nakładach może stać się atrakcją turystyczną.

Dzieje Górzycy związane są z dziejami biskupstwa lubuskiego, utworzonego przez Bolesława III Krzywoustego w czasie legacji Idziego z Tuskulum odbytej do Polski w latach 1123 – 1125¹¹. Pobyt legata wykorzystał Krzywousty do uregulowania stosunków kościelnych w swoim państwie, które wyrażało się w ustanowieniu nowych biskupstw, w tym lubuskiego. Biskupstwo lubuskie miało rozwijać akcję misyjną wśród Słowian połabskich na zachód od Odry¹².

Z czasami średniowiecza wiąże się najbardziej spektakularny okres w dziejach Górzycy. Chodzi oczywiście o czasy, kiedy była ona siedzibą biskupów lubuskich. Diecezja lubuska powstała w 1124 r. Jej pierwszą stolicę ustanowiono w Lubuszu (obecnie Lebus)¹³. Zawiła sytuacja polityczna, jaka miała miejsce kilkadziesiąt lat później, skłoniła arcybiskupa Konrada do poszukiwania nowej siedziby biskupstwa¹⁴. Tymczasowe schronienie udało się znaleźć po drugiej stronie Odry, w Górzycy. W 1276 r. ogłoszono ją oficjalną siedzibą biskupstwa i kapituły lubuskiej¹⁵. Nowa, stołeczna rola przyniosła jej wyraźne ożywienie. To wówczas powstały obiekty sakralne i budynki kurialne. Wzrosła liczba ludności oraz rozszerzyły się kontakty gospodarcze. Efektem tego nagłego skoku cywilizacyjnego było uzyskanie przez Górzycę w 1317 r. praw miejskich¹⁶.

Okres bujnego jej rozwoju nie trwał jednak zbyt długo. W 1326 roku Władysław Łokietek dokonał najazdu na Nową Marchię. W odwecie mieszczanie frankfurccy jeszcze w tym samym roku zniszczyli Górzycę wraz z siedzibą biskupią¹⁷. Kolejne najazdy, zwłaszcza w 1352 r., coraz bardziej rujnowały miasto, podkopując jego stołeczną pozycję. Wkrótce Górzycza przestała być nie tylko rzeczywistą, ale nawet nominalną stolicą biskupstwa lubuskiego i straciła swe miejskie przywileje¹⁸.

Po tych tragicznych wydarzeniach, w miejscu zniszczonej siedziby biskupiej, powstało sanktuarium maryjne¹⁹. Do połowy XVI wieku znajdował się tam cudowny wizerunek Matki Boskiej²⁰. To dzięki niemu górzyskie sanktuarium było znanym i licznie odwiedzanym przez pątników miejscem kultu. W 1551 r., niestety i ono zostało zrabowane i zburzone²¹. W XIX w., w miejscu średniowiecznej siedziby biskupiej i sanktuarium maryjnego, powstał folwark. Jego zabudowania, choć doszczętnie zniszczone przez pociski artyleryjskie, wznosiły się na Targaczu do końca II wojny światowej²².

Po wykształceniu tożsamości państwowej powojennej Polski spójność kulturowa tak obszaru gminy Górzycy, jak i większej części Europy warunkowana była przede wszystkim warunkami przyrodniczymi. Na całym interesującym nas obszarze zauważyć można efekty XVIII wiecznych wielkich melioracji i regulacji Odry i Warty. Działania te tak silnie zmieniły krajobraz i sytuację społeczno – gospodarczą wraz z nowym, ołęderskim

¹¹ K. Małczyński, *Legacja Idziego kardynała Tuskulum*, w: *Studia nad dokumentem polskim*, Wrocław 1971, s. 144

¹² Zob. M. Golemski *Działalność misyjna biskupów lubuskich w XII i XIII wieku – cele i efekty*, w: *Kościół i państwo w dziejach, źródłach i studiach nad przeszłością*, Warszawa 2008, s. 175 - 181

¹³ M. Golemski *Górzycza – fragmenty z przeszłości dawnej stolicy ziemi lubuskiej*, [w:] *Monografia historyczno-przyrodnicza Górzycy i okolic*, red. H. Czyż, Górzycza, 2000, s. 10.

¹⁴ Tamże, s. 11.

¹⁵ E. Rozenkranz op. cit., s. 203-204; M. Golemski, *Górzycza...*, s. 11.

¹⁶ E. Rozenkranz op. cit., s. 203-204.

¹⁷ M. Golemski, *Górzycza...*, s. 12.

¹⁸ Władze Gminy, na czele z Wójtem Robertem Stolarskim, z optymizmem patrzą w przyszłość i dążą do odzyskania przez tę urokliwą miejscowość praw miejskich.

¹⁹ M. Golemski, *Górzycza...*, s. 13.

²⁰ Próbie ustalenia jego typu ikonograficznego przeprowadziła dr Bożena Grabowska. Por. B. Grabowska *Zaginiony wizerunek Matki Boskiej z Górzycy. Próba ustalenia typu ikonograficznego*, w: *Colloquia Lubuskie*, red. M. Golemski, Ośno Lubuskie 2011, s. 36-41.

²¹ S. W. Wohlbrück op. cit., t. 2, s. 225-227.

²² Z. Linkowski op. cit., s. 41.

(specyficznym dla tych ziem) osadnictwem. Ten historyczny fakt odgrywa coraz silniejszą rolę w kształtowaniu tożsamości regionalnej. Wzrost ten, wraz z opisaną w części przyrodniczej ornitofauną, stanowi wizytówkę regionu wielkich rzek Ziemi Lubuskiej. Dramatyczne w swym przebiegu wypędzenia, wysiedlenia i przesiedlenia ukształtowały dzisiejszy, specyficzny dla Ziemi Zachodnich (zwanych w PRL-u „Ziemiemi Odzyskanymi”) tygiel kulturowy. Mieszają się w nim kultury niemal ze wszystkich stron dawnej II Rzeczypospolitej. Na terenie obszaru obserwowano powszechne zawężenie spojrzenia na problematykę tożsamości, wysoką skalę nieznajomości, ale też i braku zainteresowania zamieszkwanymi ziemiami. Za przyczynę tych zjawisk uznać można pozostałości propagandy czasów PRL-u, kiedy w konsekwentny i systemowy sposób starano się zatrzeć tutejsze materialne świadectwa przeszłości, których nie postrzegano lub nie chiano postrzegać jako własne.²³ Do dziś skutkuje to wzmiankowanym problemem zaniku tożsamości regionalnej.

Gmina Górzycza została partnerem porozumienia obszaru „G-7”. Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie największej ilości zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięta. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego.

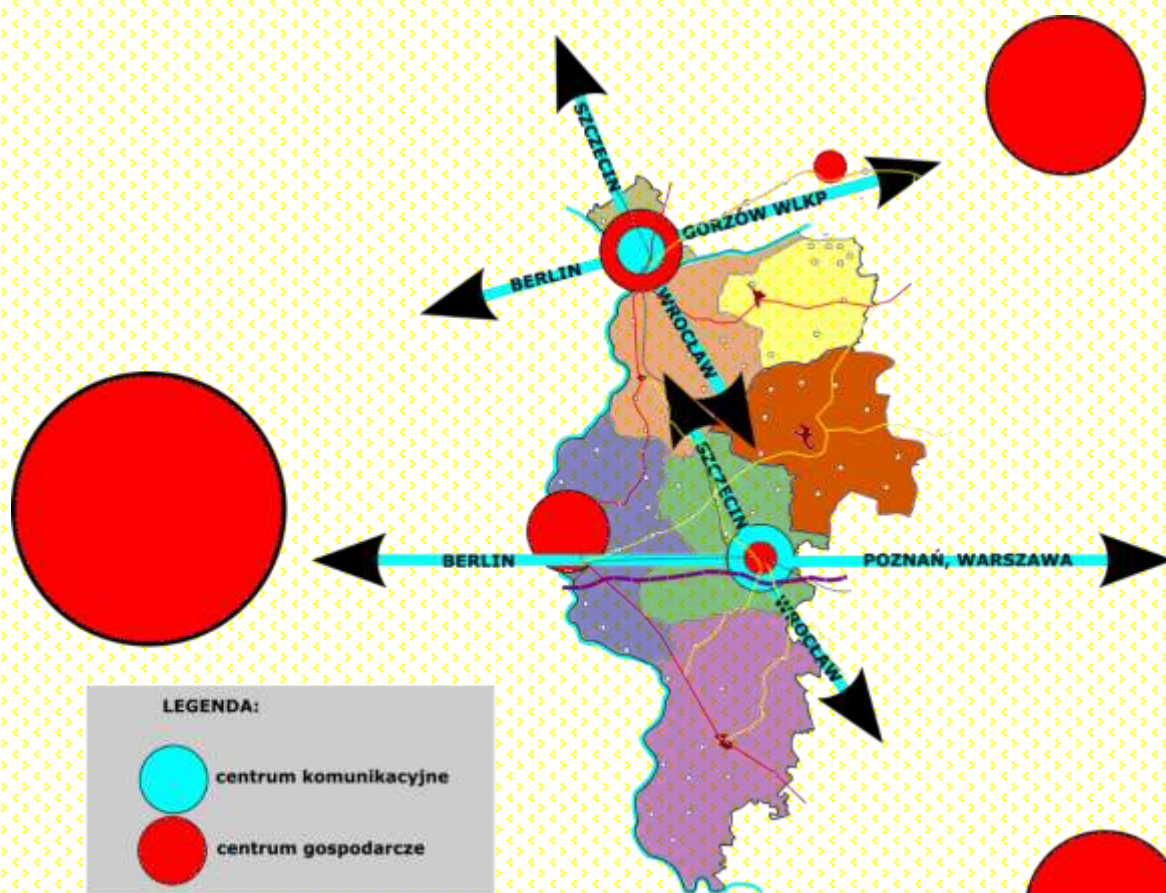
Poniższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą (kierunki: Berlin – Poznań, Gorzów; oraz Szczecin-Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin-Warszawa, a nawet Paryż-Moskwa; oraz Szczecin-Wrocław, przez Zieloną Górę).

Górzycza jest gminą nadgraniczną, choć pozbawioną przejścia granicznego. Bliskość otwartych dla polskich pracowników Niemiec sprawia, iż okoliczne gminy stają się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla osób planujących podjęcie pracy za granicą, przy jednoczesnym zamieszkiwaniu na terenach przygranicznych. W ten sposób maksymalizują dochody gospodarstw domowych dzięki zarabkowaniu w stawkach rynku niemieckiego natomiast ponosząc koszty życia po stronie polskiej, które z kolei są znacznie niższe niż po zachodniej stronie Odry.

---

²³UTA HENGELHAUPT w „Odra-Oder. Panorama europejskiej rzeki”, Karl Schlögel/Beata Halicka, Skórzyn 2008, s. 135

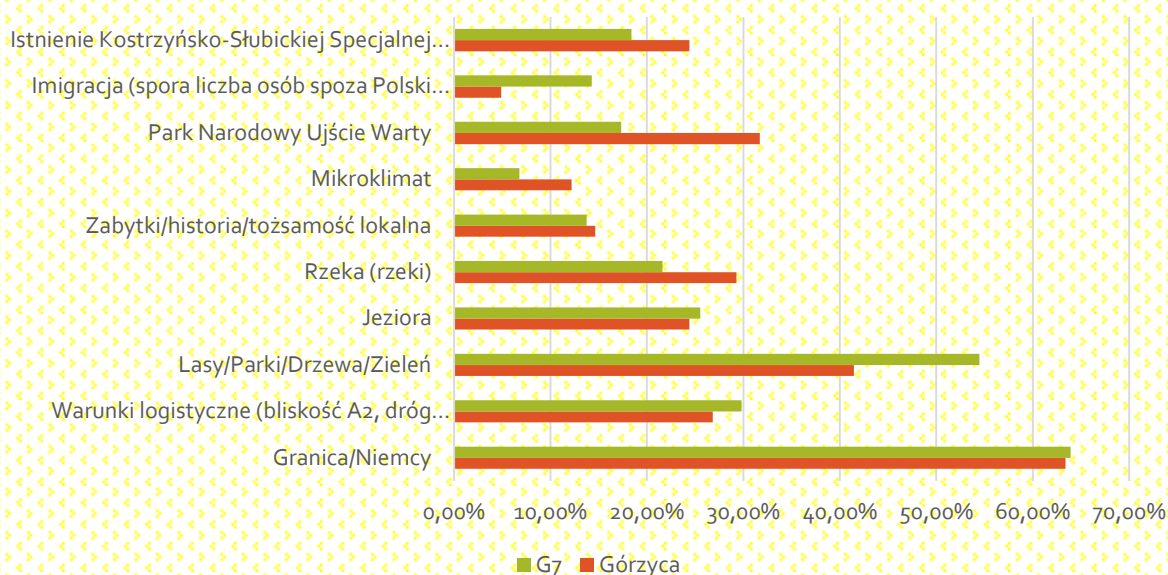
Mapa 3 Położenie względem ośrodków funkcjonalnych. Opracowanie własne

W badaniu ankietowym zapytano mieszkańców regionu o to, które z istotnych czynników lokalnych mają największy wpływ na ich życie. Każdy respondent mógł wybrać 3 najważniejsze czynniki spośród 10 wyszczególnionych na liście. Celem pytania było rozpoznanie najmocniej oddziałujących na życie w regionie czynników lub zjawisk. Pytanie celowo pomijało czynniki ogólnokrajowe a skupiało się jedynie na lokalnych uwarunkowaniach. Wpływ może być zarówno pozytywny jak i negatywny - chodziło o wskazanie najbardziej wyrazistych elementów naszej rzeczywistości. Odpowiedzi na poziomie całego obszaru zaprezentowano poniżej.

Dwa dominujące czynniki, czyli bliskość granicy oraz zieleni mają istotne oddziaływanie na życie respondentów z każdej z gmin. Tak też jest w przypadku gminy Górzycy. Pozostałe czynniki mają zdecydowanie mniejszą skalę oddziaływania zarówno pod kątem zasięgu geograficznego jak i wskazań respondentów w poszczególnych gminach. W przypadku gminy Górzycy wskazano jednak jeszcze kilka czynników, które mają znaczące odsetki odpowiedzi – są to: PN Ujście Warty, Rzeka(rzeki), Warunki logistyczne oraz istnienie Kostrzyńsko Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Są to najważniejsze czynniki wpływające na jakość i sposób życia na terenie gminy Górzycy.

Wykres 2. Najbardziej wyraziste elementy/czynniki wpływające na życie w "G-7". Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).

SYTUACJA GMINY

Obszar objęty opracowaniem jest pod wyraźnym wpływem klimatu atlantyckiego. Decyduje o tym położenie w zachodniej części kraju. Klimat kształtują masy powietrza wilgotno-morskiego i podzwrotnikowego, napływające z zachodu oraz w mniejszym stopniu polarno-kontynentalnego ze wschodu i arktycznego z północy. Roczne amplitudy temperatur wahają się między -20 a $+20,5^{\circ}\text{C}$, średnie roczne amplitudy oscylują pomiędzy 8 a $8,4^{\circ}\text{C}$. Średnie temperatury stycznia wynoszą od -1 do $-1,5^{\circ}\text{C}$, a lipca około 18°C . Roczne sumy opadów atmosferycznych wahają się od 550 do 650 mm, pokrywa śnieżna zalega $40-60$ dni, zaś okres wegetacji trwa $220-230$ dni. Wysokie nasłonecznienie oraz rozkład wiatrów sprawiają, iż gmina Górzycza cieszy się dobrymi warunkami do rozwoju OZE. W porównaniu do reszty obszaru Polski gmina znajduje się w jednej ze stref o najwyższym rocznym nasłonecznieniu, przekraczającym 2100 h.

Znaczącym atutem gminy Górzycza jest jej położenie pomiędzy głównymi ośrodkami regionu ale także i na trasach o znaczeniu krajowym i międzynarodowym – drogowych oraz kolejowych. W analizie dostępności komunikacji publicznej międzymiastowej obszaru G-7 (Górzycza jest jednym z partnerów) porównano zarówno połączenia autobusowe jak i kolejowe. Badano możliwości dojazdu bezpośredniego pomiędzy wszystkimi stolicami gmin G-7. Zgodnie z tą analizą Górzycza jest w trójce najlepiej skomunikowanych miejscowości. Natomiast jeśli chodzi o komunikację wewnątrz gminy to 23% badanych miejscowości dysponuje maksymalnie jednym kursem w ciągu dnia. Na badanym terenie niestety są miejscowości nieskomunikowane zupełnie, podczas gdy inne posiadają wysoką liczbę połączeń, co sprawia iż uśredniona wartość dawać może mylny obraz sytuacji. Poziom wykluczenia komunikacyjnego wpływa na mobilność na rynku pracy mieszkańców tych miejscowości. Do dyspozycji mają jedynie podróżowanie rowerem lub własnym pojazdem, o ile taki posiadają. W przypadku osób niezamożnych brak dostępności komunikacyjnej może prowadzić do pogłębiania się trudnej sytuacji życiowej. Taki rodzaj wykluczenia sygnalizują mieszkańcy gminy, gdyż w badaniu ankietowym Górzycza wypada słabiej niż obszar G-7 jako całość pod względem zadowolenia z dostępności komunikacji publicznej.

Na koniec 2021 roku gminę Górzycza zamieszkiwało 4104 osób co stanowi spadek o ponad $3,5\%$ względem 2012 roku. Liczba ludności gminy Górzycza spada w ostatnich latach, co jest niezgodne z prognozami GUS. Wyjaśnieniem tej sytuacji jest znacząca zmiana we wskaźnikach przyrostu naturalnego, a dokładniej ilości zgonów zanotowanych w latach 2020 i 2021, które znacząco przewyższają dane wynikające z modeli statystycznych. Przypuszczać jednak można iż jest to anomalia, która wprawdzie obniża pułap prognoz lecz

niekoniecznie zmieni w sposób trwały ogólną tendencję (nieznacznie wzrostową). Na zmiany liczby ludności wpływ ma zarówno ujemny przyrost naturalny w gminie jak i saldo migracji. Jeśli chodzi o znaczenie tych czynników to od 2020 roku na pierwszy plan wysuwa się ujemny przyrost naturalny. Saldo migracji jest w ostatnich latach dodatnie co związane może być z dynamicznym rozwojem budownictwa jednorodzinnego na działkach położonych w okolicach Górzycy i obserwowanym trendem przeprowadzania się do tej gminy osób, które wcześniej mieszkaly w pobliskich Słubicach i Kostrzynie nad Odrą;

Gmina charakteryzuje się społeczeństwem o młodszej strukturze niż w przypadku porównywanych jednostek (kraju, województwa czy powiatu). Owszem dostrzegalne jest tutaj tak jak w całym kraju starzenie się społeczeństwa jednak jest to jednak proces wyraźnie wolniejszy niż w przypadku średniej krajowej. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest dużo niższy niż ogólnopolski i wynosi około 60 (dla kraju blisko 70). Wskaźnik ten w ostatnich latach w gminie Górzycy rósł zdecydowanie wolniej niż w przypadku porównywanych jednostek.

Prognozy zmian w strukturze społeczeństwa wskazują na lepszą sytuację gminy Górzycy względem porównywanych jednostek. Prognozowany jest tutaj względnie stały poziom liczby osób w wieku przed i produkcyjnym oraz niższy niż w prognozach dla innych jednostek terytorialnych przyrost w grupie osób w wieku poprodukcyjnym. Warto nadmienić, że na wyniki analizy wpływ może mieć kwestia wojny w Ukrainie ale kwestia ta nie jest jeszcze dokładnie zbadana.

Rynek pracy gminy Górzycy charakteryzuje się brakiem istnienia tzw. dużych pracodawców oraz wpływem bliskości granicy. Dominuje tutaj mikroprzedsiębiorczość, głównie w sekcji F (budownictwo) i G (handel). Klasy zatrudnienia to prawie wyłącznie podmioty o-9 pracowników. Porównując gminę z powiatem słubickim okazuje się, że w 2012 roku wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób wynosił zaledwie 60% wskaźnika powiatowego, podczas gdy w 2021 roku było tu już 63% co oznacza, że dysproporcje w tym obszarze maleją. Oznaczać to może, że Górzycy jest miejscem o bardziej dogodnym profilu do prowadzenia mikrodziałalności gospodarczych przez osoby fizyczne, niż istnienia większych podmiotów działających w oparciu o inne formy gospodarcze (jak np. spółki). Być może ten kierunek rozwoju gospodarczego powinien być jeszcze bardziej wspierany jako taki, który charakteryzuje się większym potencjałem.

Sytuacja na rynku pracy w trakcie ostatnich 10 lat uległa poprawie. Zdecydowanie zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słubicach. Na koniec ostatniego badanego roku łączna liczba osób bezrobotnych pozostających w rejestrach wyniosła 49 osób. Oznacza to, że zaledwie 1% mieszkańców gminy jest zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. Aktualnie nie widać znaczących różnic pomiędzy ilością kobiet i mężczyzn pozostających w rejestrach. Warto zwrócić uwagę na fakt, że spadek rejestrowanego bezrobocia szedł w parze z wzrostem liczby pracujących na 1000 mieszkańców gminy Górzycy. Trendy wzrostowe (silniejsze) zanotowano w tym samym okresie zarówno w całym powiecie słubickim, województwie lubuskim jak i w kraju. Jednak obecność rynku niemieckiego ma duży wpływ na dostępność pracowników na rynku pracy. Konkurencja płacowa ze strony niemieckiej jest ogromna i w dużej mierze poziom zarobków decyduje o tym, że mieszkańcy regionu coraz częściej decydują się na pracę za granicą. Prowadzi to do ubytków na lokalnym rynku, który uzupełniany jest przez obywateli wschodnich sąsiadów Polski.

Charakterystyka środowiska naturalnego gminy Górzycy zdominowana jest przez krajobraz rolniczy. Mimo to z racji swojego położenia u zbiegu dolin rzecznych cieszy się interesującymi i urozmaiconymi walorami przyrodniczymi. W porównaniu z innymi gminami zaznacza się bardzo wyraźne skupienie wartości przyrodniczych i to o unikatowym charakterze. Znalazło to już wyraz w utworzeniu Rezerwatu Pamięcin i Obszaru Chronionego Owczary, a także w zaprojektowaniu Parku Krajobrazowego Ujście Warty - między innymi na terenie Gminy. Ponad połowa terenu gminy objęta jest formami ochrony przyrody. Tak więc przyroda jest nieodłącznym składnikiem obrazu gminy, a walory przyrodnicze są podstawowym czynnikiem decydującym o jej atrakcyjności turystycznej.

W obszarze ochrony środowiska gmina boryka się z problemami związanymi z narażeniem przyrody na psucie w wyniku działalności człowieka (czystość wód, powietrza, dzikie wysypiska śmieci) oraz zmniejszaniem bioróżnorodności m.in. także w wyniku zmian klimatu. Z drugiej strony natomiast dobrze radzi sobie z wyzwaniami infrastrukturalnymi. Gmina Górzycy wypada zdecydowanie najlepiej w zestawieniu stopnia skanalizowania gminy. O blisko 25 punktów procentowych przewyższa wskaźnik ogólnopolski, o ponad 15% wskaźnik powiatu słubickiego, wicelidera zestawienia. Co ważne gmina Górzycy utrzymuje wysoki wskaźnik na przestrzeni lat, wraz z dynamicznym rozwojem budownictwa jednorodzinnego na jej terenie. Świadczy to o dobrze uzbrojonych terenach inwestycyjnym, planowaniu przestrzennym oraz dbałości o zapewnienie przyłączy do urządzeń sieciowych dla nowych domów. Jeśli zaś chodzi o selektywną zbiórkę odpadów, to wprowadzie wskaźnik ten generalnie rośnie (choć w latach 2017-2019 notowano spadki) i w 2021 osiągnął swój historyczny szczyt (35,7%) znajdując się na niemal identycznym poziomie jak wskaźnik całego województwa lubuskiego, to wciąż jednak wskaźnik ogólnopolski pozostaje wyższy o ok. 5 punktów procentowych.

Jednym z kluczowych wyzwań gminy jest adaptacja to zmian klimatu. Te wiążą się ze wzrostem częstości występowania zjawisk ekstremalnych takich jak burze, nawałnice, szkwały, którym towarzyszy gwałtowny, porywisty wiatr, trąby powietrzne, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, wyładowania atmosferyczne, przymrozki wiosenne. Jako region leżący w znacznej części pomiędzy dużymi rzekami: Odrą i Wartą, obszary sąsiadujące z terenami zalewowymi są szczególnie narażone na powódzie. Wzrost częstotliwości występowania gwałtownych, nawałnych opadów atmosferycznych sprzyjać będzie występowaniu powodzi, ponieważ wysuszona gleba nie będzie przyjmować wody, a przesuszone obszary podmokłe będą charakteryzować się obniżoną zdolnością do akumulacji wody. Sektorem gospodarki, który jest szczególnie narażony na straty z powodu zmian klimatycznych jest rolnictwo. Zagrożone jest także bezpieczeństwo mieszkańców.

Gmina charakteryzuje się znaczącym dziedzictwem historycznym związanym głównie z dziejami Biskupstwa Lubuskiego. Jest jedną z ważniejszych miejscowości pod względem archeologicznym. Regularnie odbywają się tutaj ratunkowe badania archeologiczne, które wynikają z obowiązku nałożonego przez Lubuskiego Konserwatora Zabytków wyznaczonymi strefami ochrony archeologicznej. W porównaniu do okolicznych gmin ma więc bardzo silne podstawy do tworzenia tożsamości lokalnej. Działalnością sprzyjającą temu jest działalność kulturalna, która opiera się o funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury (GOK), Gminnej Biblioteki Publicznej oraz pośrednio o Ośrodek Pomocy Społecznej w Górzycy, Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach i Środowiskowy Dom Samopomocy w Górzycy a także o działania prowadzone przez organizacje pozarządowe. Najważniejszym podmiotem w tym obszarze jest bez wątpienia GOK, który dysponuje i prowadzi swą działalność w budynku Centrum Spotkań Polsko-Niemieckich oraz Kompleksie Sportowo – Rehabilitacyjnym w Górzycy. GOK kieruje swoją ofertą do różnych grup odbiorców. Dla najmłodszych prowadzona jest Pracownia Edukacji Kulturalnej sprawująca opiekę oraz funkcje edukacyjne dla dzieci w wieku 3-5 lat. Dla młodzieży organizowane są liczne warsztaty i zajęcia (m.in. taneczne). Część warsztatów ukierunkowana jest na współpracę międzypokoleniową. Natomiast seniorzy zaangażowani są głównie w zespoły muzyczno-wokalne oraz funkcjonowanie Domu Seniora „Różane Wzgórze” formalnie prowadzonego przez Fundację na rzecz Collegium Polonicum ze Słubic, we współpracy i w obiektach GOK. Działalność kulturalna gminy Górzycy jest widoczna i doceniana przez sąsiednie miejscowości. Nie mniej jednak pod względem zadowolenia mieszkańców z tego aspektu wypada w zestawieniu ze średnią porozumienia G-7 słabiej. Okazuje się, że pozytywną ocenę instytucjom kultury wystawia nieco ponad 30% mieszkańców, podczas gdy ponad 40% ocenia je negatywnie. Można przypuszczać, iż ocena działalności instytucji kultury (mocno spolaryzowana) może być związane z brakiem oferty (lub właściwej oferty) dla grup odbiorców badania lub wiązać się może z innymi, niezbadanymi czynnikami takimi jak choćby profil odbiorcy działań ośrodka (różniący się w gminach wiejskich, jaką jest Górzycy a gminach miejskich).

Zaznaczyć jednak należy, że działalność kulturalna oraz edukacyjna w gminie jest ze sobą mocno powiązana. Pozostając w tym wątku warto przyjrzeć się odpowiedziom mieszkańców regionu w kontekście potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (pytanie miało kontekst edukacyjny). Tej potrzebie mieszkańcy nadali wysoki

priorytet (wyższy niż organizacja większej ilości imprez masowych) bo zajęła 7 spośród 20 pozycji w rankingu istotności. Blisko 95% mieszkańców gminy Górzycy uznało ją za istotną i jest to najwyższy wynik spośród wszystkich gmin G-7. Być może więc istotnym zagadnieniem tutaj jest zmiana profilu odbiorcy działań kulturalnych z biernego (widza) na czynnego (uczestnika warsztatów).

Gmina posiada także dobre warunki do rozwoju sportu oraz rekreacji. Najważniejszym obiektem sportowym gminy jest Kompleks Sportowo-Rehabilitacyjny w Górzycy. M.in. dzięki temu obiektowi zadowolenie mieszkańców z warunków do uprawiania sportu uplasowało się na podium rankingu zadowolenia z poszczególnych aspektów życia na terenie G-7. Mieszkańcy ocenili te warunki na 3,38 (skala 1-5). Pomimo wysokiej oceny warunków do uprawiania sportu zauważyć należy, że na terenie tutejszych gmin brakuje infrastruktury do niektórych dyscyplin sportowych (także pod kątem rekreacyjnym).

Górzycy posiada dobre warunki do rozwoju infrastruktury związanej z rekreacją rowerową oraz wodną. Obu typom rekreacji sprzyja rzeka Odra, która z jednej strony sama w sobie tworzy szlak wodny a z drugiej strony ze względu na towarzyszące jej wały staje się atrakcyjnym szlakiem rowerowym. Po koronie wałów biegnie szlak o znaczeniu międzynarodowym. W znacznej części jest on utwardzony (na terenie gminy Górzycy kostką brukową) i poprowadzony po koronie wału. Niestety na odcinku górzyckim obserwowane są tutaj pewne braki – po pierwsze brakuje odcinka pomiędzy granicami gmin Słubice i Górzycy (ok. 200 metrów). Brakuje także kontynuacji trasy na północ w stronę Kostrzyna nad Odrą. Odcinek ten o ile zostałby poprowadzony domknąłby infrastrukturalnie trasę, która w połączeniu z biegnącą równolegle ścieżką po niemieckiej stronie Odry stanowiłaby atrakcyjną trasę liczącą ponad 60km pozwalającą na podróż Lubuskim Przełomem Odry po obu stronach rzeki i w dwóch krajach. Biorąc pod uwagę wykluczenie komunikacyjne części miejscowości gminy, dotarcie do Górzycy rowerem nierzadko jest jedyną możliwością komunikacyjną. Warto więc wspierać tą możliwość poprawą infrastruktury.

Warto zauważyć, że występuje tutaj dobre planowanie przestrzenne. Przejawia się to największym w powiecie słubickim odsetkiem powierzchni objętym MPZP (jednocześnie przy małej ich ilości). Gmina dysponuje także Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, w którym wykorzystuje swoje potencjały geograficzne wskazując m.in. lokalizacje elektrowni fotowoltaicznych. Sprzedawane działki budowlane są atrakcyjne cenowo i większości przypadków w bezpośredniej bliskości mediów. Na koniec 2021 roku gmina posiadała jeszcze 8ha działek na sprzedaż.

W Górzycy brak jest systemowej opieki nad dziećmi do lat 3. Na terenie gminy nie ma żłobków. Jest to zrozumiałe ze względu na wielkość tej jednostki samorządu terytorialnego. Nie mniej jednak co roku liczba dzieci, które potencjalnie mogłyby uczęszczać do żłobka oscyluje w okolicach 80-90. Liczba ta od dekady utrzymuje stały boczny trend (oznaczony kropkowaną linią na wykresie). Jest to więc obszar polityki społecznej, w którym występuje niewielki lecz stały popyt a brakuje podaży. Na przestrzeni ostatnich 10 lat w gminie Górzycy nie uległ poprawie odsetek dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie gminy. Najwyższy wskaźnik osiągnięto w 2014 roku i wynosił 70,3%, tymczasem w 2021 było to zaledwie 53,4%. Aktualnie tutejszy wskaźnik jest najniższy spośród porównywanych jednostek terytorialnych i jedynie w 2013 roku był stosunkowo blisko reszty stawki. Aktualnie wskaźniki powiatowe, wojewódzkie czy krajowe wykazują tendencję umiarkowanie wzrostowe, w przeciwieństwie do gminy Górzycy. Podobnie wygląda sytuacja ze współczynnikiem skolaryzacji netto. Współczynnik ten znacząco odbiega na minus od porównywanych jednostek. Na terenie obszaru G-7 obserwowane są rosnące współczynniki skolaryzacji netto w największych miejscowościach – Słubicach, Kostrzynie nad Odrą i Rzepinie, które mogą być spowodowane przez różne czynniki. Mogą to być np. dzieci z sąsiednich gmin dojeżdżające do szkół w miejscach pracy rodziców (tłumaczyłoby to jednoczesny wzrost w Kostrzynie i Słubicach przy spadku współczynnika w gminie Górzycy).

Biorąc pod uwagę wyniki z roku szkolnego 2021/2022 gmina Górzycy wypada lepiej od średniej powiatu słubickiego w przypadku języka polskiego. W pozostałych przedmiotach wyniki są niższe. Jak te wyniki mają się do wyników ogólnopolskich? Odpowiedzią na te pytanie mogą być tzw. Przedziały staninowe, czyli statystyczne

ujęcie uzyskiwanych przez uczniów wyników. Okazuje się, że w przypadku języka polskiego średni wynik gminy górzycza plasuje się w stanie 4 (niżej średni), matematyka w stanie 2 (bardzo niski), język angielski w stanie 5 (średni) a język niemiecki w stanie 4 (niżej średni). Edukacja w powiecie słubickim nie stoi na najwyższym poziomie, bazując na wynikach egzaminu ośmioklasisty. Gmina Górzycza nie jest tutaj niestety wyjątkiem i także notuje słabsze niż średnie wyniki w tych egzaminach. Mieszkańcy regionu odbierają jednak jakość nauczania w szkołach regionu jako względnie dobrą. W rankingu zadowolenia G-7 kategoria ta uplasowała się na 5 spośród 24 miejsc z wynikiem 3,26 (skala 1-5). Nieco inaczej jest w gminie Górzycza, gdzie kategoria ta uplasowała się dopiero na 15 spośród 24 miejsc.

Jeśli chodzi o dostępność podstawowej opieki zdrowotnej to w gminie Górzycza jest ona oceniana pozytywnie i stanowi to wyjątek na terenie, na którym prowadzone było badanie. Ogólnie w rankingu G-7 jakość POZ została oceniona najniżej ze wszystkich branych pod uwagę kategorii. W pięciostopniowej skali otrzymała średnią na poziomie 2,17. Gmina Górzycza wypadła tutaj zdecydowanie lepiej, gdyż jakość opieki zdrowotnej, z oceną 3,78 uplasowała się w rankingu zadowolenia na wysokim 9 miejscu na 24 możliwe pozycje. Zadowolonych z tej jakości jest blisko 40% mieszkańców (tylu samo jest niezadowolonych, lecz w porównaniu z wynikami G-7 są to bardzo korzystne proporcje).

Biorąc pod uwagę statystyki publiczne można zauważyć, że sytuacja w pomocy społecznej pod względem ilości osób będących jej beneficjentami znacząco się poprawia. Jest to trend obserwowany w całym kraju. Od 2013 roku spadki ilości korzystających z pomocy spadły przeciętnie o ponad połowę. Wciąż jednak gmina Górzycza czy powiat słubicki znajdują się powyżej wskaźników wojewódzkich i krajowych. Odsetek mieszkańców korzystających z takiej pomocy wynosi ok. 5%. Generalnie mieszkańcy Gminy działającej systemu pomocy społecznej oceniają neutralnie. Znalazło się na ono na 16 spośród 24 miejsc w rankingu. Średnia przyznanych ocen to 3,24 jednak należy zwrócić uwagę na fakt, że blisko 36% respondentów nie podjęło się oceny. W Gminie Górzycza ocena wypada lepiej niż na tle całego badanego obszaru. Spośród grup, które wg mieszkańców Górzyczy mają najbardziej utrudnione warunki rozwoju najwięcej wskazań padło na: osoby z niepełnosprawnościami, samotnych rodziców, osoby młode (do 30 roku życia), oraz mieszkańcy obszarów popegeerowskich. Wskazania dotyczące tej ostatniej grupy oraz samotnych rodziców były na terenie Górzyczy wyraźnie wyższe niż na całym obszarze G-7, co może sugerować pewną specyfikę występujących tutaj problemów.

Na terenie gminy Górzycza działa kilka organizacji, których siła, znaczenie, skala działalności, doświadczenie oraz potencjał finansowy jest znaczący. Są to: Polsko-Niemieckie Stowarzyszenie „Humanitas”, Fundacja Kształcenia Kreatywnego, LGD Zielona Dolina Odry i Warty, Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty oraz dwie organizacje, które przeniosły swoje siedziby na teren gminy stosunkowo niedawno – Klub Przyrodników (którego Stacja Terenowa w Owczarach działa tutaj już kolejną dekadę) i Fundacja Dziupla Inicjatyw Przyrodniczych. Większość z wymienionych organizacji działa w obszarze przyrodniczym i ochrony środowiska, co biorąc pod uwagę uwarunkowania gminy jest obszarem o wysokim potencjale do współdziałania. Co więcej Klub Przyrodników oraz Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty to bez wątpienia jedne z najważniejszych organizacji przyrodniczych w Polsce. Prawdopodobnie nie ma w kraju drugiej jednostki samorządu terytorialnego, w której na jednego mieszkańca przypadałoby tak wiele, tak znaczących organizacji pozarządowych. NGO opiera się przeważnie na wolontarystycznej pracy aktywnych mieszkańców. Zapytano więc uczestników badania o ocenę własnego zaangażowania społecznego. Wyniki wskazują na to, że jest tutaj spore pole do poprawy a mieszkańcy oceniają swoje zaangażowanie dosyć krytycznie - 40% respondentów uważa, że zaangażowanie to jest niewielkie lub bardzo małe. W obszarze aktywności obywatelskiej rozpatrywano także frekwencje wyborze. Niezaprzeczalnym faktem jest to, że zazwyczaj w ostatniej dekadzie, w powiecie słubickim najsłabiej na polu frekwencyjnym wyglądała właśnie Górzycza.

Ciekawostką z obszaru kapitału społecznego jest informacja o tym jak bardzo spolaryzowani byli mieszkańcy poszczególnych gmin w wyrażaniu swoich opinii. Zsumowano wszystkie odpowiedzi neutralne w 24 kategoriach oceny jakości życia i sprawdzono jaki odsetek udzielanych odpowiedzi stanowiły one w każdej gminie. Najmniejsza ilość wskazań oznaczać może najbardziej spolaryzowaną społeczność. W tak

sporządzonym rankingu liderem okazuje się być Górzycza, gdzie odsetek odpowiedzi neutralnych był wyraźnie niższy niż w pozostałych gminach G-7.

Budżet gminy Górzycza rośnie a jej sytuacja finansowa wydaje się nie być zagrożona. W latach 2012-2021 znacząco wzrosły dochody gminy. Wzrost ten przewyższa 100%. Jednocześnie rosły także wydatki choć w tempie nieco niższym niż dochody. Zaowocowało to nadwyżką budżetową w każdym roku, z czego w 2021 na poziomie ponad 4,7 mln zł.

Podsumowując gmina Górzycza jest jednostką z wysokim potencjałem. Może okazać się bardzo dobrym miejscem do zamieszkania. Oferuje dostęp do niemal wszystkich usług publicznych jak okoliczne większe ośrodki miejskie, dając jednocześnie bliskość przyrody oraz „spokój” związany z życiem na wsi. Szczególnie korzystnie wypada w obszarach środowiska, rekreacji, zdrowia, bezpieczeństwa i infrastruktury wod-kan. Tak wynika z opinii mieszkańców ale również z zebranych danych statystycznych. Obszarami, które wymagają poprawy aby tą atrakcyjność osiedleńczą zwiększyć, bez wątpienia są: edukacja, polityka społeczna (opieka nad dziećmi do lat 3, przedszkola), gospodarka i rynek pracy (większa ilość atrakcyjnych miejsc pracy na terenie gminy). Potencjał rozwojowy gminy stanowi przede wszystkim środowisko i rekreacja (także sport i powiązane z aktywnością fizyczną i przyrodą - zdrowie).

OPIS NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW WYNIKAJĄCYCH Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY

Raport z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Górzycza wykazał szereg problemów, barier, wyzwań i potrzeb, których zaspokojenie służyć będzie rozwojowi gminy Górzycza. W wyniku selekcji tych zagadnień i ich hierarchizacji wyłoniono następujące zagadnienia, jako najważniejsze na danym etapie rozwoju.

Tabela 1 Problemy gminy Górzycza w wyniku selekcji wniosków wyciągniętych na podstawie Raportu z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Górzycza (pozycje pogrubione zostały szczegółowo opisane pod tabelą).

LP	Problem	Waga	Miejsce w raporcie z diagnozy
1	zbyt mało ścieżek rowerowych pozwalających na bezpieczne podróże między miejscowościami gminy	78,20%	str. 71-73
2	zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców (palenie śmieci, dzikie wysypiska, nieprawidłowa segregacja, używanie środków chemicznych szkodzących środowisku itp.)	78,20%	str. 49-61
3	rosnące koszty zabezpieczenia dostępu do mediów (prąd, woda...)	72,40%	str. 61, 120
4	problemy z dostaniem się do/z niektórych miejscowości (mało kursów/brak transportu publicznego)	71,30%	str. 21-25
5	wciąż zbyt mało doinwestowana infrastruktura gminy (budynki publiczne, drogi gminne itp.)	70,10%	przekrojowo
6	niewystarczająca ilość miejsc pracy w gminie	66,70%	str. 43-47
7	brak systemowej opieki dla dzieci do lat 3	66,70%	str. 92
8	małe zaangażowanie mieszkańców do współpracy na rzecz dobra wspólnego (działania poza "swoim podwórkiem", które mogą służyć wszystkim mieszkańcom)	64,40%	str.111-116
9	coraz bardziej dotkliwe susze, wyższe temperatury i inne zjawiska pogodowe (lub ich brak)	64,40%	str.17-20
10	utrudnienia w dostępie do opieki zdrowotnej, w tym ze względu na korzystanie z ośrodka zdrowia przez mieszkańców innych gmin	63,20%	str.92-94
11	brak dużych pracodawców w okolicy	60,90%	str. 43-47
12	przepełnienie szkół (za mało sal/pomieszczeń w stosunku do potrzeb)	58,60%	str. 104-05
13	brak szkolnej sali gimnastycznej w Górzycy	57,50%	str. 70

14	zbyt mała dostępność miejsc przedszkolnych	54,00%	str. 101-103
15	trudność w zaangażowaniu społeczeństwa do udziału w wydarzeniach kulturalnych (lub innego rodzaju) organizowanych przez różne instytucje na terenie gminy	52,90%	str.62-66 oraz 111-116
16	zbyt mało miejsc rekreacji/spotkań dla młodzieży	52,90%	str. 71-74
17	niski wskaźnik przedsiębiorczości w gminie (ilość osób prowadzących własną firmę)	50,60%	str. 43-47
18	zbyt mała oferta zajęć dodatkowych dla dzieci	49,40%	str.67 i 110
19	słabo rozwinięte pozytywne relacje międzysąsiedzkie	47,10%	str.111-116
20	utrudnienia w dostępie do wody (w kontekście komunikatów ZGK o zakazie podlewania itp..)	46,00%	str. 59-61
21	zbyt nisko wykorzystany potencjał turystyczny gminy (historia, archeologia, przyroda)	44,80%	str. 75-80
22	ujemny przyrost naturalny (więcej zgonów niż urodzeń) i starzenie się społeczeństwa	39,10%	str. 37-39

Opis wybranych problemów:

Ad. 1. Brak odpowiedniej ilości ścieżek rowerowych może stanowić istotny problem rozwojowy dla gminy, zwłaszcza o takim profilu jak gmina Górzycza. Na poziom istotności tego problemu składać się może kilka powodów:

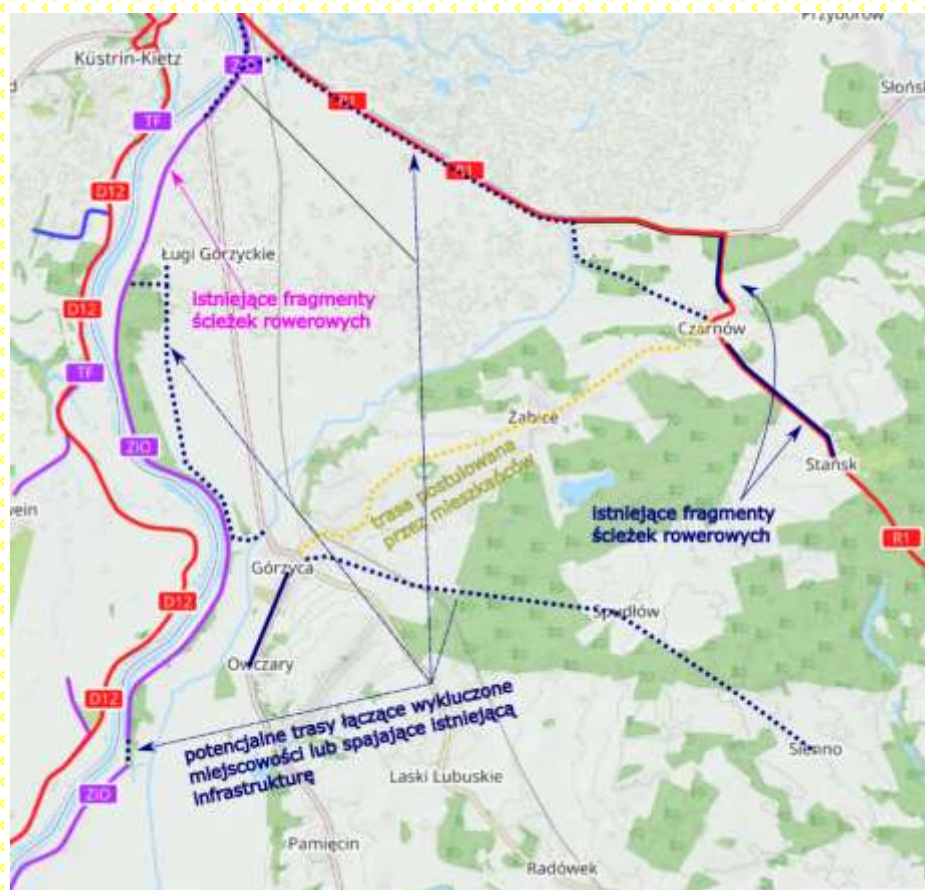
- *Ścieżki rowerowe są często kluczowym elementem rozwoju turystyki lokalnej, zwłaszcza w gminach z atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi i historycznymi. Pozwalają turystom na łatwe przemieszczanie się między różnymi atrakcjami oraz cieszenie się otoczeniem w sposób bardziej interaktywny i ekologiczny niż samochody.*
- *Jeśli gmina składa się z wielu mniejszych wiosek i nie ma wystarczającej ilości kursów transportu publicznego, ścieżki rowerowe mogą ułatwić mieszkańcom przemieszczanie się między nimi. Dostęp do rowerów może być tańszy i bardziej dostępny dla niektórych osób niż posiadanie samochodu.*
- *Jazda na rowerze to świetna forma ćwiczeń fizycznych, które są ważne dla zdrowia publicznego oraz zwiększają możliwości rekreacji mieszkańców. Promowanie aktywności fizycznej przez zapewnienie bezpiecznych i atrakcyjnych tras rowerowych może przyczynić się do poprawy ogólnego zdrowia mieszkańców i ich lepszego samopoczucia.*
- *Ścieżki rowerowe mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju gminy poprzez promowanie ekologicznych form transportu. Może to również przyczynić się do zmniejszenia emisji spalin i hałasu związanego z ruchem drogowym.*
- *Gmina z dobrze rozwiniętą siecią ścieżek rowerowych może być bardziej atrakcyjna dla potencjalnych mieszkańców i inwestorów, co może przyczynić się do jej długoterminowego rozwoju.*

W raporcie z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Górzycza opisano szczegółowo istniejący stan infrastruktury rowerowej. W pierwszej kolejności warto podkreślić potencjał jaki posiada gmina w tym zakresie. Gmina Górzycza posiada dobre warunki do rozwoju infrastruktury związanej z rekreacją rowerową oraz wodną. Oba typom rekreacji sprzyja rzeka Odra, która z jednej strony sama w sobie tworzy szlak wodny a z drugiej strony ze względu na towarzyszące jej wały staje się atrakcyjnym szlakiem rowerowym. Po koronie wałów biegnie szlak o znaczeniu międzynarodowym. W znacznej części jest on utwardzony (na terenie gminy Górzycza kostką brukową) i poprowadzony po koronie wału. Niestety na odcinku górzyckim obserwowane są tutaj pewne braki – po pierwsze brakuje odcinka pomiędzy granicami gmin Słubice i Górzycza (ok. 200 metrów). Brakuje także kontynuacji trasy na północ w stronę Kostrzyna nad Odrą (aktualnie istnieje możliwość podróżowania drogą gruntową wzdłuż wału – jest to jednak raczej mało komfortowa trasa dla rowerów). Odcinek ten o ile zostałby poprowadzony domknąłby infrastrukturalnie trasę, która w połączeniu z biegnącą równolegle ścieżką po

niemieckiej stronie Odry stanowiłaby atrakcyjną trasę liczącą ponad 60km pozwalającą na podróż Lubuskim Przełomem Odry po obu stronach rzeki i w dwóch krajach. Przez teren gminy biegnie także międzynarodowy szlak rowerowy R1, jednak wiedzie on głównie po niebezpiecznym odcinku drogi krajowej 22. Pomiędzy Czarnowem a Stańskiem oraz Górzycą a Owczarami istnieją natomiast odcinki utwardzonych ścieżek rowerowych, które mają znaczenie nie tylko rekreacyjne (póki co o znaczeniu lokalnym – dla okolicznych mieszkańców) ale także zwiększające mobilność mieszkańców tych miejscowości (np. dojazd do szkół). Warto tutaj nadmienić, że zgodnie ze stanem prawnym dziecko, które kończy dziesięć lat przestaje mieć możliwość pojechania do szkoły chodnikiem. Trudno wyobrazić sobie aby dziecko w takim lub podobnym wieku mogło przemieszczać się rowerem do szkoły np. po drodze krajowej 29 (z Pamięcina czy z Ługów Górzyskich do Górzycy). Równie niebezpieczne jest przemieszczanie się drogami wojewódzkimi (Laski Lubuskie, Radówek -> Górzycą) czy powiatowymi (Górzycą – Żabice – Czarnów).

Sieć istniejących oraz potencjalnych ścieżek rowerowych gminy Górzycą zaprezentowano na poniższej mapie

Mapa 4 Sieć istniejących i potencjalnych ścieżek rowerowych gminy Górzycą. Opracowanie własne na podkładzie www.openstreetmap.org

Zgodnie z danymi GUS w 2021 roku na terenie gminy było zaledwie 4,7 km ścieżek (dane nie uwzględniają prawdopodobnie wszystkich zaznaczonych powyżej odcinków).

Ad.2. Zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców również może być poważnym problemem dla rozwoju gminy. Poniżej wymieniono różne powody i konsekwencje istnienia tego problemu:

- *Zanieczyszczenie środowiska: Jeżeli mieszkańcy nie są świadomi konsekwencji swoich działań dla środowiska, mogą powodować zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby, co może mieć negatywne skutki dla zdrowia*

lokalnej społeczności, fauny i flory. Może to wpływać na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność gminy dla turystów i potencjalnych inwestorów.

- Niewłaściwe zarządzanie odpadami: Niska świadomość ekologiczna może prowadzić do nieodpowiedniego postępowania z odpadami, objawiające się takimi problemami jak nielegalne wysypiska, brak segregacji odpadów, nadużywanie jednorazowych opakowań itp. To z kolei przyczynia się do zanieczyszczenia, a także zmniejsza efektywność recyklingu a zwiększa koszty gospodarki odpadami.

- Zużycie energii: Bez odpowiedniej świadomości ekologicznej, mieszkańcy mogą nie zdawać sobie sprawy z konieczności oszczędzania energii i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, co ma wpływ na globalne zmiany klimatu.

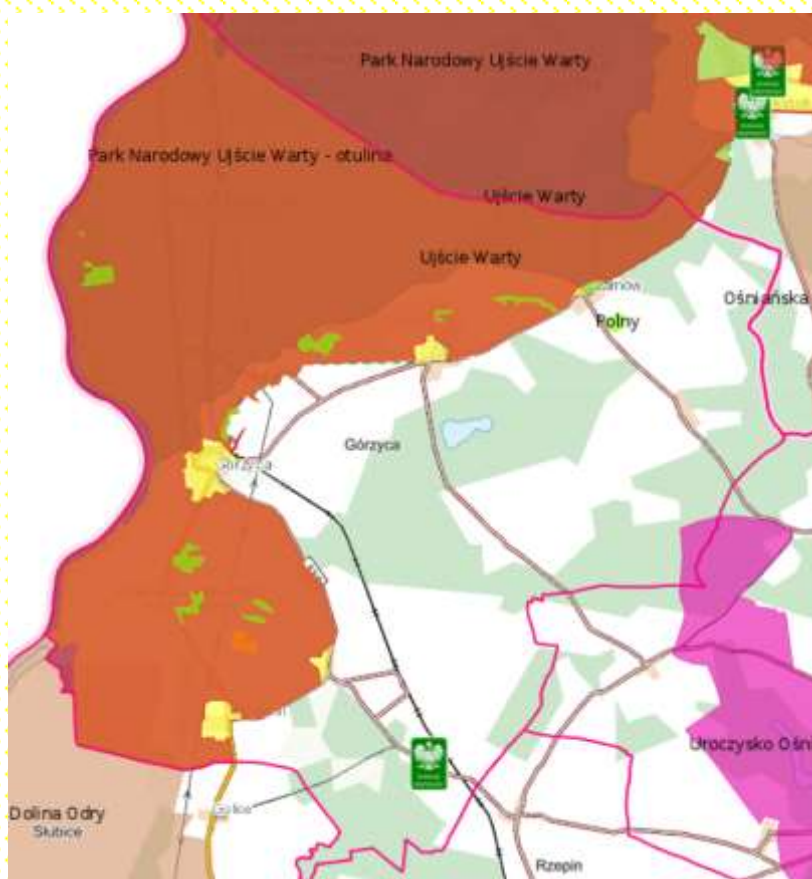
- Zmniejszenie bioróżnorodności: Działania takie jak świadome i nieświadome niszczenie siedlisk, wycinka drzew, zmniejszanie powierzchni terenów „dzikich”, używanie agresywnych środków chemicznych czy też wypalania traw i wiele innych, mogą prowadzić do utraty bioróżnorodności, co z kolei wpływa na ekosystem i jego zdolność do dostarczania kluczowych usług ekosystemowych.

- Niedostateczne wsparcie dla zrównoważonych inicjatyw: Jeżeli społeczność nie jest świadoma korzyści związanych z ekologicznymi inicjatywami, takimi jak lokalne rolnictwo ekologiczne, energetyka odnawialna, itp., mogą one nie otrzymać wystarczającego wsparcia, co może ograniczyć długoterminowy rozwój gminy.

- Problemy z adaptacją do zmian klimatu: Bez odpowiedniej świadomości ekologicznej, gmina może nie być w stanie skutecznie adaptować się do zmian klimatu, takich jak ekstremalne warunki pogodowe, co może prowadzić do poważnych skutków społecznych i gospodarczych.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż ponad połowa gminy objęta jest formami ochrony przyrody, co wskazuje na jej istotne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Rozmieszczenie tych form zaznaczono na poniższej mapie.

Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców jest kluczowe dla zrównoważonego rozwoju gminy, zarówno w aspekcie ochrony środowiska, jak i z punktu widzenia ekonomicznego. Mieszkańcy gminy Górzycy uważają, że należy zwiększyć opiekę/ochronę terenów zielonych. Jest to pogląd powszechny na obszarze porozumienia G-7, jednak w gminie Górzycy jest on jeszcze wyraźniej akcentowany, gdyż za ważną lub kluczową taką potrzebę uważa ponad 85% respondentów. Inną potrzebą, która notowana jest w rankingu, a która związana jest z obszarem tematycznym środowiska naturalnego jest kwestia poprawy stanu środowiska/przyrody. W tym przypadku ocena istotności była jeszcze wyższa. Blisko 90% mieszkańców regionu uznało ją za raczej ważną lub kluczową (przy czym aż 40% - kluczową). Wynik ten pozwolił uplasować się omawianej potrzebie na 6 pozycji w zestawieniu z wynikiem poziomu istotności 3,26. W przypadku mieszkańców gminy Górzycy odpowiedzi wskazywały na jeszcze wyższy priorytet. Dominowały tutaj wskazania, iż jest to potrzeba ważna. Udział tej odpowiedzi przewyższył nawet odsetek takich odpowiedzi na całym obszarze G7.

Ad. 4. Wykluczenie transportowe i problemy z dostaniem się do/z niektórych miejscowości (mało kursów/brak transportu publicznego). Wykluczenie transportowe to stan, w którym jednostki lub społeczności mają ograniczony dostęp do publicznego, prywatnego lub innych form transportu. Ma to szereg negatywnych konsekwencji, zwłaszcza dla gmin złożonych z wielu małych, oddalonych wiosek. Oto niektóre z tych konsekwencji:

- *Ograniczenie dostępu do usług: Brak odpowiednich połączeń komunikacyjnych może utrudniać mieszkańcom dostęp do kluczowych usług, takich jak opieka zdrowotna, edukacja, zakupy czy kultura. To może prowadzić do nierówności społecznych i zdrowotnych.*

- *Bariera w zatrudnieniu: Jeżeli mieszkańcy nie mają łatwego dostępu do transportu, mogą mieć trudności z dojeżdżaniem do miejsc pracy, co ogranicza ich możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego.*

- *Izolacja społeczna: Brak dostępu do transportu może prowadzić do izolacji społecznej, zwłaszcza wśród osób starszych, które mogą mieć trudności z poruszaniem się na własną rękę. To z kolei może prowadzić do problemów z samotnością i zdrowiem psychicznym oraz generować potrzebę zapewnienia opieki osobom dotkniętym tym stanem.*

- *Ograniczenie rozwoju gospodarczego: Gminy, które są słabo skomunikowane, mogą mieć trudności w przyciąganiu inwestycji i rozwoju biznesu. To z kolei może prowadzić do niższych dochodów i wzrostu gospodarczego.*

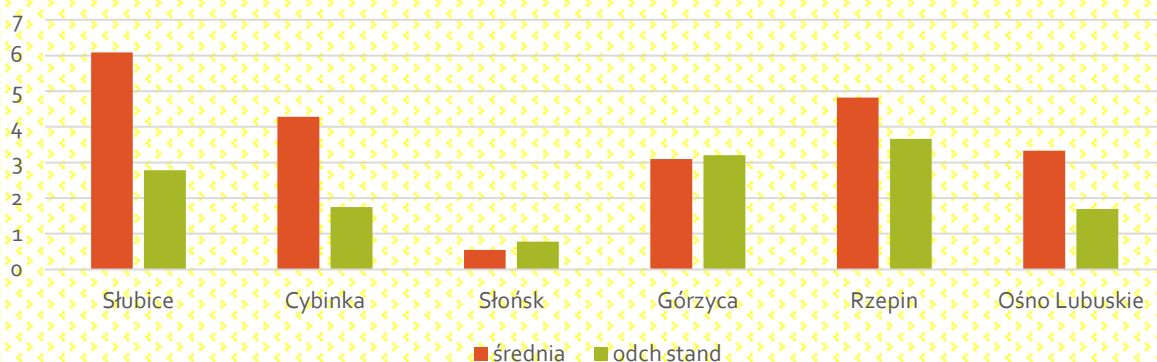
- *Zmniejszenie atrakcyjności turystycznej: Brak odpowiednich połączeń transportowych może utrudniać turystom odwiedzanie gminy, co ma negatywny wpływ na lokalną gospodarkę turystyczną.*

- *Podział społeczności: Brak odpowiedniej komunikacji może prowadzić do podziałów w społeczności, wynikającej z izolacji swoich miejscowości. Utrudnia też podejmowanie współpracy i wyzwalać społeczną energię ze wspólnych działań tych mieszkańców.*

- *Zwiększenie emisji CO₂: Brak dostępu do publicznego transportu może zmusić mieszkańców do korzystania z prywatnych środków transportu, co zwiększa emisję dwutlenku węgla i wpływa negatywnie na środowisko.*

Mieszkańcy regionu w badaniu ankietowym zostali zapytani o zadowolenie z transportu publicznego w gminie zamieszkania. Odpowiedzi zaprezentowano na poniższym wykresie. Generalnie transport publiczny obok jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępności miejsc w żłobkach to obszar oceniany najniżej. Sytuacja gminy Górzycy jest trudna, podobnie jak w innych porównywanych w badaniu jednostkach samorządu terytorialnego (na obszarze porozumienia G-7). Poniżej przedstawiono kluczowe dane obrazujące skalę problemu.

Wykres 3 Średnia ilość kursów komunikacji publicznej przypadająca na jedną miejscowość w gminie. Opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy e-podróżnik.pl dla 9.03.2022.

23% badanych miejscowości dysponuje maksymalnie jednym kursem w ciągu dnia. Odchylenie standardowe pokazuje „zawyżenie” ogólnej statystyki. Im mniejsze tym większa równomierność dostępu. W przypadku wysokiego odchylenia (jak np. w gminie Rzepin) pomimo ogólnej wysokiej średniej sporo miejscowości może być wykluczona komunikacyjnie, w przypadku położenia na uboczu szlaku komunikacyjnego. Na badanym terenie niestety są miejscowości nieskomunikowane zupełnie, podczas gdy inne posiadają wysoką liczbę połączeń, co zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 2 Liczba połączeń transportu publicznego pomiędzy poszczególnymi miejscowościami a Górzycą.

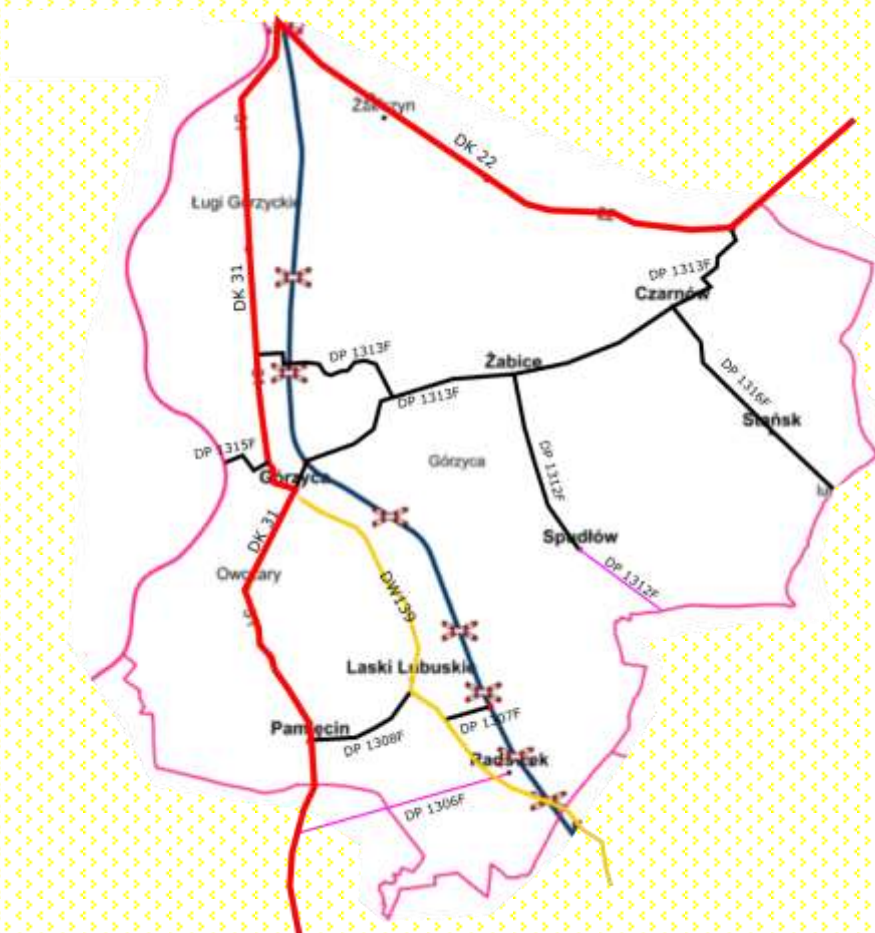
Górzycy		
	Owczary	4
	Pamięcin	4
	Laski Lubuskie	6
	Radówek	0
	Żabice	2
	Spudłów	0
	Czarnów	2
	Stańsk	1
	Ługi	11
	Żabczyn	1

Najtrudniejsza sytuacja dotyczy miejscowości położonych poza istniejącą siecią szlaków komunikacyjnych zaprezentowaną na poniższej mapie, czyli Radówka, Spudłowa, Stańska, Żabczyna, Żabice i Czarnów.

Problemy związane z dostępnością komunikacji publicznej generują po stronie gminy dodatkowe obowiązki w zakresie zapewnienia dojazdu do szkół podstawowych uczniom mieszkającym w wioskach.

Generalnie w większości miejscowości gminy Górzycy są dosyć dobrze ze sobą skomunikowane jeśli chodzi o sieć drogową (przedstawioną na poniższej mapie). Przez teren gminy przebiegają drogi krajowe DK 31 i DK 22 (kolor czerwony), wojewódzka nr 139 (kolor żółty), powiatowe (nr 1307F, 1255F, 1308F, 1312F, 1313F oraz 1315F 1316F oznaczone na mapie kolorem czarnym oraz fioletowym (1306F, 1312F – odcinki nieutwardzone). Niewątpliwym atutem poprawiającym sytuację jest sieć kolejowa pozwalająca na dojazd do centrum gminy (oraz do innych bardziej oddalonych miejscowości) transportem osobowym z Łasek Lubuskich, Radówka i Ługów Górzycznych (choć oddalenie stacji kolejowych od dwóch ostatnich miejscowości jest duże).

Mapa 6 Mapa sieci drogowej i kolejowej w gminie Górzycy. Opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl, zdp.bip.powiatlubicki.pl

Ad. 6. Problem niewystarczającej ilości miejsc pracy w gminie jest istotny z wielu powodów. Może on mieć zarówno bezpośredni wpływ na mieszkańców, jak i długoterminowy wpływ na ogólny rozwój gminy. Oto niektóre skutki:

- *Bezrobocie i ubóstwo: Oczywiście, głównym skutkiem jest wysokie bezrobocie. To może prowadzić do ubóstwa, niskiego standardu życia i problemów zdrowotnych, zarówno fizycznych, jak i psychicznych, wynikających z presji finansowej.*

- *Emigracja: Brak miejsc pracy może zmusić mieszkańców, zwłaszcza młodych i wykształconych, do szukania pracy poza gminą lub nawet poza krajem. To może prowadzić do odpływu ludności i "drenażu mózgów", co z kolei może pogłębiać problemy z rozwojem gminy i jej innowacyjnością.*

- *Zmniejszenie podatków lokalnych: Mniej miejsc pracy oznacza mniej płatników podatków, co może mieć negatywny wpływ na budżet gminy i jej zdolność do inwestowania w usługi publiczne i infrastrukturę.*

Ad. 7. brak systemowej opieki dla dzieci do lat 3 stanowi istotny problem, który może wpływać na rozwój gminy na różne sposoby:

- *Przeciwdziałanie ubóstwu: Opieka nad dziećmi do lat 3 jest kluczowym elementem wspierającym rodziny, zwłaszcza te o niskich dochodach. Bez takiego wsparcia, rodzice mogą nie być w stanie podjąć pracy lub edukacji, co prowadzi do zwiększenia ryzyka ubóstwa.*

- *Równość płci: Brak opieki nad małymi dziećmi zazwyczaj wpływa najbardziej na kobiety, które często zostają zmuszone do pozostania w domu, co wpływa na ich możliwości rozwoju zawodowego i ekonomicznego.*

- *Wsparcie dla rodzin: Opieka nad małymi dziećmi jest nie tylko kluczowym wsparciem dla rodzin, ale może także pomóc w identyfikacji i wsparciu dzieci z trudnościami rozwojowymi lub rodzin w kryzysie.*

- *Edukacja wczesnoszkolna: Badania wykazały, że dobrej jakości edukacja i opieka wczesnoszkolna mogą mieć pozytywny wpływ na rozwój dzieci, zwłaszcza tych z niekorzystnym środowiskiem domowym. Może to przynieść korzyści w późniejszym życiu, w tym lepsze wyniki szkolne i mniejsze ryzyko problemów społecznych.*

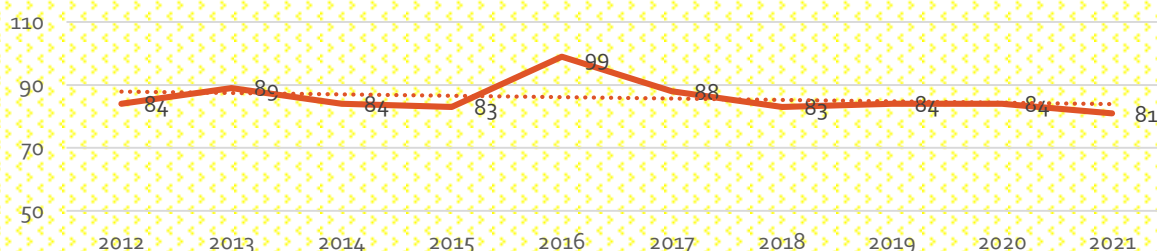
- *Zatrudnienie: Opieka nad małymi dziećmi umożliwia rodzicom powrót do pracy, co nie tylko przynosi korzyści gospodarcze dla rodziny, ale także dla lokalnej gospodarki poprzez zwiększanie dostępności siły roboczej.*

- *Integracja społeczna: Wysokiej jakości opieka nad małymi dziećmi może przyczynić się do integracji społecznej, poprzez wspieranie interakcji między rodzinami z różnych środowisk.*

- *Przyciąganie nowych mieszkańców: Gminy, które oferują dobrej jakości usługi opieki nad małymi dziećmi, mogą przyciągać młode rodziny, co jest korzystne dla rozwoju demograficznego i gospodarczego gminy.*

W Górzycy brak jest systemowej opieki nad dziećmi do lat 3. Na terenie gminy nie ma żłobków. Jest to zrozumiałe ze względu na wielkość tej jednostki samorządu terytorialnego. Nie mniej jednak co roku liczba dzieci, które potencjalnie mogłyby uczęszczać do żłobka oscyluje w okolicach 80-90. Liczba ta od dekady utrzymuje stały boczny trend (oznaczony kropkowaną linią na wykresie). Jest to więc obszar polityki społecznej, w którym występuje niewielki lecz stały popyt a brakuje podaży.

Wykres 4 Liczba dzieci w wieku 1-2 lat zameldowanych na terenie gminy Górzycy w latach 2012-2021. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL wg stanu na 31.12.2021

Ad. 9. coraz bardziej dotkliwe susze, wyższe temperatury i inne zjawiska pogodowe (lub ich brak).

Ekstremalne zjawiska pogodowe są związane z globalnym ociepleniem i zmianami klimatu. Takie zjawiska mogą mieć znaczący wpływ na życie codzienne, gospodarkę i środowisko gminy. Poniżej przedstawiono powody, dla których te kwestie mogą stanowić istotny problem rozwojowy:

- Wpływ na rolnictwo i produkcję żywności: Ekstremalne zjawiska pogodowe mogą niszczyć uprawy, zasoby wodne i inne kluczowe składniki lokalnej gospodarki rolnej. Długotrwałe susze i wyższe temperatury mogą również zwiększyć ryzyko pożarów, które mogą zniszczyć ogromne obszary rolnicze i leśne. To z kolei wpływa na bezpieczeństwo mieszkańców i stabilność lokalnej gospodarki.

- Wpływ na zdrowie publiczne: Wyższe temperatury mogą zwiększyć ryzyko związane z chorobami przenoszonymi przez wektory, takie jak kleszcze i komary, a także prowadzić do problemów zdrowotnych związanych z przegrzewaniem i zanieczyszczeniem powietrza. Ponadto, ekstremalne zjawiska pogodowe mogą prowadzić do sytuacji kryzysowych, takich jak powódzie, które zagrażają bezpośrednio zdrowiu i życiu ludzi.

- Niszczenie infrastruktury: Powódzie, silne wiatry, czy ekstremalne temperatury mogą niszczyć infrastrukturę gminy - drogi, mosty, budynki, linie energetyczne. Naprawa i odbudowa tych struktur może być kosztowna i czasochłonna.

- Degradacja środowiska: Zmiany klimatu mogą wpływać na lokalne ekosystemy, prowadząc do zanikania gatunków, zmniejszenia bioróżnorodności, erozji gleb, utraty lasów czy niszczenia mokradeł.

Zgodnie z danymi Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej województwo lubuskie niemal co roku boryka się z deficytami wody, znajdując się regularnie w pierwszej trójce województw zmagających się z najsilniejszą suszą. Deficyty były szczególnie wysokie w latach 2011, 2015, 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022 doprowadzając do znacznych strat w rolnictwie. Skutki suszy dotyczą niemal każdego sektora upraw rolnych w tym regionie. Nasilający się problem deficytów wody w regionie wynika nie tylko ze zmian klimatu, ale i z coraz silniejszej presji antropogenicznej. Powszechny, chaotyczny proces urbanizacji i towarzyszące mu uszczelnianie powierzchni zlewni przyczyniają się do zmiany bilansu zasobów wodnych. Przyspieszenie spływu wód opadowych zakłóca naturalny obieg wody w przyrodzie, w tym ogranicza zasilanie zasobów wód podziemnych. Brak wystarczającej ilości opadów i będąca jego konsekwencją susza atmosferyczna powodowała spadek stanów wód w rzekach oraz występowanie niżówek hydrologicznych na znacznych odcinkach polskich rzek. W konsekwencji zwiększył się udział zasilania cieków z zasobów podziemnych, co prowadziło do obniżenia zwierciadła wód podziemnych i występowania niżówki hydrologicznej na znacznych obszarach kraju.

Mapa 7 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego. Przełomu Odry. Źródło: <https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/>

Co ważne, wzrost prawdopodobieństwa występowania fal upałów, suszy i wydłużanie się okresów suszy nie oznacza, że zmniejsza się roczna suma opadów. Zmienia się jedynie ich charakter i rozkład w ciągu roku. W województwie lubuskim obserwuje się znaczący wzrost

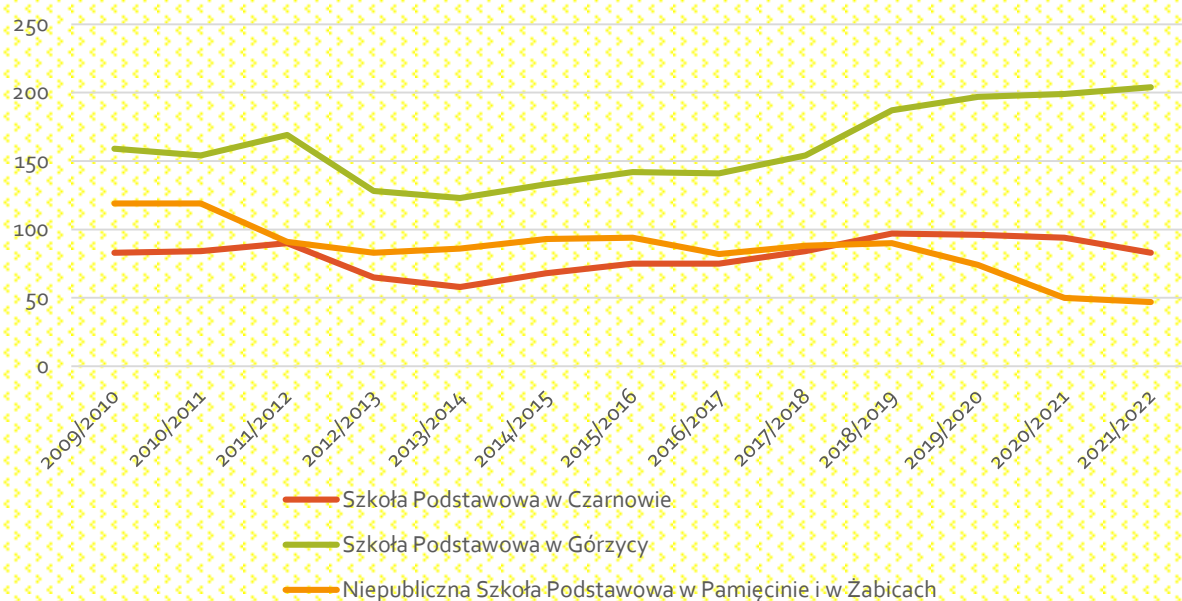
sumy opadów zimowych oraz spadek opadów letni, istotny dla regionu ujścia Warty. Jest to trend obserwowany w większej części Polski. Na dodatek obserwuje się wyraźny wzrost częstotliwości występowania krótkotrwałych opadów o dużej intensywności przy jednocześnie coraz rzadziej występujących umiarkowanych, długotrwałych opadach deszczu.

Ad. 12. Przepiętnienie szkół, to znaczy sytuacja, gdy jest za mało sal i pomieszczeń w stosunku do liczby uczniów, jest istotnym problemem rozwojowym dla każdej społeczności. Sytuacja taka, utrzymująca się w dłuższym czasie może mieć negatywny wpływ na rozwój dzieci i młodzieży:

- Trudności organizacyjne: brak wystarczającej ilości klas aby pomieścić wszystkie oddziały szkolne wymaga organizacji dodatkowej przestrzeni i rezygnacji z przeznaczonej funkcjonalności wygospodarowywanych pomieszczeń. Rozbicie oddziałów szkolnych na dwa różne budynki utrudnia także prowadzenie dydaktyki, świetlicy i sprawowania opieki nad dziećmi.
- Stres i zdrowie uczniów: Przepiętnione szkoły mogą prowadzić do zwiększonego stresu zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Mogą również przyczynić się do problemów zdrowotnych, takich jak rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych.
- Warunki do nauki: Brak dostatecznej liczby pomieszczeń może hamować rozwój szkoły, tworzenie i modernizowanie pomieszczeń specjalistycznych, takich jak laboratoria naukowe, sale komputerowe czy biblioteki, które są niezbędne do pełnej edukacji.
- Wpływ na demografię: Rodziny rozważające przeprowadzkę do Górzycy mogą zdecydować się na wybór innej gminy, jeśli lokalne szkoły są zbyt przepiętnione. To może mieć wpływ na demografię gminy, a także na jej gospodarkę i społeczność.

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost ilości uczniów SP w Górzycy:

Wykres 5 Liczba uczniów w szkołach w latach 2009-2022. Źródło: informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2021/2022

Biorąc pod uwagę rok szkolny 2013/2014 (najmniejsza liczebność) i 2021/2022 (największa liczebność) liczba uczniów w szkole wzrosła o ponad 65%. Wpływ na tą sytuację, oprócz czynników demograficznych, miał też fakt zamknięcia szkoły w Pamięcinie. Sytuacja ta generuje problem związany z rozbięciem SP w Górzycy na dwa oddalone od siebie budynki, z których jeden (tzw. mała szkoła) jest budynkiem niedostosowanym do uczniów ze specjalnymi potrzebami oraz z bardzo ograniczoną ilością miejsc i sal. Do tej „małej szkoły” uczęszczają najmłodsi – jest tutaj oddział przedszkolny, zerówka oraz dwie pierwsze klasy podstawowe. Tak jak wspomniano powyżej generuje to szereg problemów organizacyjnych.

Ad. 13. Brak sali gimnastycznej w szkole w Górzycy może stanowić istotny problem rozwojowy dla gminy z wielu powodów:

- **Zdrowie i samopoczucie uczniów:** Wychowanie fizyczne jest kluczowym elementem edukacji, który promuje zdrowy styl życia, rozwija umiejętności motoryczne i poprawia ogólną kondycję fizyczną. Brak odpowiednich warunków do uprawiania sportu w szkole może wpływać na zdrowie i samopoczucie uczniów. Ponadto konieczność przechodzenia pomiędzy budynkami bezpośrednio po lekcji może przyczyniać się do przeziębień uczniów w okresie jesienno-zimowym.
- **Bezpieczeństwo:** Jeżeli uczniowie muszą przechodzić do innego budynku na lekcje wychowania fizycznego, może to stwarzać dodatkowe ryzyko wypadków. Bezpieczne i dostosowane do potrzeb dzieci obiekty sportowe są niezbędne dla bezpiecznej i efektywnej edukacji fizycznej.
- **Edukacja:** Sala gimnastyczna w szkole umożliwia przeprowadzanie szerszego zakresu zajęć i dyscyplin sportowych, co przekłada się na lepsze możliwości edukacyjne. Ponadto lekcje są bardziej efektywne bo nie wymagają wygospodarowania czasu na przejście z budynku do budynku.
- **Rozwój talentów:** Sala gimnastyczna umożliwia wykrywanie i rozwijanie talentów sportowych wśród młodzieży. Bez odpowiednich obiektów, młodzi ludzie mogą nie mieć możliwości rozwijania swoich umiejętności i talentów sportowych.
- **Zaangażowanie społeczne:** Sala gimnastyczna w szkole może służyć jako miejsce spotkań lokalnej społeczności, miejsce do organizacji wydarzeń sportowych czy kulturalnych, co z kolei przyczynia się do spójności i zaangażowania społecznego.

Z tych powodów, brak sali gimnastycznej w szkole to poważny problem, który powinien zostać rozwiązany w ramach ogólnego planu rozwoju edukacji i infrastruktury gminy.

Ad. 14. Brak wystarczającej liczby miejsc przedszkolnych jest znaczącym problemem rozwojowym, zarówno dla gminy, jak i dla i rodzin. Ten problem jest istotny z następujących powodów:

- **Rozwój dzieci:** Badania pokazują, że wcześniejsza edukacja ma kluczowe znaczenie dla rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dziecka. Przedszkola zapewniają strukturyzowane środowisko, które pomaga dzieciom rozwijać te kluczowe umiejętności, więc brak dostępnych miejsc może ograniczyć możliwości rozwoju dzieci.
- **Rynek pracy:** Dla wielu rodziców przedszkole jest nie tylko miejscem rozwoju dla ich dzieci, ale również umożliwia im pracę lub naukę. Brak miejsc w przedszkolach może ograniczyć możliwości zawodowe rodziców, co wpływa na ich dobrobyt ekonomiczny.
- **Równość społeczna:** Brak miejsc w przedszkolach często niesprawiedliwie obciąża kobiety, które często są zmuszone do przerywania kariery zawodowej, aby opiekować się dziećmi. To może prowadzić do nierówności płci w miejscu pracy i społeczeństwie.
- **Równość społeczna:** Jeśli brakuje miejsc przedszkolnych, rodzice, którzy mogą sobie pozwolić, często wybierają prywatne opcje opieki nad dziećmi. Rodziny o niższych dochodach nie mogą sobie na to pozwolić, co prowadzi do nierówności społecznych.
- **Wpływ na demografię:** Rodziny rozważające przeprowadzkę do Górzycy mogą zdecydować się na wybór innej gminy, jeśli może zabraknąć miejsc przedszkolnych. To może mieć wpływ na demografię gminy, a także na jej gospodarkę i społeczność.

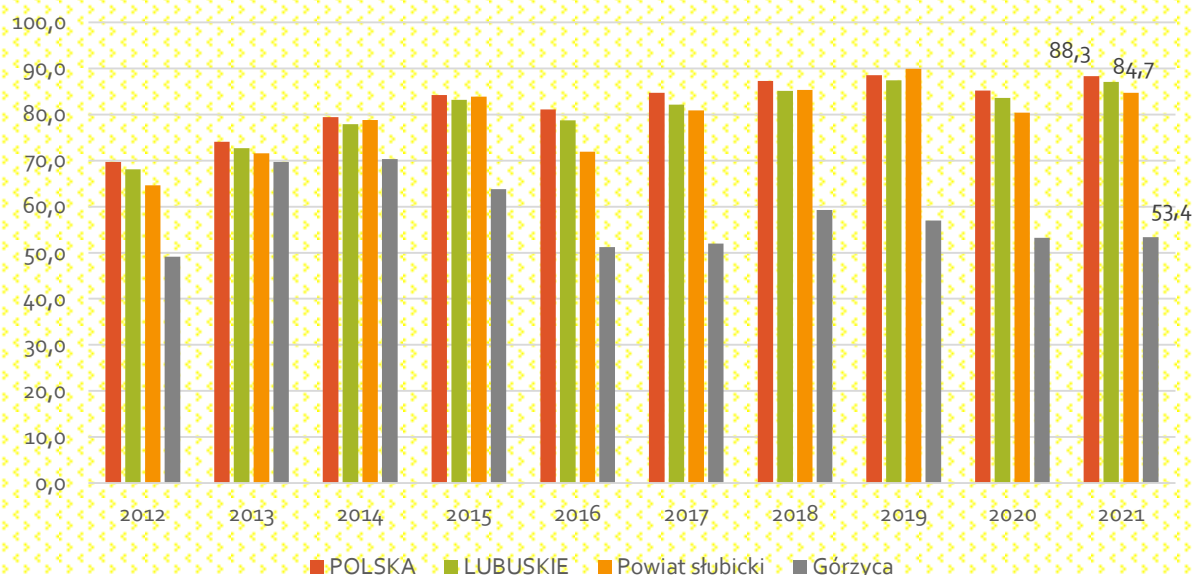
Liczbę wychowanków publicznych i niepublicznych placówek przedszkolnych gminy Górzycy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. Źródło: System Informacji Oświatowej według stanu na dzień 30 września 2021 r.

Przedszkole	Liczba oddziałów	Liczba uczęszczających dzieci
Placówki publiczne		
Punkt Przedszkolny w Czarnowie	1	16
Punkt Przedszkolny w Górzycy	1	11
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Czarnowie	1	11
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Górzycy	1	25
Razem	4	63
Placówki niepubliczne		
Niepubliczne przedszkole Kajtuś	3	20
Niepubliczne Przedszkole Słoneczko	2	36
Razem	5	56
Ogółem w gminie	9	119

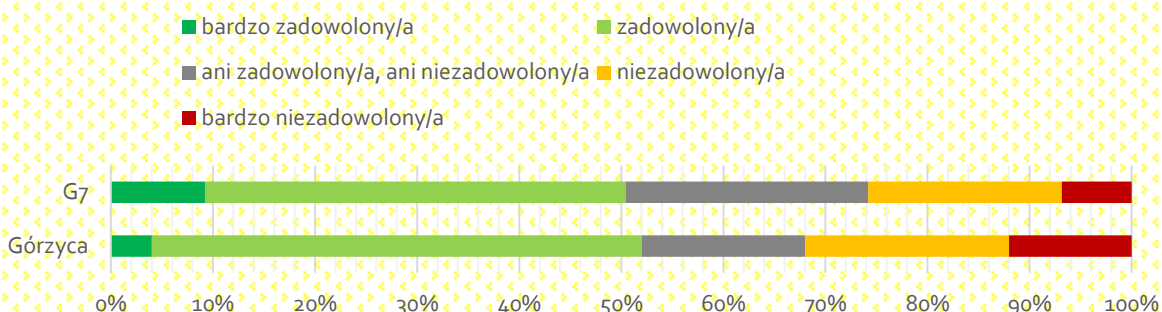
Na przestrzeni ostatnich 10 lat w gminie Górzycy nie uległ poprawie odsetek dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie gminy. Najwyższy wskaźnik osiągnięto w 2014 roku i wynosił 70,3%, tymczasem w 2021 było to zaledwie 53,4%. Aktualnie wskaźniki powiatowe, wojewódzkie czy krajowe wykazują tendencję umiarkowanie wzrostową, w przeciwieństwie do gminy Górzycy. Wpływ na tak niskie wyniki mogą mieć czynniki demograficzne – wzrost ilości dzieci w wieku przedszkolnym nie szedł w parze ze wzrostem ilości miejsc wychowania przedszkolnego

Wykres 6 Dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego jako % wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat. Wariant porównawczy. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL wg stanu na 31.12.2021

Mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym zostali poproszeni o ocenę dostępności miejsc w przedszkolach. Owszem, ocena bezwzględna wypada dobrze, warto jednak nadmienić iż blisko 40% ankietowanych udzieliło neutralnej odpowiedzi „nie mam zdania” i odpowiedzi te nie zostały uwzględnione na poniższym wykresie. Uwzględniając także te odpowiedzi podczas tworzenia rankingu zadowolenia okazuje się, że kategoria ta wypada w Górzycy na niskim 20 z 24 miejscu w rankingu, ze średnią 2,9 (w skali 1-5) co jest wynikiem dużo słabszym niż w przypadku całego obszaru G-7 (4 spośród 24 miejsc rankingowych i wynik 3,26 / ranking przedstawiono w całości w kolejnym podrozdziale).

Wykres 7 Ocena zadowolenia z dostępności miejsc w przedszkolach. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej. Uwaga - 39,5% osób wybrało odpowiedź "nie mam zdania" i nie są one uwzględniane w poniższych wynikach.

Ad. 16. Brak lub zbyt mała ilość odpowiednich miejsc do rekreacji i spotkań dla młodzieży może stanowić istotny problem rozwojowy dla gminy. Oto kilka powodów, dla których jest to tak ważne:

- **Rozwój młodzieży:** Młodzi ludzie potrzebują bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni, gdzie mogą rozwijać swoje umiejętności społeczne, nawiązywać relacje z rówieśnikami i uczestniczyć w różnego rodzaju aktywnościach. Brak takich miejsc może ograniczać te możliwości.

- **Zdrowie i samopoczucie:** Aktywność fizyczna jest kluczowa dla zdrowia młodzieży, a brak odpowiednich miejsc do rekreacji może prowadzić do siedzącego trybu życia i związanych z nim problemów zdrowotnych. Ponadto, miejsca spotkań mogą służyć jako przestrzeń, w których młodzież może odreagować stres, co jest ważne dla ich zdrowia psychicznego.

- **Prewencja problemów społecznych:** Dostęp do odpowiednio zorganizowanych miejsc rekreacji i spotkań może przeciwdziałać problemom społecznym, takim jak narkomania, alkoholizm czy przestępczość.

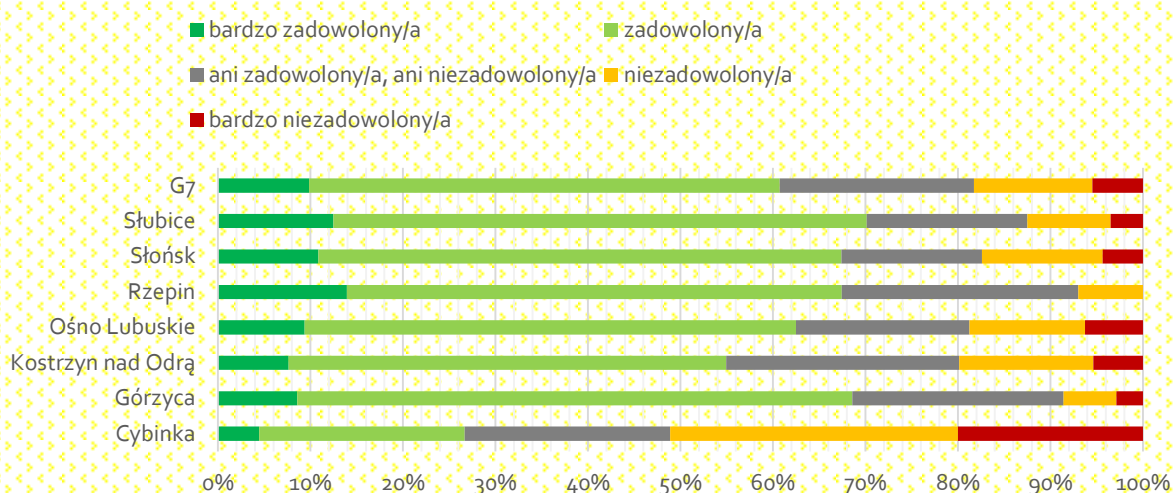
- **Zaangażowanie społeczne:** Miejsca spotkań mogą sprzyjać aktywności społecznej młodzieży, np. przez udział w organizacjach młodzieżowych, wolontariacie czy lokalnych inicjatywach. To może prowadzić do większego zaangażowania społecznego i rozwijać poczucie przynależności do lokalnej społeczności oraz poczucie współodpowiedzialności za owe przestrzenie.

- **Atrakcyjność gminy:** Gmina, która oferuje różnorodne możliwości rekreacyjne i spotkań dla młodzieży, jest atrakcyjniejsza dla młodych ludzi i ich rodzin. To może wpływać na demografię gminy i jej potencjał rozwojowy.

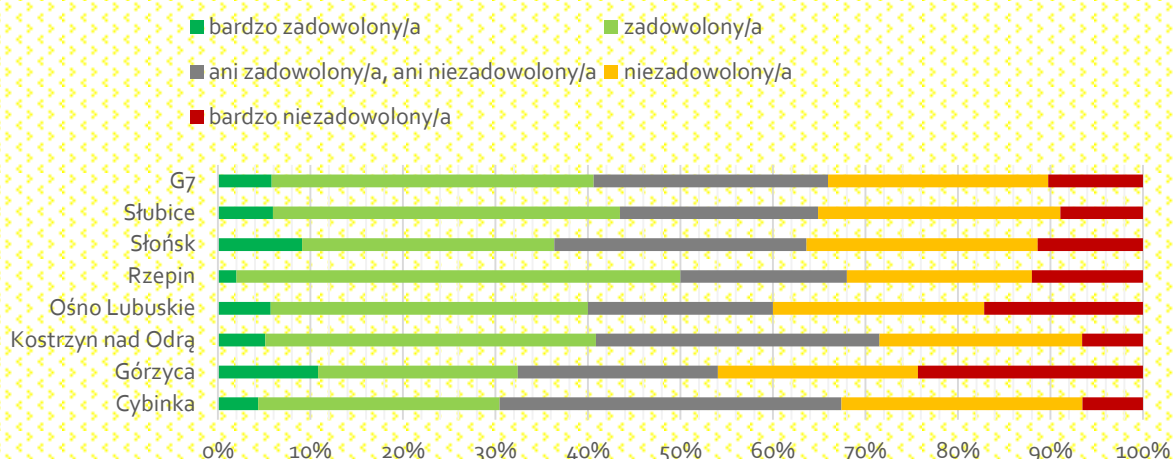
Z tych powodów, problem braku miejsc rekreacji i spotkań dla młodzieży powinien być uwzględniony w planach rozwoju gminy. Właściwe inwestycje w tę przestrzeń mogą przynieść długoterminowe korzyści dla społeczności.

Infrastruktura rekreacyjna służąca lokalnym społecznościom w ostatnich kilkunastu latach (plac zabaw i siłownie zewnętrzne) powstała głównie za sprawą Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ale także w wyniku inwestycji własnych samorządów. O to jak mieszkańcy oceniają aktualną dostępność placów zabaw oraz miejsc rekreacji dla młodzieży zapytano w badaniu ankietowym. Poniższe wykresy przedstawiają rozkład odpowiedzi na te pytania. Analizując odpowiedzi w poszczególnych gminach zauważyć należy, że najlepiej kwestie placów zabaw oceniają mieszkańcy Słubic i Górzycy. Najmniej niezadowolonych z tego aspektu mieszkańców odnotowano na terenie gminy Rzepin. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży gdzie Górzycy zajmuje przedostatnie miejsce z wynikiem zadowolenia znacznie poniżej średniej G-7 oraz z największą ilością niezadowolonych respondentów.

Wykres 8 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 9 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

ZADOWOLENIE Z ŻYCIA I POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Zbadano także nastroje społeczne w kontekście zadowolenia ogólnego z miejsca zamieszkania, jak i z poszczególnych elementów życia publicznego. Wyniki prezentują się następująco. Blisko 60% mieszkańców gminy Górzycza jest zadowolonych z faktu, że mieszka w tej gminie. Jest to wynik lepszy niż ogólna średnia regionu G-7. Mieszka tutaj więcej zdecydowanie zadowolonych mieszkańców oraz zdecydowanie mniej mieszkańców, którzy są niezadowoleni ze swojego miejsca zamieszkania.

Wykres 10 Zadowolenie mieszkańców z faktu mieszkania na terenie swojej gminy. Porównanie - obszar G-7 i Gmina Górzycza.

Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne.

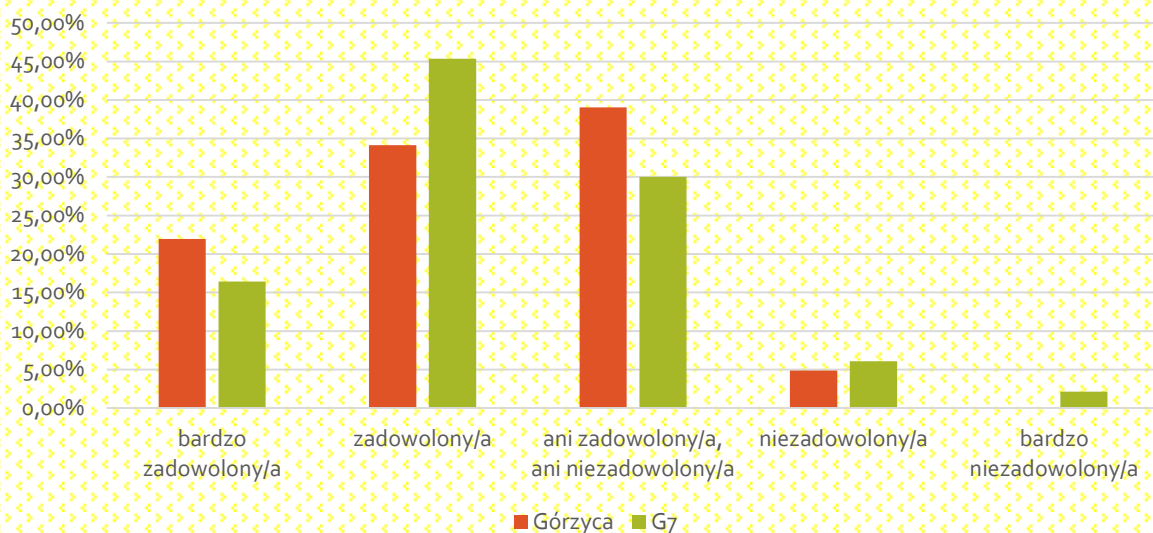

Tabela 4 Ranking zadowolenia z poszczególnych aspektów życia w gminie Górzycza. Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Gwiazdką oznaczono kategorie, w których zdecydowanie dominowały odpowiedzi „nie mam zdania”, wobec czego wynik może być zaburzony

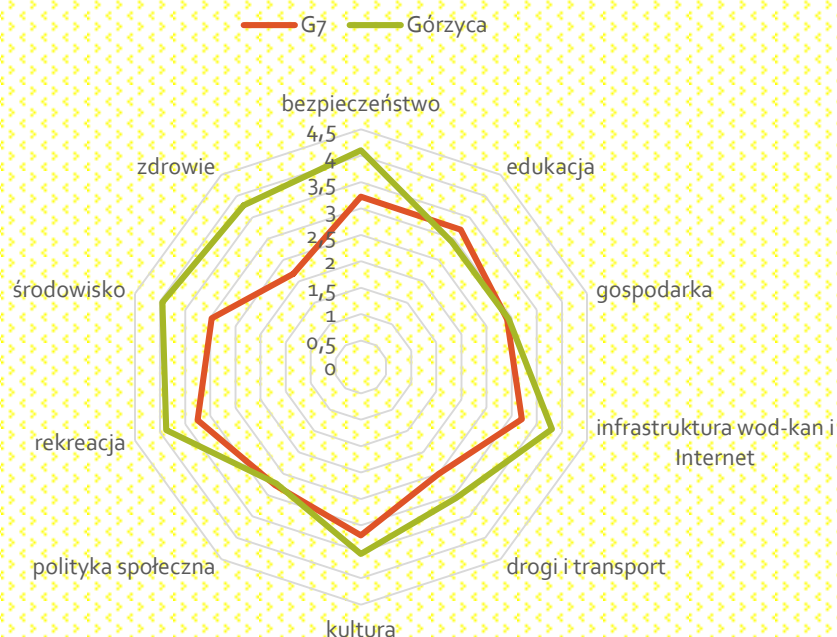
LP	Kryterium	ocena (1-5)
1	stan infrastruktury kanalizacyjnej	4,17
2	gospodarka odpadami	4,15

3	dostępność placów zabaw	4,12
4	bezpieczeństwo	4,10
5	warunki do uprawiania sportu	4,05
6	dostęp do Internetu	3,90
7	atrakcyjność turystyczna	3,88
8	czystość i porządek miejsc publicznych	3,80
9	jakość podstawowej opieki zdrowotnej	3,78
10	dbałość o środowisko	3,78
11	stan infrastruktury wodociągowej i jakość wody (kranówki)	3,71
12	działanie instytucji kulturalnych	3,54
13	dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży (tory, boiska, itp.)	3,46
14	stan infrastruktury drogowej	3,37
15	jakość kształcenia w szkołach podstawowych*	3,29
16	działanie pomocy społecznej	3,24
17	jakość wyposażenia placówek edukacyjnych*	3,22
18	łatwość znalezienia dobrej (dobrze płatnej, zgodnej z kompetencjami) pracy	3,12
19	warunki mieszkaniowe i dostępność mieszkań	2,90
20	dostępność miejsc w przedszkolach*	2,90
21	warunki do prowadzenia własnej działalności gospodarczej*	2,76
22	transport publiczny	2,76
23	jakość kształcenia w pozostałych (innych niż podstawowe) szkołach*	2,27
24	dostępność miejsc w żłobkach*	1,88

Biorąc pod uwagę konkretne elementy wpływające na ocenę jakości życia w gminie Górzycy w czołowej 10 (oceny powyżej 3,75 w pięciostopniowej skali) dominują sfery życia związane z środowiskiem i przyrodą, dziećmi i aktywnością ruchową. Profil zadowolenia mieszkańców gminy Górzycy znacząco różni się od profilu mieszkańców całego obszaru G-7. Największe różnice dotyczą wysokiego zadowolenia z jakości opieki zdrowotnej czy też właśnie działań gminy związanych z dbałością o środowisko. Zaznaczyć jednak należy, że w przypadku elementów oznaczonych gwiazdką, odsetek udzielanych odpowiedzi był dużo niższy niż w pozostałych obszarach. W tym pięciu elementach zanotowano największy odsetek odpowiedzi „nie mam zdania”. Oznacza to, że korzystających z tych aspektów życia mieszkańców, wśród respondentów badania było statystycznie mniej względem pozostałych kategorii, jednak te osoby, które korzystają z tych funkcji publicznych oceniają je raczej pozytywnie.

Ranking zadowolenia może być istotną wskazówką przy wyznaczaniu obszarów problemowych oraz przewag gminy Górzycy. Graficznie sytuację zadowolenia ze skatalogowanych aspektów życia można przedstawić następująco (gdzie wartością jest średnia arytmetyczna pozycji wpisujących się w daną kategorię). Na wykresie można także zauważyć w jakich obszarach Górzycy wypada lepiej niż obszar G7 a w jakich ocena jest niższa. Ogólnie w większości obszarów zadowolenie mieszkańców gminy Górzycy jest wyższe. Jedynie polityka społeczna, gospodarka i edukacja to obszary, w których sytuacja albo jest zbliżona albo oceniana niżej.

Wykres 11 Ranking zadowolenia z kategorii życia publicznego w gminie Górzycza. Opracowanie własne

Mieszkańców zapytano także o ich najważniejsze potrzeby, których zaspokojenie sprawi, że w gminie będzie im się żyło lepiej. Z udzielonych odpowiedzi powstał poniższy ranking.

Tabela 5 Ranking potrzeb w gminie Górzycza. Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne

LP	potrzeba	ocena (1-4)
1	rozwój edukacji (doposażenie, zajęcia dodatkowe)	4,54
2	poprawa stanu infrastruktury drogowej	4,5
3	niwelacja negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy	4,46
4	zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg	4,41
5	pomoc osobom z niepełnosprawnościami	4,37
6	poprawa stanu środowiska/przyrody	4,32
7	poprawa wyglądu miejscowości	4,29
8	budowa/rozbudowa/remont infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej	4,25
9	opieka nad seniorami	4,2
10	pomoc osobom chorym (działalność Hospicjum)	4,17
11	poprawa atrakcyjności turystycznej	4,13
12	zwiększenie poziomu innowacyjności (w edukacji, wśród przedsiębiorców itp.)	4,12
13	zwiększenie ilości i jakości parków, placów zabaw, miejsc odpoczynku i rekreacji	4,05
14	zwiększenie opieki/ochrony terenów zielonych	4,05
15	zwiększenie dostępności mieszkań	3,93
16	zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych	3,88
17	zwiększenie wsparcia dla rozwoju biznesu	3,85
18	rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów	3,73
19	szeroko pojęta integracja z Niemcami	3,48
20	integracja mieszkających wśród nas osób spoza Polski	3,2

Warto dodać, że respondenci w pytaniu o potrzeby mieli możliwość dopisywania własnych kategorii. Z możliwości tej skorzystało 3 respondentów dokonując następujących wpisów (pisownia oryginalna):

- *Ograniczenie ruchu ciężkiego*
- *"Poprawa przejezdności na kluczowych drogach, DK31/22, przejazdu kolejowe"*
- *budowa przedszkola i żłobka*
- *budowa/rozbudowa infrastruktury placówek szkolnych*
- *"Zapewnienie uczniom szkole infrastruktury rekreacyjnej."*

Uzupełnieniem tego rozdziału jest podsumowanie jednego z respondentów, który wskazuje najistotniejsze, jego zdaniem elementy życia w gminie Górzycy, które wymagają poprawy (pisownia oryginalna):

„Proszę pomyśleć o zaspokojeniu potrzeb ludzi w dojazdach do powiatu, gminy, lekarza, szkoły czyli o transporcie publicznym. Jakość wody jest okropna, drogi we wsiach są w fatalnym stanie, brak szkoły porządnej w Gminie. brak, przedszkoli, brak żłobków.”

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), czyli analiza Mocnych i Słabych stron, Szans i Zagrożeń, to narzędzie wykorzystywane do identyfikacji kluczowych aspektów, które mogą wpływać na realizację celów danego podmiotu. W kontekście strategii rozwoju gmin, analiza SWOT pomaga zrozumieć, jakie unikalne cechy i możliwości posiada dana gmina, jakie są jej główne wyzwania oraz jakie potencjalne szanse i zagrożenia mogą wpłynąć na jej przyszły rozwój. Dzięki temu, możliwe jest skoncentrowanie działań na najważniejszych obszarach, które przyniosą największą korzyść dla społeczności lokalnej. Analiza SWOT jest niezbędnym elementem każdej skutecznej strategii rozwoju. Daje ona kompleksowy obraz stanu obecnego oraz potencjału przyszłego rozwoju gminy. Wskazuje na mocne strony, które można wykorzystać do dalszego rozwoju, słabe strony, które powinny być zminimalizowane, a także szanse i zagrożenia, które mogą wpłynąć na przyszłe działania gminy. Poniżej przedstawiono analizę SWOT gminy Górzycy wg sytuacji w czerwcu 2023.

Silne strony	Szanse
atrakcyjne położenie gminy	dostępność i gotowość działek pod zabudowę (dostępność mediów)
niskie bezrobocie	współpraca samorządu, instytucji podległych oraz organizacji pozarządowych
kameralność gminy	historia i dziedzictwo przyrodnicze jako elementy tożsamości lokalnej i atrakcyjności turystycznej
dobrze rozplanowanie przestrzenne miejscowości gminy	środki unijne - ich dostępność i zwiększone możliwości rozwoju gminy
czystość i porządek w miejscach publicznych (nie wszędzie)	stworzenie przyjaźniejszych warunków do spędzania wolnego czasu przez młodzież
dobrze podstawy do budowania atrakcyjności turystycznej (historia i przyroda)	oferta "sypialni" dla Kostrzyna i Słubic
wysoka aktywność podmiotów działających w gminie w organizacji wydarzeń	ściągnięcie inwestora - większego zakładu pracy (stworzenie większej ilości miejsc pracy w gminie)
	złoża i warunki naturalne (gaz, nasłonecznienie, wiatry, OZE)

Dobrze oceniana jakość podstawowej opieki zdrowotnej	rozwój warunków do uprawiania sportu, w tym dyscyplin pozwalających na specjalizację gminną (np.. Tenis)
wolniejsze niż w całym powiecie słubickim starzenie się społeczeństwa (korzystniejsza struktura demograficzna)	wolniejsze niż w całym powiecie słubickim starzenie się społeczeństwa (korzystniejsza struktura demograficzna)

Słabe strony	Zagrożenia
niewielki budżet gminy	niewielki budżet gminy
braki w infrastrukturze związanej z rekreacją i aktywnością fizyczną	braki w infrastrukturze związanej z rekreacją i aktywnością fizyczną
mała dostępność transportu publicznego	mała dostępność transportu publicznego
niska dostępność form opieki nad dziećmi w wieku 0-5 lat	niska dostępność form opieki nad dziećmi w wieku 0-5 lat
niższe niż średnie wyniki szkół na egzaminach	niższe niż średnie wyniki szkół na egzaminach
niskie uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i zajęciach dodatkowych w gminie	
duże obciążenie lekarzy co wpływa na dostępność opieki zdrowotnej dla mieszkańców	
Niewydajny system przepływu informacji/komunikacji o wydarzeniach w gminie	

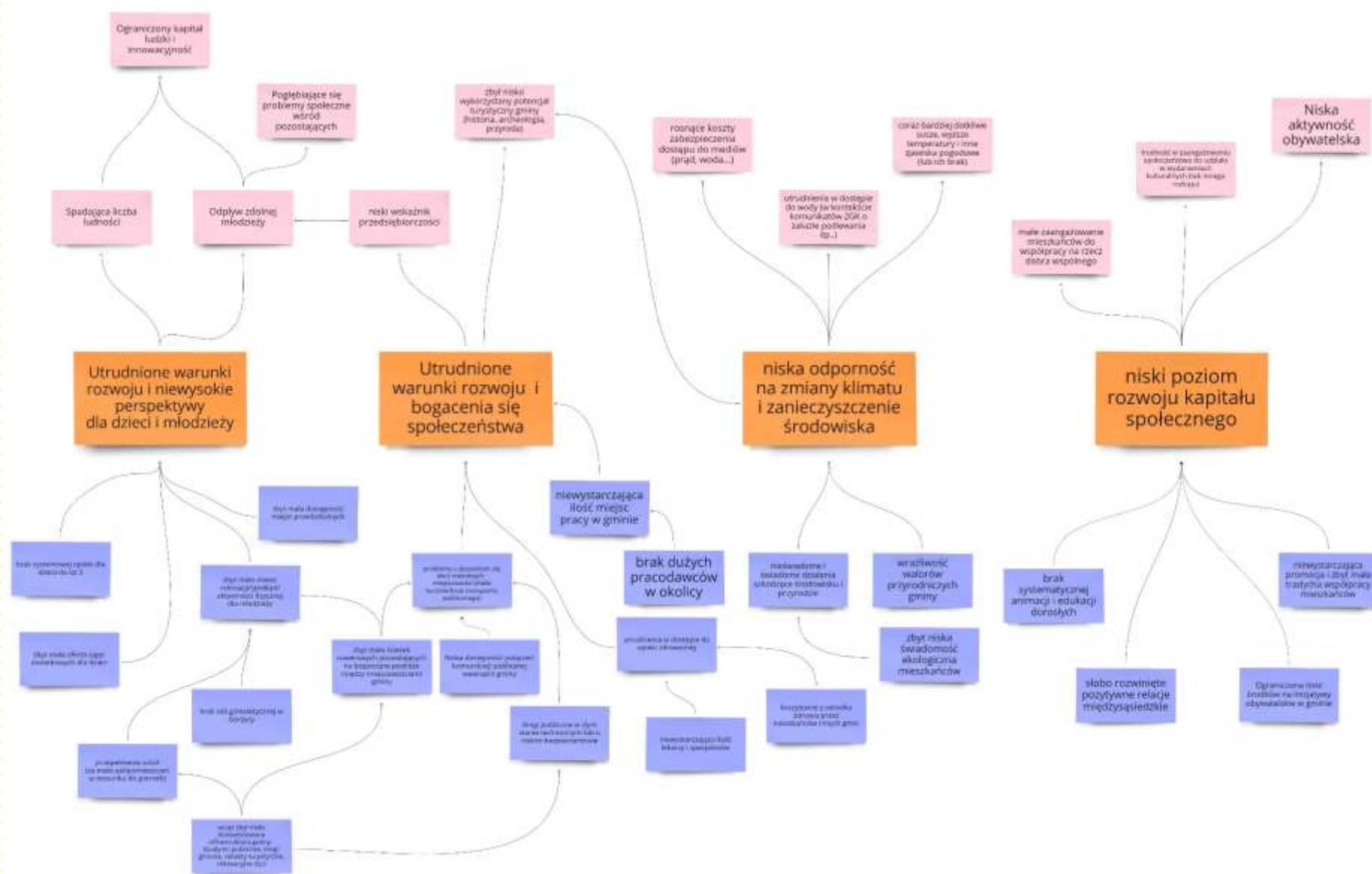
Na podstawie analizy SWOT można stwierdzić, że gmina ma znaczne atuty, które można wykorzystać do jej rozwoju. Atrakcyjne położenie, niskie bezrobocie, stosunkowo korzystna sytuacja demograficzna, dobra ocena podstawowej opieki zdrowotnej, i atrakcyjność turystyczna to jej mocne strony. Wykorzystanie tych mocnych stron, zwłaszcza w kontekście historycznego i przyrodniczego dziedzictwa, może przyciągnąć nowych mieszkańców, inwestorów a nawet turystów co w dłuższej perspektywie przekłada się na większe dochody dla gminy.

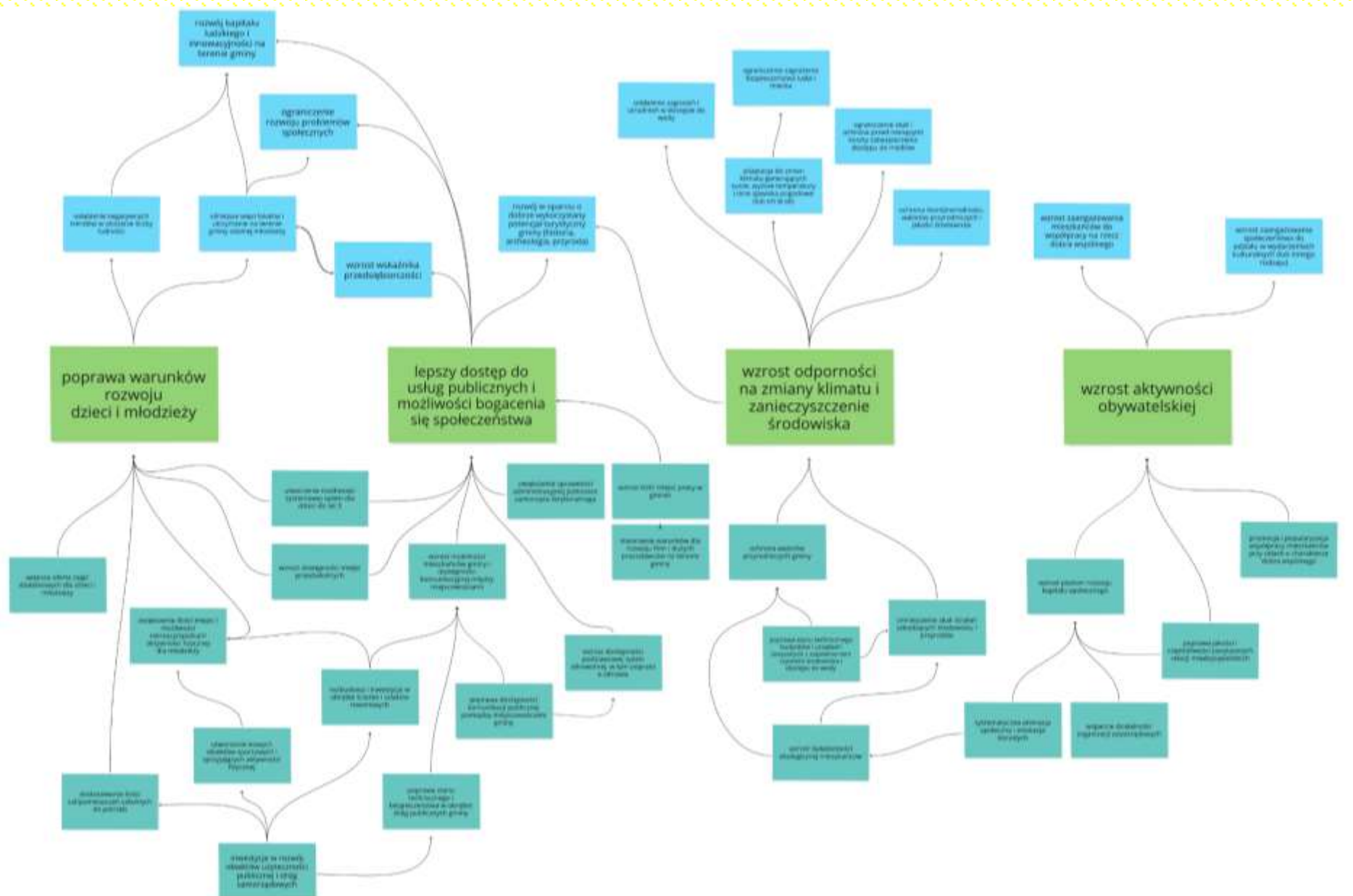
Jednakże, istnieją także wyraźne słabości, które wymagają interwencji. Niewielki budżet gminy, braki w infrastrukturze związanej z rekreacją i aktywnością fizyczną, niska dostępność transportu publicznego oraz niewystarczająca opieka systemowa nad dziećmi w wieku 0-5 lat to aspekty, które mogą hamować dalszy rozwój gminy. Dodatkowo, niskie uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych mieszkańców oraz niewydajny system przepływu informacji o wydarzeniach w gminie, są obszarami, które wymagają poprawy.

Biorąc pod uwagę dostępność środków unijnych, warto skupić się na rozwoju infrastruktury, zarówno rekreacyjnej, jak i związanej z mobilnością społeczności. Możliwość przyciągnięcia inwestora zewnętrznego oraz stworzenia nowych miejsc pracy w gminie, może przyczynić się do zwiększenia budżetu gminy.

Podsumowując, strategia dla gminy powinna koncentrować się na wykorzystaniu jej silnych stron (takich jak atrakcyjność turystyczna, niskie bezrobocie) przy niwelowaniu słabych stron poprzez inwestycje w infrastrukturę i poprawę dostępności usług dla mieszkańców. Istotnym elementem strategii powinno być także skoncentrowanie wysiłków na przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i maksymalne wykorzystanie dostępnych środków unijnych.

DRZEWO PROBLEMÓW

MISJA, WIZJA, CELE

Misją jednostki samorządu terytorialnego jaką jest gmina Górzycza jest tworzenie jak najlepszych warunków do życia i rozwoju mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości kompleksowych usług publicznych. Realizacja tej misji wymaga podejmowania sprawnych działań administracyjnych w wielu obszarach życia publicznego. Z punktu widzenia mieszkańców Górzyczy kluczowe z nich to zwiększenie mobilności mieszkańców, poprawa warunków edukacji i rekreacji dzieci i młodzieży, dbałość o środowisko naturalne oraz dziedzictwo historyczne.

Wizja 2030

Stan do którego dążą działania przyjęte do realizacji w ramach niniejszej strategii rozwoju gminy opisać można w następujący sposób:

Górzycza w 2030 jest miejscem, które przyciąga rodziny z dziećmi, które chcą się osiedlić z dala od zgiełku miast. Dzięki temu mamy lepszą sytuację demograficzną niż w innych gminach. Jest to miejsce pełne zieleni, z dobrą infrastrukturą do rekreacji, i bogatą kulturą, która opiera się na naszym przyrodniczym i historycznym dziedzictwie. Górzycza to idealne miejsce do odpoczynku i relaksu po stresie miejskiego życia. Jest bezpieczne i czyste, a dzięki ekologicznej świadomości mieszkańców, dobrze radzimy sobie z ochroną środowiska i dostosowaniem się do zmian klimatu.

Mamy dobrą sieć wodno-kanalizacyjną i dbamy o czystość miejsc publicznych. Mieszkańcy mogą cieszyć się pięknymi, czystymi i różnorodnymi terenami zielonymi. Inwestujemy w miejsca do rekreacji, edukację i kulturę, dlatego młodzież i dzieci czują się tu dobrze i mają te same możliwości rozwoju jak ich rówieśnicy z miast. Poprawiamy jakość edukacji, co przekłada się na lepsze wyniki uczniów.

Troszczymy się także o tych, którzy mają trudności, i staramy się poprawić ich warunki życia. Mieszkańcy naszej gminy mogą łatwo dotrzeć do innych miejscowości dzięki rozwiązaniu problemów z mobilnością i transportem publicznym.. Górzycza ma dobre perspektywy dla tworzenia miejsc pracy. Zamożność społeczeństwa rośnie, co prowadzi do rozwoju przedsiębiorczości w dziedzinie usług i handlu, a to z kolei zwiększa możliwości znalezienia pracy na terenie gminy.

CELE GŁÓWNE

Realizacja misji gminy oraz wizji stanu w 2030 roku opiera się o cele główne niniejszej strategii. Cele główne zostały także rozszerzone o cele szczegółowe. Zestaw ten stanowi podstawę do budowania planu działań na przyszłe lata. Poniżej znajduje się wyszczególnienie celów głównych wraz z opisem sposobu ich rozumienia oraz lista celów szczegółowych przypisanych do każdego celu głównego. W dalszej części opracowania (plan działań) przedstawiono kluczowe przedsięwzięcia wraz z opisem priorytetowych oraz zestaw działań pożądaných, których realizacja pozytywnie wpłynie na realizację strategii.

CEL 1. POPRAWA WARUNKÓW ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

Celem strategicznym zarówno dla naszego regionu jak i gminy jest poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży, zarówno na poziomie edukacji, jak i zdrowia, rozwoju społecznego oraz kultury. Mimo istotnego potencjału naszego regionu, jakim są młodzi ludzie, zauważalne są wyzwania, które wymagają skoordynowanej i celowej odpowiedzi.

Pierwszym i najbardziej widocznym problemem jest ograniczony dostęp do wysokiej jakości edukacji. Wielu uczniów musi pokonywać znaczne odległości do szkoły, a trudność w dostępie do środków transportu często komplikuje tę sytuację i zmniejsza możliwości udziału np. w zajęciach pozalekcyjnych czy spotkaniach z rówieśnikami. Problemem są również ograniczone zasoby szkolne, zarówno pod względem infrastruktury, jak

i technologii edukacyjnych. Brak wystarczającej liczby dobrze wyposażonych sal lekcyjnych, nowoczesnych laboratoriów stanowi barierę dla efektywnej nauki i rozwija się nierówność edukacyjna.

Oprócz tego, brakuje też atrakcyjnych ofert dla młodzieży w zakresie kultury, sportu i rozrywki, co prowadzi do poczucia izolacji i braku perspektyw. Nieefektywne wykorzystanie czasu wolnego często prowadzić może natomiast do zjawisk patologicznych.

Pojawiają się jednak liczne możliwości, które mogą przyczynić się do poprawy sytuacji. Dążymy do stworzenia środowiska, w którym każde dziecko i każdy młody człowiek mają równe szanse na zdobycie wysokiej jakości edukacji, zdrowego rozwoju i pełnej realizacji swojego potencjału. Stan pożądany obejmuje system edukacji, który dostosowany jest do potrzeb młodzieży, z nowoczesną infrastrukturą, dostępem do technologii i odpowiednio wykwalifikowanymi nauczycielami oraz wsparciem psychologiczno-pedagogicznym. Zależy nam na stworzeniu oferty kulturalnej i sportowej, która spełni oczekiwania młodych ludzi, da im możliwość rozwoju, a także pomoże w budowaniu społeczności. Chcemy także stworzyć młodym mieszkańcom gminy bezpieczne przestrzenie do spędzania wolnego czasu poza szkołą.

To wizja, do której dążymy – gmina, w której każdy młody człowiek ma szansę na pełny rozwój, gdzie nie ma miejsca na nierówności i dyskryminację, gdzie każdy jest ważny i doceniany. A osiągnięcie tego celu z pewnością przyczyni się do długotrwałego, zrównoważonego rozwoju całej Górzycy.

Cele szczegółowe:

- 1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej*
- 1.2 Zwiększenie oferty zajęć dodatkowych*
- 1.3 Wzrost innowacyjności i dostępu do nowoczesnych technologii na terenie gminy*
- 1.4 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej*
- 1.5 Zapewnienie dostępności miejsc opieki nad dziećmi do lat 5*

CEL 2. LEPSZY DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH I MOŻLIWOŚCI BOGACENIA SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Celem, który stawiamy sobie dla gminy, jest lepszy dostęp do usług publicznych i możliwości bogacenia się społeczeństwa. Ta deklaracja nie tylko wyraża nasze pragnienie podniesienia jakości życia mieszkańców, ale także zrozumienie, że różnorodne i rozbudowane usługi publiczne oraz możliwości ekonomiczne są kluczem do długotrwałego, zrównoważonego rozwoju gminy.

Obecnie, nasza gmina boryka się z problemem ograniczonego dostępu do wielu kluczowych usług publicznych. Ta nierówność przejawia się w wielu aspektach - od dostępu do opieki zdrowotnej, przez edukację, po usługi społeczne. Dodatkowo, mieszkańcy naszej gminy borykają się z ograniczonymi możliwościami gospodarczymi. Wiele osób musi migrować do większych miast lub za granicę, aby znaleźć pracę lub prowadzić rentowną działalność gospodarczą. To stanowi znaczącą przeszkodę dla rozwoju gospodarczego i społecznego naszej gminy.

Podążając za naszym celem, pragniemy przekształcić ten stan rzeczy. Dążymy do stworzenia infrastruktury usług publicznych, która będzie wszechstronna, nowoczesna i dostępna dla wszystkich mieszkańców, bez względu na to, gdzie mieszkają. Stan pożądany to usługi zdrowotne, które są na wyciągnięcie ręki; edukacja, która jest dostosowana do potrzeb społeczności lokalnej; oraz usługi społeczne, które są skuteczne i dostosowane do potrzeb tych, którzy ich potrzebują. Podobnie, pragniemy zwiększyć możliwości gospodarcze dla mieszkańców naszej gminy. W tym celu chcemy zwiększyć wsparcie rozwoju lokalnych przedsiębiorców i usług, aby stworzyć więcej miejsc pracy.

Wizją, do której dążymy, jest społeczeństwo, które ma pełny dostęp do usług publicznych i szereg możliwości do generowania dochodów. Jest to społeczeństwo, które jest zdrowe, edukowane i zamożne. Jest to społeczeństwo, które korzysta z pełni swojego potencjału. Osiągnięcie tego celu przyczyni się nie tylko do poprawy jakości życia naszych mieszkańców, ale także do długotrwałego, zrównoważonego rozwoju całej gminy.

Cele szczegółowe:

- 2.1 Wzrost mobilności mieszkańców*
- 2.2 Rozbudowa, poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa w obrębie dróg gminnych*
- 2.3 Wzrost sprawności administracyjnej samorządu i jednostek podległych*
- 2.4 Usprawnienia i modernizacje obiektów użyteczności publicznej, w tym zapewnienie ich dostępności dla osób z ograniczeniami ruchu*
- 2.5 Poprawa dostępu do usług zdrowotnych, kulturalnych i edukacji dorosłych we wszystkich sołectwach gminy*
- 2.6 Aktywna i skuteczna opieka nad osobami w trudniejszym położeniu*
- 2.7 Stworzenie dobrych warunków do powstawania nowych miejsc pracy, w tym także w sektorze ekonomii społecznej*

CEL 3. WZROST ODPORNOŚCI NA ZMIANY KLIMATU I ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA

Celem, który stawiamy przed naszą gminą, jest wzrost odporności na zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska. To zadanie nie jest łatwe. Wymaga zrozumienia skomplikowanych, powiązanych ze sobą wyzwań, a następnie podjęcia śmiałych i skutecznych działań. W obliczu przyspieszających zmian klimatu i narastających zanieczyszczeń, zdajemy sobie sprawę, że konieczne jest podjęcie natychmiastowych działań na rzecz zrównoważonej przyszłości naszej gminy.

Obecnie, nasza gmina, jak wiele innych, doświadcza skutków zmian klimatu - od ekstremalnych warunków pogodowych, takich jak susze, po subtelniejsze zmiany, takie jak przesunięcie sezonów i migracje gatunków. Równocześnie, zagrożenia różnego rodzaju – od dzikich wysypisk po zanieczyszczenia wody i powietrza - nadwyrężają nasze ekosystemy i potencjalnie wpływają na zdrowie mieszkańców.

Nasz cel, jako gminy, to zwiększyć odporność na te wyzwania. Oznacza to przede wszystkim zrozumienie, jak zmiany klimatu i zanieczyszczenia wpływają na naszą gminę, a następnie podjęcie działań w celu zmniejszenia tych wpływów i zwiększenia naszej odporności. Może to obejmować takie działania jak modernizacja infrastruktury, inwestowanie w odnawialne źródła energii, ograniczanie emisji zanieczyszczeń, czy wprowadzenie programów edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody, środowiska i zrównoważonego rozwoju. Jest to długoterminowe zobowiązanie, które wymaga ciągłego wysiłku i zaangażowania, ale jesteśmy przekonani, że jest to jedyny sposób na zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju naszej gminy.

Stan pożądaný to gmina, która jest przygotowana na zmiany klimatu i zdolna do skutecznego zarządzania swoimi wpływami na środowisko. To społeczność, która jest w stanie przetrwać i odnaleźć się w nowej rzeczywistości klimatycznej, jednocześnie szanując i chroniąc naturalne zasoby, które ma do dyspozycji. Dysponuje wciąż bogatym dziedzictwem przyrodniczym a bioróżnorodność nie ubożeje.

Cele szczegółowe:

- 3.1 Poprawa świadomości i postaw pro przyrodniczych wśród mieszkańców gminy*
- 3.2 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury chroniącej ludzi i środowisko, w tym związana z adaptacją do zmian klimatu*
- 3.3 Czynna ochrona przyrody*

CEL 4. WZROST AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Celem dla naszej gminy jest wzrost aktywności obywatelskiej. To zadanie jest fundamentalne dla dynamicznego społeczeństwa i skutecznego zarządzania. W naszej gminie, jak w wielu innych miejscach, aktywność obywatelska jest często niedoceniana i nie w pełni wykorzystywana. Naszym celem jest zmienić ten stan rzeczy. Nasz cel polega na zwiększeniu aktywności obywatelskiej w celu wykorzystania pełni potencjału społeczności. To oznacza promowanie i wspieranie szeregów działań, takich jak udział w wyborach, wolontariat, tworzenie organizacji obywatelskich, uczestnictwo w konsultacjach społecznych i innych formach zaangażowania obywatelskiego. Dużą rolę odgrywa tutaj obszar kultury, dziedzictwa historycznego i tożsamości lokalnej jako nośników energii społecznej.

Stan pożądaný to gmina, w której obywatele czują się zaangażowani i usłyszani. Gmina, w której obywatele są aktywnymi uczestnikami procesów decyzyjnych, a nie tylko biernymi odbiorcami decyzji. Gmina, w której każdy obywatel czuje, że ma wpływ na kształtowanie przyszłości swojej społeczności. Zwiększenie aktywności obywatelskiej nie jest łatwe. Wymaga ciągłego wysiłku, zaangażowania i edukacji. Ale jesteśmy przekonani, że jest to klucz do zdrowego, dynamicznego społeczeństwa i efektywnego zarządzania.

Cele szczegółowe:

- 4.1 Wzrost zaangażowania mieszkańców w trosce o dobro wspólne*
- 4.2 Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę*
- 4.3 Promocja dziedzictwa przyrodniczo-historycznego, tożsamości lokalnej i walorów turystycznych gminy.*
- 4.4 Wzrost wykorzystania funduszy zewnętrznych na terenie gminy poprzez realizację projektów własnych i partnerskich*

PLAN DZIAŁAŃ

Plan działań przedstawia kluczowe przedsięwzięcia, które zidentyfikowano na etapie tworzenia strategii. Przedsięwzięcia te wprost realizują założone cele strategiczne. Gwiazdką oznaczono te przedsięwzięcia, które ze względu na swój charakter stają się zadaniami priorytetowymi gminy Górzycy w perspektywie czasowej objętej niniejszym opracowaniem. Przedsięwzięcia te opisano bardziej szczegółowo pod tabelą. W krótkich opisach poszczególnych przedsięwzięć znalazły się też odnośniki do innych dokumentów strategicznych, które w najbliższych latach obowiązywać będą na terenie gminy. Przytoczono tutaj zapisy przedsięwzięć wynikające z tych dokumentów. Są to:

[LSR] – Lokalna Strategia Rozwoju Zielonej Doliny Odry i Warty na lata 2021 – 2027

[G7] - Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk – Porozumienia „G – 7” na lata 2022 – 2030”

[GPR] - Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Górzycy na lata 2023-2030

[ES] – Lubuski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA

LP	Przedsięwzięcie	Koszt	Cel	Wskaźniki produktu
*1	Budowa szkoły wraz z oddziałem przedszkolnym i salą gimnastyczną w Górzycy	15-20 mln zł	1.1 1.3 1.4 1.5	- Liczba miejsc w szkole i przedszkolu: 200 - Liczba nowych sal dydaktycznych: 20 - Liczba nowych sal gimnastycznych: 1
2	Modernizacja szkoły w Czarnowie	0,3-0,5 mln zł	1.1 1.3 1.5 2.4	- Liczba zmodernizowanych klas/sal: 10
3	Adaptacja budynku szkoły w Żabicach na Dzienny Dom Pobytu	1-1,5 mln zł	2.6	- Liczba nowych miejsc dziennego pobytu: 50
*4	Wspólne projekty edukacyjne z organizacjami pozarządowymi - Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi [LSR] - Aktywizacja społeczności lokalnej w placówkach edukacyjnych - Lokalne kształcenie dorosłych [LSR] - Rozwój potencjału społeczności lokalnych [LSR]	1 mln zł	1.2 1.3 2.5 3.1 3.3 4.1 4.2 4.3	- Liczba realizowanych projektów: 10 - Liczba odbiorców działań: 500 - Liczba wolontariuszy/osób zaangażowanych w realizację projektów: 20 - Liczba pomników przyrody na terenie gminy: 3 - Liczba ekosystemów objętych wsparciem: 3 - Liczba gatunków, których warunki lęgowe uległy poprawie: 20
5	Usprawnienie dojazdu do szkół gminy dla uczniów obszarów wiejskich, w tym wymiana taboru	0,5-2 mln zł	2.1	- Liczba kursów dowozu dzieci średnio w ciągu dnia roku szkolnego: 6

*6	Rozwój miejsc rekreacji mieszkańców oraz aktywności fizycznej młodzieży a) [GPR] Aktywna rekreacja w parku wiejskim - dostosowanie przestrzeni dla nowych form rekreacji dla młodych i poprawa stanu istniejących obiektów. - [G7] zagospodarowanie parku wiejskiego wraz okolicznymi terenami zielonymi w celu poprawy warunków dla rozwoju bioróżnorodności. b) [GPR] ożywienie przestrzeni świetlicy wiejskiej i terenu sportowo-rekreacyjnego w centrum miejscowości Laski Lubuskie c) ożywienie przestrzeni terenu sportowo-rekreacyjnego w miejscowości Pamięcin d) [GPR] aktywizacja i modernizacja przestrzeni przy rzece.	0,4-1 mln zł	1.4 3.2 3.3	- Liczba nowych lub zmodernizowanych miejsc rekreacji: 10 - Liczba obiektów/urządzeń małej infrastruktury powstałej w ramach projektów: 30 - Długość ścieżek/tras rekreacyjnych powstałych na terenie gminy: 30 km
7	Budowa, rozbudowa i remonty placów zabawach oraz architektury towarzyszącej. - Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej [LSR]	1,5 mln zł	1.4	- Liczba nowych lub zmodernizowanych placów zabaw: 9
*8	Budowa, modernizacja i bieżące utrzymanie ścieżek rowerowych [GPR, G7]	9-27 mln zł	1.4 1.6 2.1	- Długość nowych lub zmodernizowanych ścieżek rowerowych: 20 km - Liczba połączeń między miejscowościami gminy: 5 - Liczba miejscowości gminy skomunikowanych z m. Górzycą: 10
9	Poprawa dostępności usług medycznych mieszkańców wsi poprzez ustawienie „kiosków medycznych”	0,5-1,5 mln zł	2.5	- Liczba miejscowości gminy z dostępem do usług medycznych: 3
10	Budowa, rozbudowa i remonty dróg i chodników w miejscowościach gminy, w tym drogi wskazane w GPR [GPR]	10 mln zł	2.2	- Długość nowych lub zmodernizowanych dróg i chodników: 10km
11	Rozwój elektronicznej administracji poprzez modernizację sprzętu elektronicznego służącego do obsługi administracji [G7]	0,2-0,5 mln zł	2.3	- Liczba jednostek ze zmodernizowaną bazą sprzętową: 2 - Liczba oferowanych na terenie gminy e-usług: 10
12	Zagospodarowanie/rewitalizacja stawów w Radówku, Laskach Lubuskich i Stańsku, w tym przedsięwzięcie wykazane w GPR w Laskach Lubuskich	0,8 mln zł	3.3	- Powierzchnia wód stojących objętych projektami rewitalizacyjnymi: 150 a
13	Rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z infrastrukturą zapewniającą jej prawidłowe funkcjonowanie	9 mln zł	3.2	- Długość nowych lub zmodernizowanych odcinków sieci wodnej i kanalizacyjnej: 2 km
14	Wsparcie małej retencji poprzez zagospodarowanie wód opadowych i usuwaniem skutków zjawisk katastrofalnych. [G7]	0,1-0,5 mln zł	3.2	- Liczba realizowanych projektów związanych z małą retencją lub odtwarzaniem mokradeł lub niwelacją skutków zmian klimatu: 3 - Powierzchnia i/lub pojemność zbiorników małej retencji: 30 tys. m ³
15	Instalacja OZE na terenie szkół podstawowych Gminy Górzycy i innych budynkach użyteczności publicznej. [G7]	1-3 mln zł	3.4	- Liczba szkół z zainstalowanymi ogniwami fotowoltaicznymi: 3 - Moc zainstalowanych instalacji OZE: 60 MW
16	Rozwój kapitału społecznego, w tym poprzez współpracę w zakresie inicjatyw ekonomii społecznej [ES]	0,1-0,5 mln zł	2.6 2.7	- Liczba realizowanych projektów związanych z ekonomią społeczną: 2

			4.1	
			4.4	
17	[GPR, G7] Rozwój oferty społecznej i kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury i Ośrodka Pomocy Społecznej wraz z dostosowaniem budynków do nowych potrzeb.	2-6 mln zł	1.2 1.5 2.4 2.6 4.2 4.3	- Liczba osób uczestniczących rocznie w działaniach GOK i OPS: 500 - Liczba wydarzeń organizowanych rocznie przez GOK i OPS: 50
18	Adaptacja budynku szkoły w Pamięcinie na żłobek	1-1,5 mln zł	1.5	- Liczba nowych miejsc opieki nad dziećmi: 24

DLA CELU 1 - BUDOWA SZKOŁY WRAZ Z ODZIAŁEM PRZEDSZKOLNYM I SALĄ GIMNASTYCZNĄ W GÓRZYCY

Aktualnie szkoła podstawowa w Górzycy funkcjonuje w dwóch budynkach nie znajdujących się na tym samym terenie. Rodzi to problemy logistyczne związane z opieką nad dziećmi, przemieszczaniem się pomiędzy budynkami. Ponadto budynki te są w coraz gorszym stanie technicznym a ilość sal nie odpowiada potrzebom procesu edukacji. Żaden z budynków nie ma także Sali gimnastycznej. Rozwiązaniem tych problemów może być budowa nowego budynku szkoły wraz z salą gimnastyczną. Gmina dysponuje terenem, który może zostać wykorzystany na ten cel – są to parcele kompleksu sportowo rehabilitacyjnego. W ramach zadania gmina zrealizuje inwestycje, w wyniku której dzieci z Górzycy i okolicznych miejscowości cieszyć się będą jedną z najnowocześniejszych szkół w powiecie słubickim. Projekt uwzględnił będzie potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

Samo przedsięwzięcie wymaga następujących kroków:

1. *Szczegółowa analiza potrzeb i planowanie: Określenie potrzeby budowy szkoły w danym rejonie, analiza przewidywanego napływu uczniów, planowanie zakresu budowy (np. liczba klas, wielkość sali gimnastycznej, inne udogodnienia).*
2. *Pozyskanie finansowania: Ustalanie źródła finansowania (np. z budżetu gminy, dotacje zewnętrzne, kredyty).*
3. *Wybór lokalizacji: Wybieranie odpowiedniej działki i miejsca pod budowę, uwzględniając dostępność komunikacyjną, warunki gruntowe, bliskość innych obiektów użyteczności publicznej.*
4. *Proces projektowy: Zatrudnienie biura architektonicznego do stworzenia projektu budynku wraz z niezbędną dokumentacją techniczną.*
5. *Uzyskanie pozwolenia na budowę: Składanie wniosków i oczekiwanie na zezwolenia od odpowiednich instytucji.*
6. *Przetarg: Wybór firmy budowlanej poprzez przetarg publiczny.*
7. *Realizacja inwestycji:*
  - a. *Prace przygotowawcze: niwelacja terenu.*
  - b. *Budowa: fundamenty, stawianie ścian, dach, prace zewnętrzne i wewnętrzne, instalacje.*
  - c. *Wyposażenie: zakup i montaż ławek, tablic, sprzętu do sali gimnastycznej itp.*
  - d. *Prace wykończeniowe: malowanie, układanie podłóg, montaż drzwi i okien.*
8. *Odbiór techniczny: Po zakończeniu budowy przeprowadza się odbiór techniczny obiektu przez komisję, która ocenia zgodność z projektem i normami bezpieczeństwa.*
9. *Oficjalne otwarcie szkoły: Organizacja uroczystości otwarcia dla lokalnej społeczności, uczniów i ich rodzin.*

Powyższe kroki są ogólnym zarysem procesu inwestycyjnego, który może różnić się w zależności od specyfiki lokalnej, wymagań prawnych czy dostępności środków.

DLA CELU 1 - ROZWÓJ MIEJSC REKREACJI MIESZKAŃCÓW ORAZ AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ MŁODZIEŻY

a) [GPR] Aktywna rekreacja w parku wiejskim (szczegółowy opis zadania znajduje się w Gminnym Programie Rewitalizacji)

- *dostosowanie przestrzeni dla nowych form rekreacji dla młodych i poprawa stanu istniejących obiektów.*
- *[G7] zagospodarowanie parku wiejskiego wraz okolicznymi terenami zielonymi w celu poprawy warunków dla rozwoju bioróżnorodności.*

b) [GPR] ożywienie przestrzeni świetlicy wiejskiej i terenu sportowo-rekreacyjnego w centrum miejscowości Laski Lubuskie (szczegółowy opis zadania znajduje się w Gminnym Programie Rewitalizacji)

c) ożywienie przestrzeni terenu sportowo-rekreacyjnego w miejscowości Pamięcin

d) [GPR] aktywizacja i modernizacja przestrzeni przy rzece (szczegółowy opis zadania znajduje się w Gminnym Programie Rewitalizacji)

Ważnym elementem tego zadania jest takie przygotowanie przestrzeni dla młodzieży aby spełniła ona jej potrzeby, oczekiwania oraz wyzwoliła poczucie współodpowiedzialności. Jedne z najlepszych przestrzeni dla młodzieży to takie, które dają im możliwość samodzielnego spędzania czasu, eksperymentowania i odkrywania swoich zainteresowań. Oto kilka pomysłów, które mogą pasować do tego opisu:

- *Skatepark: Skateparki są popularne na całym świecie i oferują młodym ludziom miejsce, gdzie mogą trenować i doskonalić swoje umiejętności w jeździe na deskorolkach, rolkach czy rowerach BMX. To miejsce, gdzie młodzież może samodzielnie decydować o tym, jak i kiedy spędzać swój czas.*
- *Strefa do gier miejskich: Przestrzeń, która oferuje różne gry na świeżym powietrzu, takie jak siatkówka plażowa, koszykówka, piłka nożna, badminton, a nawet gry planszowe, może przyciągnąć młodzież do aktywnego i samodzielnego spędzania czasu.*
- *Otwarta sala prób: Przestrzeń dla młodych artystów, takich jak muzycy, tancerze czy aktorzy, gdzie mogą ćwiczyć i tworzyć. Taka przestrzeń może zawierać podstawowe sprzęty jak mikrofony, wzmacniacze, lustra do tańca itp.*
- *"Chillout Zone": Ciche, spokojne miejsce z ławkami, hamakami i może nawet ogniskiem, gdzie młodzież może po prostu usiąść, rozmawiać, czytać lub cieszyć się naturą. Można tam umieścić również rośliny i kwiaty, aby przestrzeń była atrakcyjna i relaksująca.*
- *Przestrzeń dla street art: Miejsce, gdzie młodzież może legalnie tworzyć graffiti lub inne formy sztuki ulicznej. Może to być ściana budynku, bok magazynu lub specjalnie przygotowana ściana. To może być świetny sposób na promowanie kreatywności i umożliwienie młodzieży wyrażania siebie.*
- *Strefa DIY (do it yourself): Miejsce z narzędziami i materiałami, gdzie młodzież może samodzielnie tworzyć, naprawiać i eksperymentować. Od prostych rzeczy jak budowanie domków dla ptaków, przez tworzenie mebli, po zaawansowane projekty z zakresu mechaniki czy elektroniki.*

Kluczem jest zapewnienie bezpieczeństwa, ale jednocześnie dawanie młodzieży swobody i poczucia odpowiedzialności za te przestrzenie. Pamiętaj również, że warto zasięgnąć opinii młodzieży - dowiedzieć się, co ich interesuje i jakie przestrzenie chcieliby mieć w swojej społeczności.

DLA CELU 2 - BUDOWA, MODERNIZACJA I BIEŻĄCE UTRZYMANIE ŚCIEŻEK ROWEROWYCH [GPR, G7]

Uspójnienie infrastruktury rowerowej na obszarze gminy w taki sposób aby powstał spójny ciąg komunikacyjny łączący najważniejsze z punktu widzenia mobilnego, rekreacyjnego, turystycznego, kulturalnego i gospodarczego punkty obszaru. Kwestia ścieżek rowerowych ma wymiar wielowątkowy. W analizie problemów i celów strategii porozumienia G-7 oraz Gminy Górzycy pojawia się na wielu płaszczyznach. Przypisanie tego działania do konkretnego problemu i celu z nim związanego zależne jest od ostatecznej funkcji jaką będzie pełniła inwestycja. Możliwe funkcje to:

- *Rekreacyjna.*
- *Komunikacyjna/ograniczająca emisję spalin z ruchu samochodowego.*
- *Komunikacyjna/niwelująca wykluczenie transportowe części miejscowości.*
- *Turystyczna.*
- *Prozdrowotna.*
- *Zwiększająca komfort życia.*

Koncepcja zakłada budowę na terenie gminy Górzycy ścieżek i szlaków rowerowych. Część z nich ma znaczenie ponadlokalne (G7), międzynarodowe (połączenie szlaków wzdłuż Odry) a część wymiar lokalny. Realizacja tego przedsięwzięcia jest zatem elastyczna pod kątem formy i etapów realizacji. Pożądany stan infrastruktury zaznaczono na mapie w rozdziale dot. założeń przestrzennych. Gmina Górzycy posiada dobre warunki do rozwoju infrastruktury związanej z rekreacją rowerową oraz wodną. Oba typom rekreacji sprzyja rzeka Odra, która z jednej strony sama w sobie tworzy szlak wodny a z drugiej strony ze względu na towarzyszące jej wały staje się atrakcyjnym szlakiem rowerowym. Po koronie wałów biegnie szlak o znaczeniu międzynarodowym. W znacznej części jest on utwardzony (na terenie gminy Górzycy kostką brukową) i poprowadzony po koronie wału. Niestety na odcinku górzyckim obserwowane są tutaj pewne braki – po pierwsze brakuje odcinka pomiędzy granicami gmin Słubice i Górzycy (ok. 300 metrów). Brakuje także kontynuacji trasy na północ w stronę Kostrzyna nad Odrą. Odcinek ten o ile zostałby poprowadzony domknąłby infrastrukturalnie trasę, która w połączeniu z biegnącą równolegle

ścieżką po niemieckiej stronie Odry stanowiłaby atrakcyjną trasę liczącą ponad 60km pozwalającą na podróż Lubuskim Przełomem Odry po obu stronach rzeki i w dwóch krajach. Przez teren gminy biegnie także międzynarodowy szlak rowerowy R1, jednak wiedzie on głównie po niebezpiecznym odcinku drogi krajowej 22. Pomiędzy Czarnowem a Stańskiem oraz Górzycą a Owczarami istnieją natomiast odcinki utwardzonych ścieżek rowerowych, które mają znaczenie nie tylko rekreacyjne (póki co o znaczeniu lokalnym – dla okolicznych mieszkańców) ale także zwiększające mobilność mieszkańców tych miejscowości (np. dojazd do szkół). Warto tutaj nadmienić, że zgodnie ze stanem prawnym dziecko, które kończy dziesięć lat przestaje mieć możliwość pojechania do szkoły chodnikiem. Trudno wyobrazić sobie aby dziecko w takim lub podobnym wieku mogło przemieszczać się rowerem do szkoły np. po drodze krajowej 29 (z Pamięcina czy z Ługów Górzycznych do Górzycy). Równie niebezpieczne jest przemieszczanie się drogami wojewódzkimi (Laski Lubuskie, Radówek -> Górzycą) czy powiatowymi (Górzycą – Żabice – Czarnów).

Wymiar partnerski - Zakres projektu wymaga podjęcia działań na obszarze całego partnerstwa G-7. Uzupełnienie brakujących fragmentów połączeń ścieżek/szlaków pozwoli na uzyskanie lepszego efektu niż budowa zupełnie nowych/oderwanych od siebie odcinków na terenie poszczególnych gmin. Wymagana jest tutaj zatem współpraca już na etapie planowania przedsięwzięcia, jego realizacji a także na etapie promocji i animacji wokół powstałego produktu. Korzyści z realizacji projektu odniesie każdy z partnerów. Co więcej, zakres przedsięwzięcia wymaga zaproszenia do współpracy także innych instytucji, z którymi dodatkowe partnerstwo może przynieść korzyści także na polu innych działań. Mowa tutaj m.in. o Lasach Państwowych, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, kolejach Państwowych czy Zarządach Dróg Powiatowych.

Możliwości realizacji w formule partnerskiej:

- a) Partnerzy - wszystkie 7 gmin porozumienia + partnerzy kluczowi
- b) Podział na mniejsze projekty realizowane wspólnie przez niektóre jednostki samorządowe - zgodnie z założeniami przestrzennym

Produkty:

- *Transgraniczny produkt turystyczny*
- *Domknięty szlak rowerowy*
- *Pakiet promujący powstały produkt turystyczny*

Efekty:

- *Większa mobilność mieszkańców*
- *Wzrost komfortu życia mieszkańców*
- *Poprawa aktywności fizycznej, zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców*
- *Zwiększenie walorów i potencjału marketingowego obszaru*

DLA CELU 3 I 4 WSPÓLNE PROJEKTY EDUKACYJNE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Projekty, które powstawać będą w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy w obszarze:

- Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi [LSR]
- Aktywizacja społeczności lokalnej w placówkach edukacyjnych
- Lokalne kształcenie dorosłych [LSR]
- Rozwój potencjału społeczności lokalnych [LSR]

Projekty będą miały głównie wymiar edukacyjno-promująco-aktywizujący. Aby wyposażać mieszkańców w niezbędną wiedzę i animować ich aktywność planujemy przeprowadzić w szkołach szeroko zakrojone modelowe działania, w których bezpośredni udział będzie brała młodzież. Działania te zostaną dopełnione przez dwa elementy projektu, które oddziaływaniem wychodzą dalej – mini inwestycjami wspomagającymi ochroną środowiska, uatrakcyjniającymi okolicę czy też przeciwdziałającymi skutkom zmian klimatu oraz kampanią informacyjną.

Kluczowym działaniem jest tutaj zawiązanie partnerstwa z organizacjami z terenu Gminy, które pozwoli skuteczniej ubiegać się o środki finansowe w konkursach. Część projektów realizowana będzie w systemie Gmina-Lider, NGO-partner, część w formie odwrotnej a w części z nich gmina będzie jedynie nieformalnym partnerem a NGO wykonawcą zadań. Kluczowe jest to, że podejmowanie takich wspólnych inicjatyw to główny kierunek strategiczny gminy, a obszary tematyczne dla takich przedsięwzięć są jasno określone w niniejszej strategii.

KIERUNKI INTERWENCJI REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW.

W kolejnej tabeli zaprezentowano natomiast rodzaje i przykłady działań, które wpisują się w realizację poszczególnych celów szczegółowych, tym samym ich realizacja będzie korzystna i pożądana z punktu widzenia niniejszej strategii.

Tabela 6 Rodzaje i przykłady działań, które wpisują się w realizację poszczególnych celów szczegółowych

Cel główny	Cel szczegółowy	Kierunki interwencji / rodzaje poświadanych działań
poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży	1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej	- budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej;
	1.2 Zwiększenie oferty zajęć dodatkowych	- zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu;
	1.3 Wzrost innowacyjności i dostępu do nowoczesnych technologii na terenie gminy	- rozwój zaangażowania nowoczesnych technologii wykorzystywanych w procesie edukacyjnym; - modernizacja wyposażenia pracowni szkolnych;
	1.4 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	- budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych na terenie gminy; - budowa, rozbudowa i modernizacja ścieżek rowerowych na terenie gminy; - budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów małej architektury takich jak place zabaw, siłownie zewnętrzne, parki, skwery itp. - zagospodarowanie i rewitalizacja nieużywanych terenów (np. stawy, linie kolejowe, zadrzewienia itp.)
	1.5 Zapewnienie dostępności miejsc opieki nad dziećmi do lat 5	- zwiększenie dostępności miejsc w przedszkolach i żłobkach poprzez budowę, rozbudowę i modernizację istniejących obiektów;
lepszy dostęp do usług publicznych i możliwości bogacenia się społeczeństwa	2.1 Wzrost mobilności mieszkańców	- budowa i wytyczanie ścieżek i szlaków rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; - zwiększanie dostępności i użyteczności połączeń transportem zbiorowym, ze szczególnym uwzględnieniem jego ekologicznych form; - wspieranie takich form rozwoju mobilności jak: Carpooling / wspólne dojazdy, Usługi transportowe na żądanie, Autobusy wahadłowe, Technologia mobilna (Aplikacje mobilne mogą pomóc koordynować współdzielenie przejazdów, zapewniać informacje na temat dostępnych usług transportowych lub pomagać w organizacji lokalnych usług transportowych), Współpraca z firmami lokalnymi, Inicjatywy społeczne (Organizacje społeczne mogą odgrywać kluczową rolę w pomocy mieszkańcom w zdobywaniu dostępu do transportu. Może to obejmować pomoc w organizacji carpoolingu, tworzenie sieci rowerowych lub wspieranie innych form transportu wspólnotowego.)
	2.2 Rozbudowa, poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa w obrębie dróg gminnych	- remonty, modernizacje i budowa dróg publicznych wraz z chodnikami; - inwentaryzacja miejsc niebezpiecznych wraz z opracowaniem planów rozwiązań tych problemów;
	2.3 Wzrost sprawności administracyjnej samorządu i jednostek podległych	- inwestycje w unowocześnienie i rozwój bazy sprzętowej, w tym w sferze IT; - rozwój, modernizacje i remonty obiektów użyteczności publicznej;
	2.4 Usprawnienia i modernizacje obiektów użyteczności publicznej, w tym zapewnienie	- remonty i modernizacje budynków niwelujące bariery architektoniczne;

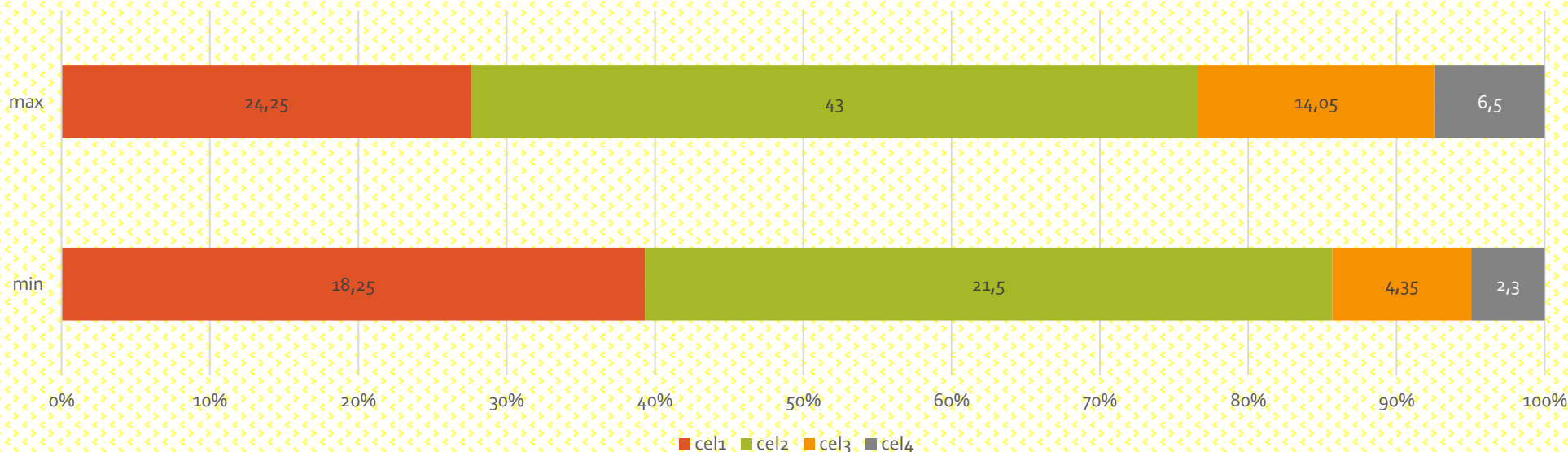
	<i>ich dostępności dla osób z ograniczeniami ruchu</i>	
	2.5 Poprawa dostępu do usług zdrowotnych, kulturalnych i edukacji dorosłych we wszystkich sołectwach gminy	- tworzenie punktów dostępu do usług medycznych, w tym wykorzystujących nowoczesne technologie; - promocja postaw prozdrowotnych i edukacja zdrowotna mieszkańców gminy; - organizacja nieformalnej edukacji dla dorosłych mieszkańców wsi; - dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców sołectw wraz z zapewnieniem mobilności ośrodka kultury;
	2.6 Aktywna i skuteczna opieka nad osobami w trudniejszym położeniu	- tworzenie solidarności międzypokoleniowej; - tworzenie warunków do stacjonarnej i mobilnej opieki nad osobami starszymi;
	2.7 Stworzenie dobrych warunków do powstawania nowych miejsc pracy, w tym także w sektorze ekonomii społecznej	- wykorzystanie ulg i preferencji dla przedsiębiorców; - tworzenie i uzbrajanie obszarów inwestycyjnych; - wsparcie i promocja inicjatyw w obszarze ekonomii społecznej;
wzrost odporności na zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska	3.1 Poprawa świadomości i postaw pro przyrodniczych wśród mieszkańców gminy	- edukacja przyrodnicza; - popularyzacja lokalnych walorów przyrodniczych; - włączenie społeczności lokalnych do działań w zakresie poprawy estetyki miejscowości
	3.2 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury chroniącej ludzi i środowisko, w tym związana z adaptacją do zmian klimatu	- opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem i adaptacji do zmian klimatu na poziomie lokalnym, aby zminimalizować negatywne skutki tych zjawisk i zapewnić długoterminowy rozwój gminy. - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej czystości środowiska, w tym stacji pomiarów i diagnostyki zagrożeń - systemowa i specjalistyczna opieka nad drzewami, parkami i terenami zielonymi oraz ich zrównoważona rewitalizacja - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w tym związane z dostępnością wody w środowisku i zwiększeniem małej retencji - wsparcie działalności i rozwoju OSP;
	3.3 Czynna ochrona przyrody	- czynna ochrona najbardziej wartościowych siedlisk i gatunków - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej różnorodności biologicznej, w tym stacji pomiarów i diagnostyki zagrożeń - systemowa i specjalistyczna opieka nad drzewami, parkami i terenami zielonymi oraz ich zrównoważona rewitalizacja - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w tym związane z dostępnością wody w środowisku i zwiększeniem małej retencji; - poprawa estetyki miejscowości;
	3.4 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	- działania na rzecz zwiększenia efektywności i czystości energetycznej (OZE, wymiana oświetlenia); - promocja wykorzystania OZE; - rozbudowa systemów wsparcia inwestorów indywidualnych w dostępie do OZE;
wzrost aktywności obywatelskiej	4.1 Wzrost zaangażowania mieszkańców w trosce o dobro wspólne	- wsparcie i promocja działań oddolnych służących dobru wspólnemu;

		- działania animacyjne zwiększające aktywność społeczną mieszkańców obszaru; - integracja ludności napływowej i działania włączające ją w tkankę społeczną
	4.2 Zwiększenie udziału mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych	- poprawa stanu zachowania walorów kulturowych, w tym zabytków i dziedzictwa kulturowego - opieka i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego/ rozwój tradycji ludowej - poprawa oferty kulturalnej zorientowanej na tworzenie tożsamości lokalnej, w tym poprzez inwestycje oraz działania o charakterze miękkim; - rozwój potencjału ośrodka kultury poprzez doposażenie i wspieranie innowacji;
	4.3 Promocja dziedzictwa przyrodniczo-historycznego, tożsamości lokalnej i walorów turystycznych gminy.	- prowadzenie zajęć edukacyjnych, warsztatów i wydarzeń otwartych promujących dziedzictwo przyrodnicze i historyczne gminy; - wspieranie wydawnictw w zakresie promocji walorów gminy;
	4.4 Wzrost wykorzystania funduszy zewnętrznych na terenie gminy poprzez realizację projektów własnych i partnerskich	- opracowanie planu pozyskiwania środków zewnętrznych; - nawiązanie partnerstw i porozumień strategicznych i celowych; - zwiększenie potencjału merytorycznego w pozyskiwaniu środków (na poziomie urzędu, jednostek podległych lub poprzez usługę zewnętrzną)

RAMY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I WSTĘPNY HARMONOGRAM POZYSKIWANIA ŚRODKÓW

Koszty realizacji przedsięwzięć kluczowych zostały oszacowane w sposób ogólny, stąd duża rozbieżność między wariantami granicznymi tych kosztów. Zależą one m.in. od wielu czynników, które w momencie prac nad strategią nie były znane. Są to np. szczegóły techniczne planowanych rozwiązań. Przykładowo koszt km asfaltowej ścieżki rowerowej to aktualnie koszt zbliżający się do 1 mln zł. Jednak w zależności od wybranego rodzaju nawierzchni oraz zakresu niezbędnych do wykonania prac koszt ten może kształtować się inaczej. Ponadto nie wszystkie zaplanowane ścieżki wymagały będą takich samych nakładów inwestycyjnych. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku większości zaplanowanych kosztów. Mają one więc wymiar orientacyjny i wskazują bardziej kapitałochłonność poszczególnych celów głównych w relacji do całości zaplanowanych w strategii działań. Warto także zauważyć, że suma kosztów w wariantcie minimalnym to 46,6 mln zł a w wariantcie maksymalnym 87,8 mln zł, rozłożonych w czasie na 7 lat funkcjonowania strategii. W zestawieniu z aktualnym budżetem gminy zbliżającym się do 30 mln zł pokazuje to skalę zapotrzebowania na środki finansowe aby gmina Górzycza osiągnęła swoje cele strategiczne. Na poniższym wykresie przedstawiono kapitałochłonność poszczególnych celów głównych strategii.

Wykres 12 Koszty przedsięwzięć kluczowych w podziale na cel główny. Wariant minimalnych i maksymalnych nakładów. Kwoty w mln zł.

Gmina Górzycza, której skumulowana nadwyżka budżetowa w latach 2014 – 2021 wyniosła niecałe 20 mln zł (suma rocznych nadwyżek budżetowych – deficyty w tych latach. Oczywiście kwota ta nie powinna być utożsamiana z aktualną kwotą do dyspozycji na inwestycje), czyli średnio niecałe 3 mln zł rocznie nadwyżki, raczej nie może spodziewać się takich zmian w sytuacji finansowej aby spoglądać na możliwość zrealizowania strategii jedynie przy udziale środków własnych. Kluczowym będzie tutaj zatem skuteczność w pozyskiwaniu i dostępność potencjalnych źródeł finansowania i instrumentów finansowych. Do realizacji części zadań wykorzystany zostać może fundusz sołecki, przy założeniu że zadania zaproponowane przez wspólnoty wpisać się będą w strategię rozwoju gminy. Biorąc pod uwagę cel 4 należy zauważyć, że każde działanie oddolne zrealizowane przez sołectwo dla dobra wspólnego wpisuje się w niniejszą strategię. Ponadto należy także zwrócić uwagę na fakt, że część z zaplanowanych działań zrealizować mogą organizacje pozarządowe działające na terenie gminy.

współpraca na rzecz dobra wspólnego mieszkańców gminy przynieść może korzyści zarówno wspomnianym organizacjom jak i wspólnocie, która zyskuje dodatkowe środki na realizację kluczowych przedsięwzięć.

Bardzo istotnym źródłem częściowego lub pełnego sfinansowania części przewidzianych zadań są środki krajowe oraz środki unijne. Przeprowadzono analizę najważniejszych potencjalnych źródeł wraz z umiejscowieniem na osi czasu dostępności poszczególnych środków:

Tabela 7 Wybrane programy priorytetowe jako potencjalne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Program lub źródło	Priorytet/działanie	Harmonogram	Kluczowe przedsięwzięcia gminy Górzycy
PROW/RLKS/LSR	1. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, edukacyjnej, kulturalnej, sportowej oraz ochrony przyrody	2024-2025; 2027-2028	4 – wspólne projekty (...) – ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego; 6 – rozwój miejsc rekreacji 7 – budowa rozbudowa i remonty placów zabaw 12 – zagospodarowanie/rewitalizacja stawów 14 – wsparcie małej retencji
	2. Rozwój kapitału społecznego	2024-2025; 2028;	4 – wspólne projekty (...) 16 – rozwój kapitału społecznego 17 – rozwój oferty społecznej i kulturalnej
	PROW ogólny	nieznany	10 - Budowa, rozbudowa i remonty dróg i chodników w miejscowościach gminy, w tym drogi wskazane w GPR
FEWL – Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027	2.1 Efektywność energetyczna	Czerwiec 2024	15 – instalacja OZE
	2.6 Adaptacja do zmian klimatu.	II kwartał 2024 + Październik 2023	14 - wsparcie małej retencji + przedsięwzięcia związane z bezpieczeństwem ludności i rozwojem OSP;
	2.8 Gospodarka wodno-ściekowa.	I kwartał 2024; III kwartał 2024	13 – rozwój i modernizacja sieci wod-kan
	2.10 Ochrona przyrody.	IV kwartał 2024	4 -wspólne projekty (...) – ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi; 6 - rozwój miejsc rekreacji (...) – zagospodarowanie parku wiejskiego

			12 – zagospodarowanie/rewitalizacja stawów
	3.1 Mobilność miejska	2024-2029	5 - Usprawnienie dojazdu do szkół gminy dla uczniów obszarów wiejskich, w tym wymiana taboru
	5.1 Infrastruktura edukacyjna	2024-2029	1 - Budowa szkoły wraz z oddziałem przedszkolnym i salą gimnastyczną w Górzycy; 2 - Modernizacja szkoły w Czarnowie; 18 - Adaptacja budynku szkoły w Pamięcinie na żłobek;
	5.2 Infrastruktura włączenia społecznego.	Listopad 2023	17 - rozwój oferty społecznej i kulturalnej 3 - Adaptacja budynku szkoły w Żabicach na Dzienny Dom Pobytu;
	6.8 Edukacja dorosłych.	Marzec 2024	4 -wspólne projekty (...) lokalne kształcenie dorosłych
	6.13 Usługi społeczne i zdrowotne.	Czerwiec 2024	9 – poprawa dostępności usług medycznych
	6.14 Aktywizacja społeczna, mieszkalnictwo i wsparcie rodziny	Marzec 2024	17 - rozwój oferty społecznej i kulturalnej
	8.4 Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie - instrumenty terytorialne	2024-2029	8 - Budowa, modernizacja i bieżące utrzymanie ścieżek rowerowych; 4 -wspólne projekty (...) – ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi; 6 - rozwój miejsc rekreacji (...) – zagospodarowanie parku wiejskiego
NFOŚiGW	Edukacja przyrodnicza / nabory dedykowane	Kilkakrotnie w ciągu w ciągu roku	4 -wspólne projekty (...) – ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi; 6 - rozwój miejsc rekreacji (...) – zagospodarowanie parku wiejskiego 12 – zagospodarowanie/rewitalizacja stawów 13 – rozwój i modernizacja sieci wod-kan 14 - wsparcie małej retencji

			+ przedsięwzięcia związane z bezpieczeństwem ludności i rozwojem OSP;
WFOŚiGW	Edukacja przyrodnicza / nabory dedykowane	I kwartał każdego roku / wg naborów	4 -wspólne projekty (...) – ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi; 6 - rozwój miejsc rekreacji (...) – zagospodarowanie parku wiejskiego 12 – zagospodarowanie/rewitalizacja stawów 13 – rozwój i modernizacja sieci wod-kan 14 - wsparcie małej retencji + przedsięwzięcia związane z bezpieczeństwem ludności i rozwojem OSP;
NOWEFIO*	Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego	III/IV kwartał każdego roku	4 -wspólne projekty (...)
UNIwersytety Ludowe*	Tworzenie i rozwój uniwersytetów ludowych	IV/I kwartał każdego roku	4 -wspólne projekty (...)
DZIAŁAJ LOKALNIE*	nie dotyczy	II kwartał każdego roku	4 -wspólne projekty (...)

*Konkursy dla organizacji pozarządowych

Ponadto w okresie powstawania niniejszego dokumentu jednym z instrumentów, które w dużej mierze wspierają samorządy w realizacji takich jak wyższe przedsięwzięć są środki krajowe pochodzące m.in. z rządowych programów - Funduszu Inwestycji Lokalnych, Rządowego Programu Odbudowy Zabytków czy Programu Inwestycji Strategicznych a także naborów cyklicznych w programach Maluch+ czy Senior+ itp. oraz programów europejskich na szczeblu krajowym lub transgranicznym, takich jak: FENiKS, FERS, FERC, INTERREG.

OCZEKIWANE REZULTATY

Realizacja strategii przynieść powinna wymierne korzyści. Te na poziomie oddziaływania całej strategii opisano w jej celu i wizji. Wskaźniki produktu wyszczególniono natomiast w tabeli dotyczącej przedsięwzięć kluczowych. Uzupełnieniem tych dwóch rodzajów wskaźników są wskaźniki rezultatu. Przedstawiono je w poniższej tabeli wraz z wartością pożądaną. Szczegóły dotyczące sposobu ich mierzenia oraz wartości aktualnych przedstawione zostaną/zostały w dokumencie – ewaluacja ex ante.

Tabela 8 zestawienie oczekiwanych rezultatów w ramach poszczególnych celów głównych

Cel	Rezultat	Wartość docelowa
1 poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży	Liczba uczniów korzystających z nowych miejsc w szkole i przedszkolu w Górzycy.	200
	Poprawa wyników uczniów w zmodernizowanej szkole w Czarnowie.	+1%
	Liczba dzieci korzystających z nowych miejsc w żłobku w Pamięcinie.	24
	Liczba dzieci korzystających z nowych lub zmodernizowanych placów zabaw.	300
	Liczba uczniów korzystających z usprawnionego transportu szkolnego.	150
2 lepszy dostęp do usług publicznych i możliwości bogacenia się społeczeństwa	Liczba potencjalnych użytkowników nowych lub zmodernizowanych ścieżek rowerowych.	5 000 (mieszkańcy + turyści)
	Liczba mieszkańców, którzy uzyskali dostęp do sprawniejszej komunikacji dzięki połączeniom rowerowym	3 000
	wzrost efektywności pracy administracji (czas/sprawa) dzięki modernizacji bazy sprzętów IT i e-usługom .	+ 10% krótszy czas/sprawę
	Liczba osób korzystających z nowych usług medycznych.	200
	Liczba osób korzystających z nowych lub zmodernizowanych miejsc rekreacji.	1500
	Liczba seniorów korzystających z nowych miejsc w Dziennym Domu Pobytu w Żabicach	20
	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego dzięki budowie, rozbudowie i remontom dróg i chodników.	-5% wypadków rocznie
3 wzrost odporności na zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska	Poprawa jakości wody/ekosystemu w zrewitalizowanych stawach w Radówku, Laskach Lubuskich i Stańsku.	Wzrost oceny jakości wód WIOŚ
	Liczba ha ze wzrostem lub utrzymaniem bioróżnorodności w ochronianych ekosystemach	5 ha
	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z nowych lub zmodernizowanych sieci wodno-kanalizacyjnych.	90% [XX]
	Procent energii zużywanej w obiektach użyteczności publicznej, która pochodzi z odnawialnych źródeł energii.	30% [XX]
	Zmniejszenie skutków zjawisk katastrofalnych dzięki wsparciu małej retencji.	30 tys. M3 zebranej wody w zbiornikach retencyjnych, w tym deszczówki
4 wzrost aktywności obywatelskiej	Liczba uczestników projektów realizowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi.	300
	Ocena satysfakcji uczestników projektów realizowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi	80% zadowolonych
	Samooceń mieszkańców pod kątem własnego zaangażowania społecznego	+5 %
	Liczba uczestników programów/ocena satysfakcji uczestników w ramach rozwijanej oferty społecznej i kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury i Ośrodka Pomocy Społecznej.	500 60% zadowolonych
	Liczba osób zaangażowanych w projekty ekonomii społecznej.	50

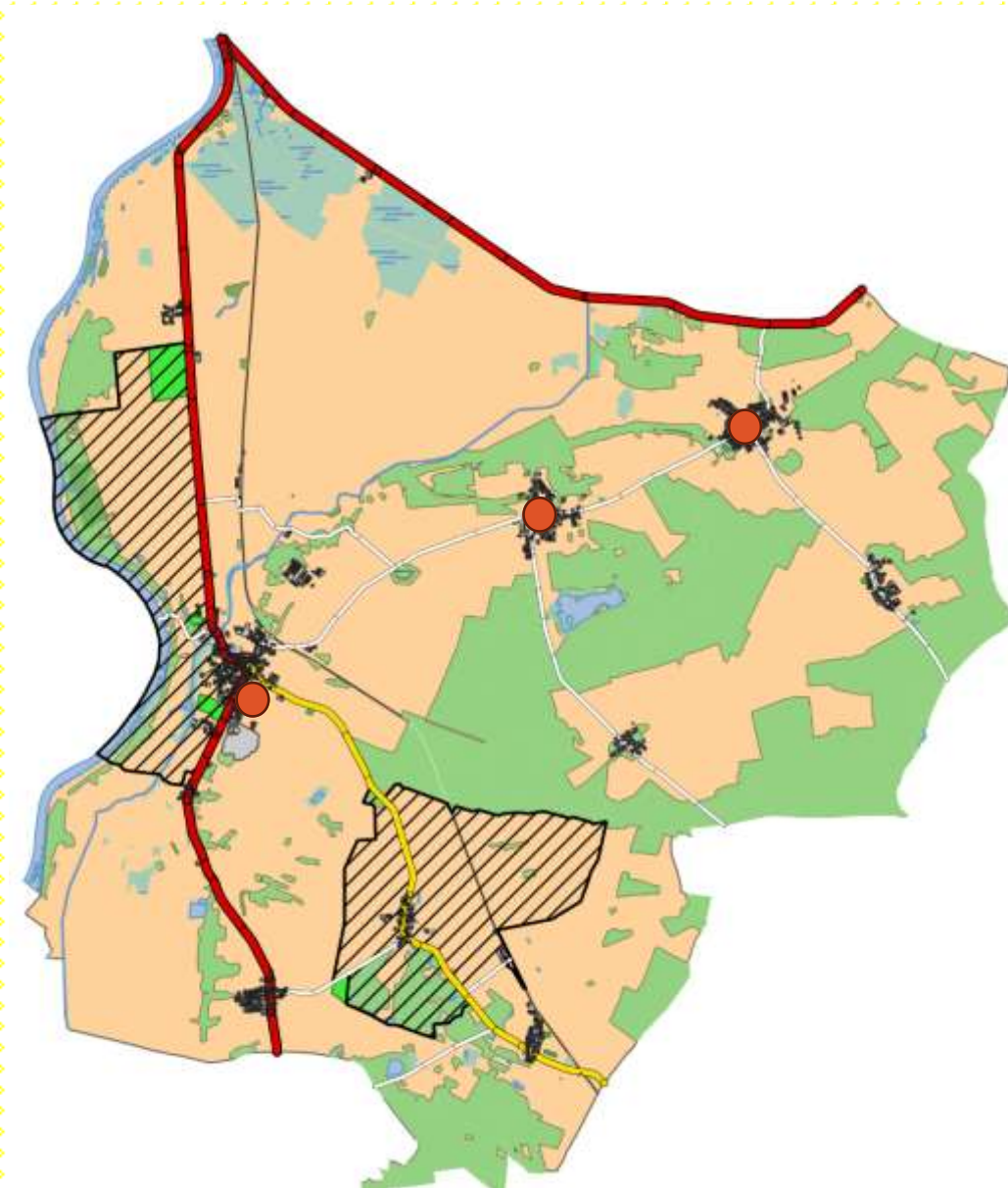
Zrealizowane projekty wspólnie z organizacjami pozarządowymi	10
Pozyskane środki ze źródeł zewnętrznych	20 mln zł

ZAŁOŻENIA PRZESTRZENNE

Gmina Górzycza posiad Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejsowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obejmujące większość terenu gminy, na którym planowane są przedsięwzięcia strategiczne. Dokumenty te szczegółowo regulują założenia przestrzenne. Założenia strategii wpisują się w te dokumenty i uwzględniają uwarunkowania z nich płynące.

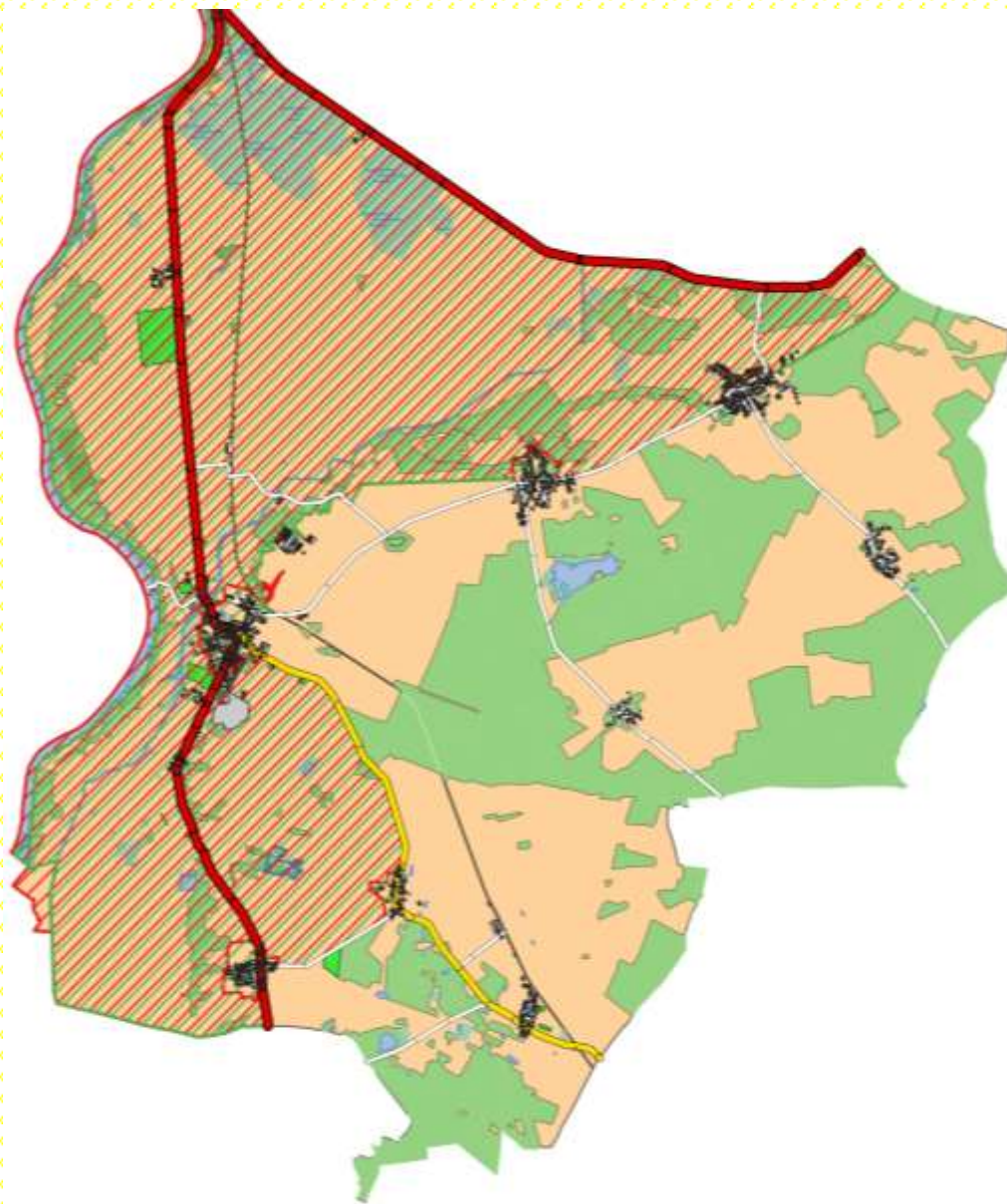
MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY GMINY

Mapa 8 Model gminy Górzycza - sieć osadnicza, drogi, linie kolejowe, lasy, tereny rolnicze, tereny podmokłe oraz obszary rewitalizacji.
Opracowanie własne

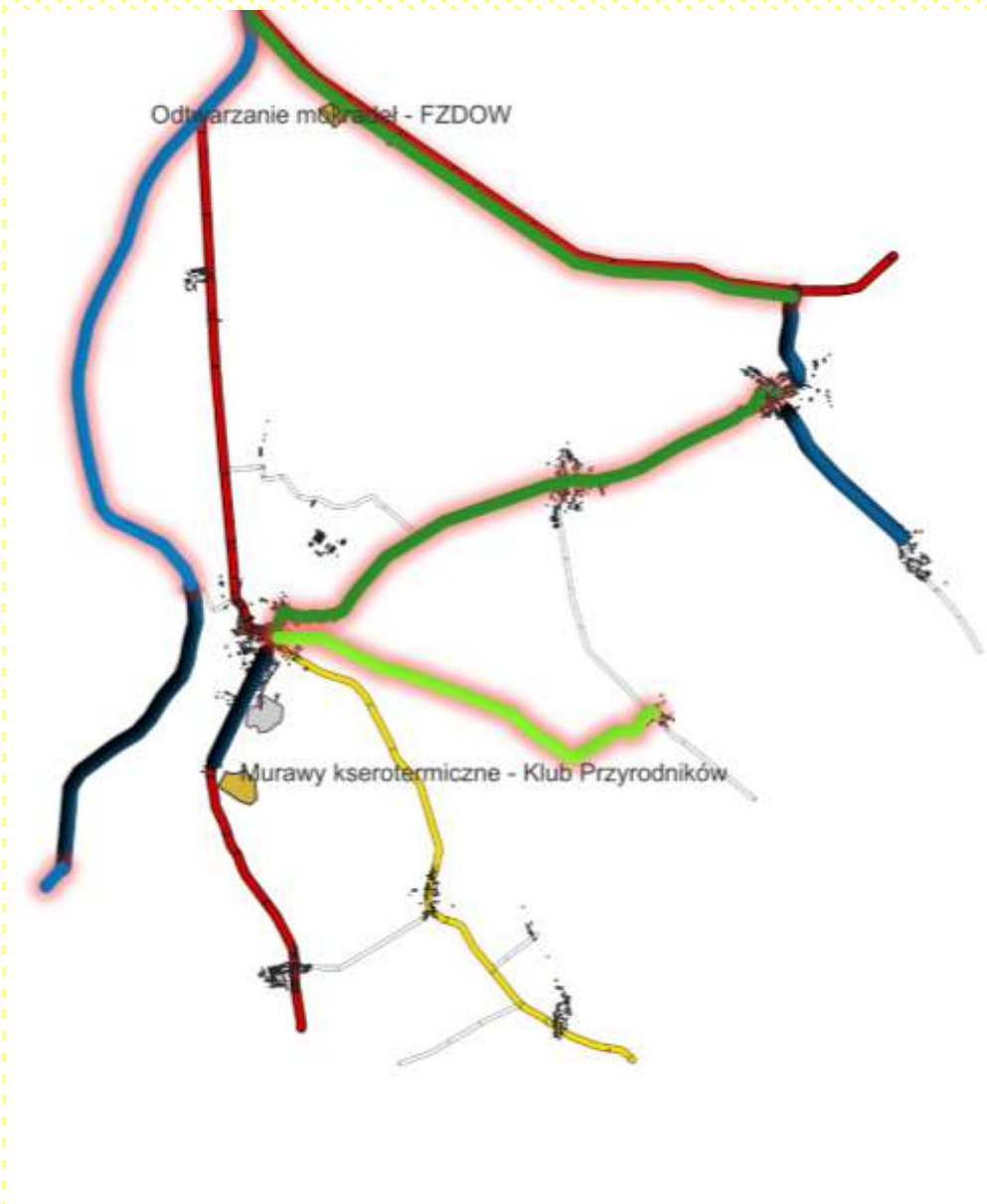

● - centra edukacyjne   /// - obszary rewitalizacji   obszar pomarańczowy – tereny rolnicze; obszar zielony - lasy

linie czerwone – drogi krajowe; żółte – drogi wojewódzkie, białe - powiatowe

/// - obszar natura 2000 /// - park krajobrazowy /// rezerwat

Na powyższej mapie zaznaczono planowane przedsięwzięcia. Na mapie uwzględniono: budowę ścieżek rowerowych (kolorowe linie z różowym podświetleniem (granatowe i niebieskie linie bez różowego podświetlenia to aktualnie istniejące odcinki); potencjalne miejsca projektów przyrodniczych (żółte wielokąty); miejsca realizacji projektów edukacyjnych (budowy i remontu szkół, żłobka) zaznaczone kolorem fioletowym (wielokąty).

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI)

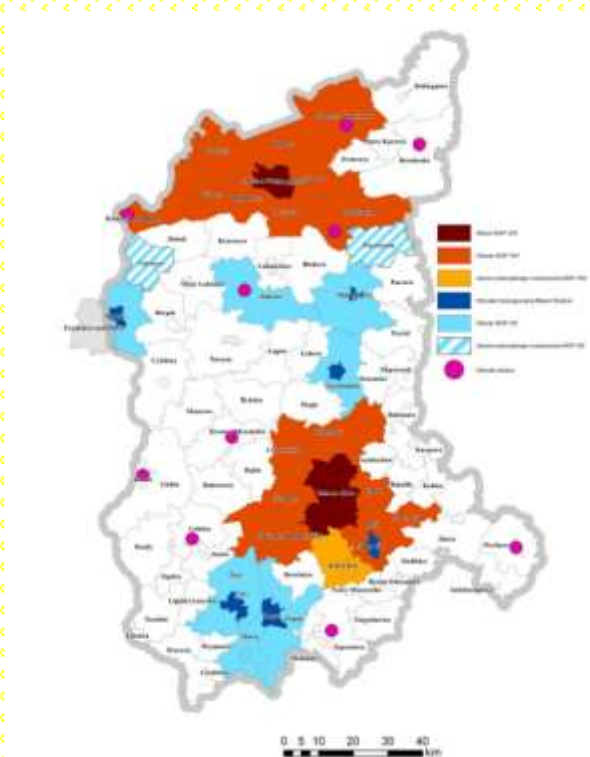
W strategii warto wskazać te obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, które dotyczą objętego strategią terytorium. Należy również przedstawić OSI kluczowe dla gminy, o ile takowe zidentyfikowano. W każdym przypadku warto określić, jakiego rodzaju działania będą realizowane na poszczególnych obszarach. Konsekwencją wskazania OSI jest ukierunkowanie części instrumentów zaplanowanych w strategii na te obszary i zapewnienie im finansowania.

Strategia Rozwoju Województwa lubuskiego, wskazuje na następujące obszary strategicznej interwencji, które nakładają się obszarowo na terytorium gminy Górzycy:²⁴

²⁴ Opisy obszarów strategicznej interwencji pochodzą z Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, chyba że wskazano inaczej.

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych.

Mapa 11 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

MOF Słubice obejmuje miasto Słubice jako jego rdzeń oraz część wiejską gminy. Jego potencjał rozwojowy znacznie zwiększają silne powiązania funkcjonalne z sąsiednim Frankfurtem nad Odrą, z którym tworzą aglomerację transgraniczną. Miasta rozwijają współpracę realizując wspólne projekty m.in. w dziedzinie komunikacji i wykorzystania infrastruktury technicznej. W lutym 2021 r. nawiązana została również wola partnerskiej współpracy w ramach tego MOF, pomiędzy gm. Słubice i gm. Górzycą, co uzasadnia określenie gm. Górzycą jako obszaru potencjalnego rozszerzenia MOF Słubice (ostatecznie zrezygnowano z rozwoju tego obszaru – przyp. Własny). Wskazany jest również rozwój powiązań funkcjonalnych MOF Słubice z innymi sąsiednimi gminami położonymi po polskiej stronie poprzez realizację wspólnych projektów. Realizacji takich inicjatyw z wykorzystaniem mechanizmów porozumienia terytorialnego i Innych Instrumentów Terytorialnych sprzyjać może zawarta 25 listopada 2020 r. inicjatywa partnerskiej współpracy gmin środkowego pogranicza województwa lubuskiego pod nazwą G7, do której przystąpiły gminy Słubice, Rzepin, Ośno Lubuskie, Cybinka, **Górzycą**, Słońsk i miasto Kostrzyn nad Odrą.

Interwencja skierowana dla miast subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:

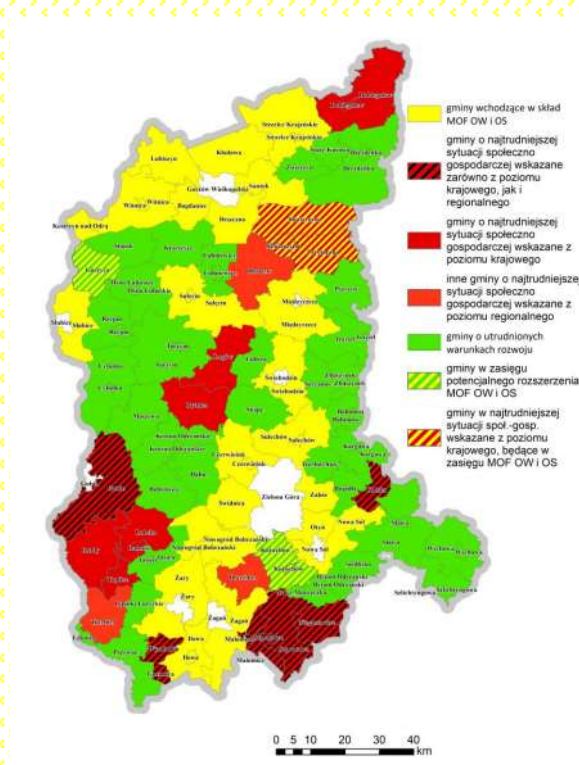
- *rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych,*
- *projekty rewitalizacyjne,*
- *poprawę jakości świadczenia usług publicznych,*
- *inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego,*
- *podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców,*
- *wspieranie rozwiązań o charakterze smart city,*
- *wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych,*
- *wsparcie infrastruktury mieszkalnictwa.*

2. Obszary wiejskie.

Obszary wiejskie w województwie lubuskim podzielić można według różnic w uwarunkowaniach rozwoju na: obszary wiejskie położone w MOF ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji

społeczno-gospodarczej oraz obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych. Gmina Górzycza, jako jedna z gmin porozumienia G-7, zaklasyfikowana została do tej drugiej grupy.

Mapa 12 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

Analizy wykazują dość duże zróżnicowanie sytuacji lubuskich gmin obejmujących obszary wiejskie (w zakresie demografii, sytuacji społecznej i gospodarczej), wobec czego interwencja powinna odpowiadać na specyficzne problemy w poszczególnych gminach. Wsparcia zapobiegającego dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną.

Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:

- *poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;*
- *uzupełnienie infrastruktury technicznej;*
- *zwiększanie dostępności komunikacyjnej;*
- *podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości*
- *z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;*
- *rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;*
- *wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;*
- *wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);*
- *promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;*

- *odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.*

Podobnie jak w przypadku miejskich obszarów funkcjonalnych promowaną formą realizacji polityki rozwoju w ramach obszarów funkcjonalnych mniejszych miast oraz gmin o charakterze wiejskim powinno być zawiązywanie partnerstw w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć. Na obszarach wiejskich również z wykorzystaniem elementów instrumentu RLKS przy wykorzystaniu Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR) – w przypadku gminy Górzycza LSR Zielonej Doliny Odry i Warty.

3. Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich.

Na poniższej mapie zaznaczono obszary, które mogą być objęte instrumentami terytorialnymi Polityki Spójności (w szczególności programu regionalnego) po 2020 roku. Wszystkie gminy, w szczególności wiejskie, które nie wchodzi w skład miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, wraz z miastami – ośrodkami lokalnymi (oraz miastem średnim – Słubicami), będą mogły realizować nowe instrumenty przeznaczone głównie dla partnerstw lokalnych (tzw. „małe ZIT-y”) – Inne Instrumenty Terytorialne w ramach Polityki Spójności oraz porozumienia terytorialne wprowadzone w 2020 roku w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

4. Obszary przygraniczne.

Obszary przygraniczne z jednej strony posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, wymiany handlowej, kontaktów politycznych czy realizacji projektów transgranicznych.

Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona migracja mieszkańców. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki zapewnianiu rozwoju powiązań funkcjonalnych po obu stronach granicy.

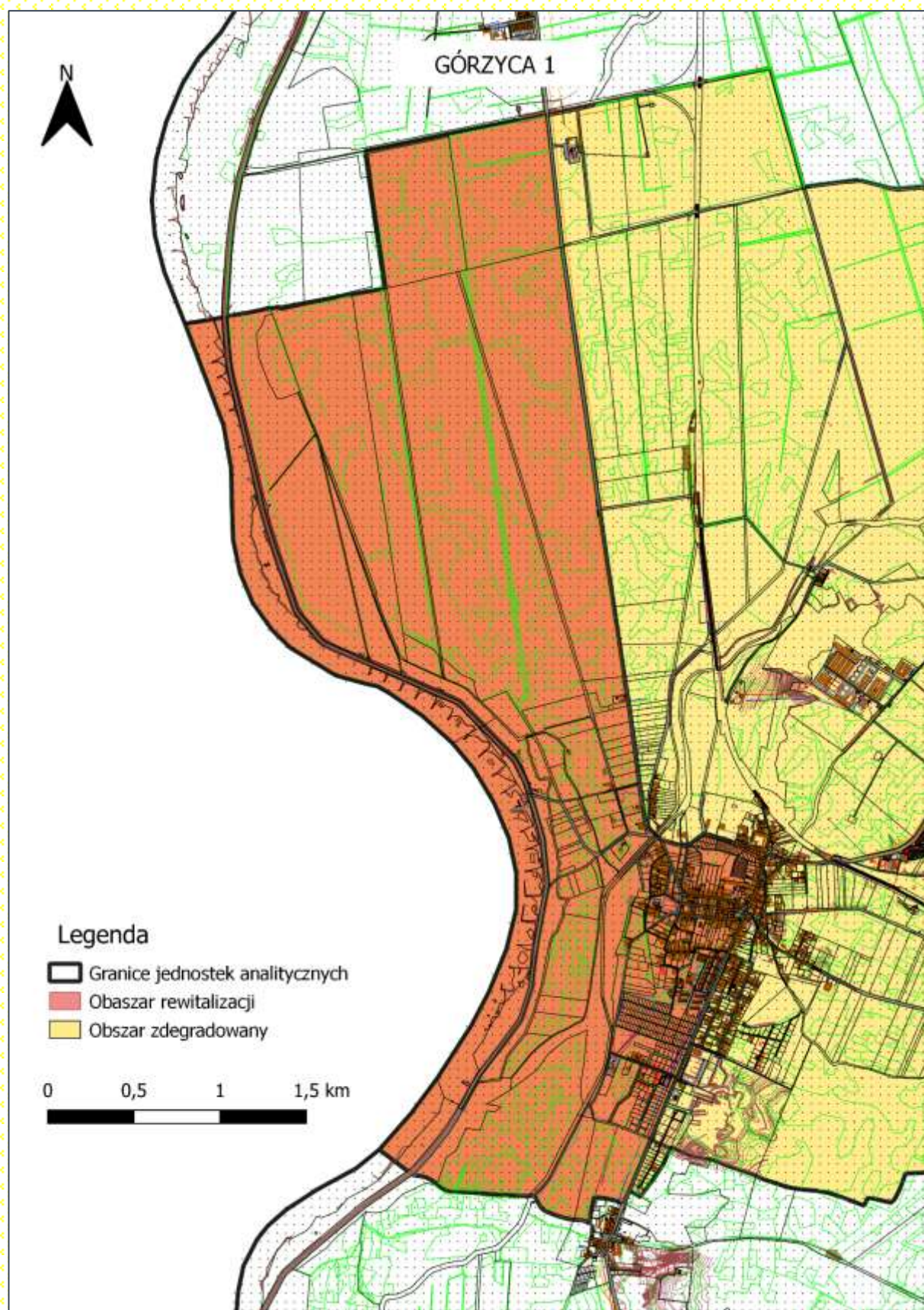
Obszar gminy Górzycza kwalifikuje się do OSI określonego jako tereny bezpośrednio przylegające do granicy, w których występuje silne oddziaływanie transgraniczne. Wprawdzie gmina Górzycza pozbawiona jest bezpośredniego przejścia granicznego, jednak bliskość i sąsiedztwo przejść w Kostrzynie nad Odrą i Słubicach sprawia, że oddziaływanie granicy jest dostrzegalne także tutaj. Oczywiście nie jest tak silne jak w tzw. miastach bliźniaczych, (Kostrzyn nad Odrą-Kietz, Słubice-Frankfurt nad Odrą, Gubin - Guben, Łęknica-Bad Muskau). Miasta te rozwijają współpracę realizując wspólne projekty w wielu dziedzinach, spośród których dominującymi są infrastruktura komunalna, komunikacja, kultura, sport, edukacja i sprawy społeczne. Przedsięwzięcia te powinny być nadal wspierane.

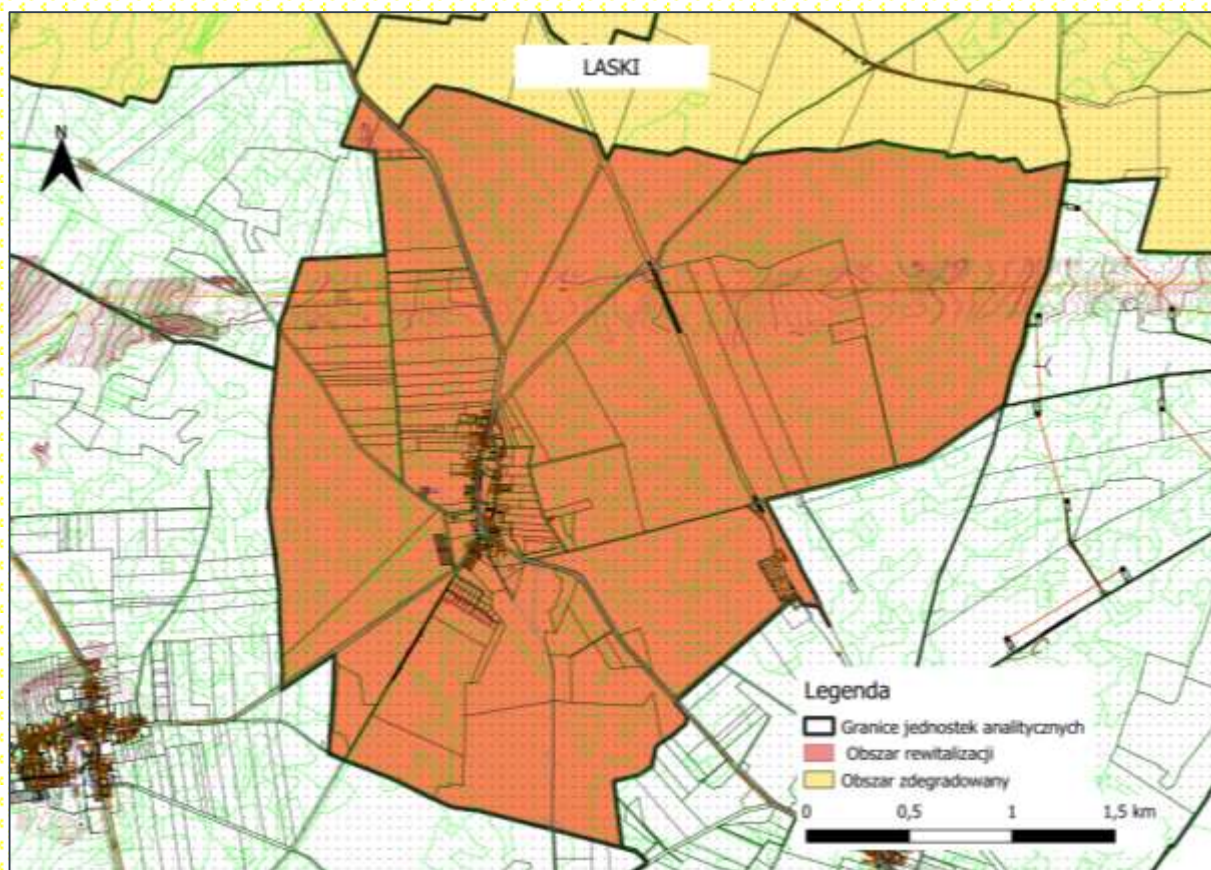
Mapa 13 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

5. **Obszary zagrożone powodzią.**

Wyznaczone obszary rewitalizacji obejmują swym zasięgiem ulice: 1 Maja, Dębowa, Jarzębinowa, Klonowa, Lipowa, Narutowicza, Odrzańska, Ogrodowa, Osiedle Kwiatowe, Parkowa, Reja, Jaśminowa, Kostrzyńska, Polna, Robotnicza, Rzepińska, Wolności w Górzycy oraz miejscowość Laski Lubuskie.

Dla obszaru rewitalizacji położonego w Gminie Górzycy wyznaczono 17 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 9.Cele i kierunki rewitalizacji - źródło: Gminny Program Rewitalizacji

CEL 1.	Zintegrowane i zaangażowane społeczeństwo obywatelskie
Kierunek 1.1.	Wzrost integracji międzysąsiedzkiej i międzypokoleniowej
Kierunek 1.2.	Budowanie poczucia współodpowiedzialności mieszkańców za przestrzeń wspólną i przynależności lokalnej
Kierunek 1.3.	Pobudzanie aktywności mieszkańców na rzecz najbliższego otoczenia
Kierunek 1.4.	Wzrost podejmowanych inicjatyw oddolnych i ich wsparcie przez samorząd
Kierunek 1.5.	Szersze włączenie obywateli w procesy decyzyjne w obszarze rewitalizacji
CEL 2.	Szeroka oferta społeczna oraz rekreacyjna zadowalająca i rozwijająca mieszkańców
Kierunek 2.1.	Poprawa dostępu i jakości usług publicznych świadczonych na obszarze rewitalizacji
Kierunek 2.2.	Podniesienie jakości obsługi interesantów oraz komfortu pracy pracowników gminnych jednostek organizacyjnych zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji
Kierunek 2.3.	Wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu potrzeb związanych z podejmowaniem pracy
Kierunek 2.4.	Poprawa atrakcyjności i bezpieczeństwa terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji
CEL 3.	Gmina Górzycy atrakcyjnym miejscem do życia
Kierunek 3.1.	Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni na obszarze rewitalizacji

Kierunek 3.2.	Poprawa alternatywnych połączeń komunikacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych
Kierunek 3.3.	Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych przez eliminowanie barier architektonicznych i innych
Kierunek 3.4.	Zwiększanie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
Kierunek 3.5.	Polepszenie jakości środowiska i świadomości ekologicznej mieszkańców na obszarze rewitalizacji
Kierunek 3.6.	Pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
Kierunek 3.7.	Polepszenie atrakcyjności mieszkańców na rynku pracy poprzez organizację szkoleń i zajęć umożliwiających poszerzenie ich kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności
Kierunek 3.8.	Zwiększenie możliwości i różnorodności form spędzania czasu wolnego dla różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów

ZGODNOŚĆ CELÓW Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Zgodność celów zapewniono na poziomie następujących dokumentów strategicznych:

- *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030*
- *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk – Porozumienia „G – 7” na lata 2022 – 2030”*

Ponadto zapewniono zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Górzycy z celami niniejszej strategii.

W dokumencie strategicznym dla województwa lubuskiego wymieniono 4 cele strategiczne. Ich brzmienie jest następujące:

1. *Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.*
2. *Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.*
3. *Integracja przestrzenna regionu.*
4. *Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.*

W dokumencie strategicznym dla Porozumienia „G – 7” wymieniono 3 cele strategiczne. Ich brzmienie jest następujące:

1. *Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.*
2. *Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.*
3. *Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.*

Tabela zgodności celów:

Tabela 10 Tabela zgodności celów

Cel strategiczny:	SRWL 2030	G-7
1. poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży	Cel nr 1 (cel szczegółowy 1.3 - Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy) Cel nr 2 (2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi; 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także	Cel nr 2 (2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej

2.lepszy dostęp do usług publicznych i możliwości bogacenia się społeczeństwa	upowszechnianie i promocja sportu) Cel nr 2 (2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia; 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu) Cel nr 3 (3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego; 3.2 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej) Cel 4 (4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa)	Cel nr 2 (2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej) Cel nr 3 (3.3 Opieka nad osobami starszymi)
3.wzrost odporności na zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska	Cel nr 1 (1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku) Cel nr 3 (3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu; 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich)	Cel nr 1 (1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej; 1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych; 1.3 Poprawa stanu środowiska)
4.wzrost aktywności obywatelskiej	Cel nr 2 (2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie Seniorów; 2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia; 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa Kulturowego; 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu; 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej)	Cel nr 3 (3.1 Stworzenie warunków do rozwoju kultury i tożsamości lokalnej; 3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej;

Gmina wiejska z ograniczonymi zasobami kadrowymi wymaga sprawnego i elastycznego systemu zarządzania strategią, który pozwoli skoncentrować się na kluczowych celach rozwojowych i zapewnić odpowiednie wykorzystanie dostępnych zasobów. W systemie tym kluczowe role odgrywają Wójt jako głowa władzy wykonawczej oraz Sekretarz jako kluczowa osoba zarządzająca funkcjami administracyjnymi.

Strategia musi być ukierunkowana na konkretne cele i priorytety, które powinny być określone w konsultacji z mieszkańcami, aby odzwierciedlały realne potrzeby społeczności lokalnej. Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z tymi założeniami, ale wymaga stałego kontrolowania aktualności postawionych tutaj założeń.

Wójt, jako osoba odpowiedzialna za kierowanie gminą, odgrywa kluczową rolę w tworzeniu i realizacji strategii. Jego zadaniem jest określenie wizji i celów strategicznych, koordynacja działań oraz nadzór nad realizacją poszczególnych zadań.

Sekretarz jest odpowiedzialna za bieżące funkcje zarządcze i administracyjne, takie jak planowanie, organizacja, nadzór nad wykonaniem i kontrola. Sekretarz wspiera Wójta w realizacji strategii i stanowi łącznik między Wójtem a pozostałymi pracownikami urzędu.

Kierownik ds. Funduszy UE i spraw organizacyjno-kadrowych to osoba odpowiedzialna w urzędzie za sprawy projektowe, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz współpracę z podmiotami przygotowującymi dokumenty strategiczne. To na jej barkach spoczywać będzie zlecanie/wykonywanie czynności związanych z monitoringiem i ewaluacją strategii.

Elastyczny i efektywny system zarządzania wymaga jasnej komunikacji i koordynacji między różnymi działami urzędu oraz z interesariuszami zewnętrznymi. Regularne spotkania i narzędzia komunikacji cyfrowej mogą być kluczem do zapewnienia płynności procesów decyzyjnych.

System zarządzania strategią powinien zawierać mechanizmy do regularnej oceny i monitorowania postępów. Okresowe przeglądy, wskaźniki wydajności i systemy raportowania zapewniają przejrzystość i umożliwiają szybkie reagowanie na ewentualne wyzwania.

Co istotne – na każdym etapie wdrażania strategii zapewnić należy udział społeczeństwa. Partycypacja społeczna jest kluczowa w procesie wdrażania i monitorowania strategii gminy, ponieważ mieszkańcy są bezpośrednio związani z efektami realizowanych działań. Ich uczestnictwo umożliwia tworzenie strategii, które są bardziej zgodne z rzeczywistymi potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej. Włączenie społeczeństwa do procesu pozwala na lepsze zrozumienie i adresowanie lokalnych problemów oraz wyzwań. Umożliwia to także budowanie poczucia odpowiedzialności i zaangażowania mieszkańców, co może przyczynić się do większej efektywności i akceptacji wdrażanych działań. Partycypacja może również wpłynąć na zwiększenie transparentności i wiarygodności procesu decyzyjnego.

Aby uczynić partycypację skuteczną, należy wykorzystać różne narzędzia i metody, takie jak:

- *Konsultacje Społeczne: Organizowanie regularnych spotkań i warsztatów z mieszkańcami, aby pozyskać ich opinie i sugestie na różnych etapach procesu.*
- *Ankiety i Badania: Wykorzystanie ankiet i badań, aby zbierać dane i opinie na temat kluczowych kwestii związanych ze strategią.*
- *Platformy Cyfrowe: Utworzenie platform internetowych i mediów społecznościowych, aby umożliwić ciągłą interakcję i wymianę informacji z mieszkańcami.*
- *Partnerstwa strategiczne z organizacjami pozarządowymi, pozwalające na realizację przedsięwzięć wpisanych w strategię rozwoju gminy przy wsparciu organizacji pozarządowych, w tym jako lidera lub jedyne wnioskodawcy (w zależności od dostępności katalogu beneficjentów poszczególnych programów/priorytetów)*

Partycypacja społeczna w procesie wdrażania i monitorowania strategii gminy nie jest tylko etycznym imperatywem, ale również kluczowym elementem, który może znacząco wpłynąć na sukces i efektywność strategii. Dostosowanie odpowiednich narzędzi i metod do specyficznych warunków i potrzeb społeczności może prowadzić do tworzenia bardziej zintegrowanych i zrównoważonych rozwiązań na rzecz rozwoju gminy.

Stworzenie efektywnego systemu zarządzania strategią w gminie wiejskiej z niewielkimi zasobami kadrowymi wymaga starannego planowania, elastyczności oraz ścisłej współpracy między Wójtem, Sekretarzynią i innymi kluczowymi interesariuszami. Jasno określone cele, odpowiednia komunikacja i regularne monitorowanie są kluczem do realizacji długoterminowych celów rozwojowych gminy. Podstawowymi narzędziami zarządzania strategią są monitoring i ewaluacja.

EWALUACJA I MONITORING STRATEGII.

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu lub działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Jednym z głównych celów ewaluacji jest ocena rzeczywistych lub spodziewanych efektów realizacji danej interwencji publicznej. Ewaluacja jest zatem próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania podjęte w zgodzie ze strategią rozwoju przyniosły oczekiwane efekty.

Monitoring a ewaluacja

Monitoring i ewaluacja mimo iż z natury podobne działania, różnią się między sobą zasadniczo. Najważniejszą różnicą jest poziom głębi dostarczanych przez te narzędzia informacji. Podczas gdy monitoring weryfikuje, czy zaplanowane zdarzenie doszło do skutku, to ewaluacja bada to zdarzenie pod kątem jego efektów oraz przyczyn dla których się ono wydarzyło (lub dla czego się nie wydarzyło). Na poziomie realizacji Strategii linia demarkacyjna pomiędzy monitoringiem a ewaluacją przebiega tam, gdzie występuje rozróżnienie pomiędzy produktem działania (np. 30 km ścieżek rowerowych) a jego rezultatem (wzrost aktywności fizycznej mieszkańców gminy). Należy jednak w tym miejscu zauważyć, że rezultaty weryfikować będzie można dopiero po pewnym czasie. Ze względu na swój charakter nie są one bowiem możliwe do zbadania zanim od zakończenia działań nie upłynie odpowiednia ilość czasu (w tym przypadku od 1 do 3 lat). Wobec tego ocena osiągnięcia rezultatów powinna być prowadzona w kilku określonych momentach wdrażania strategii, nie zaś w sposób ciągły jak produkty.

System ewaluacji wdrażania strategii rozwoju zakłada, że **punkt wyjściowy to ewaluacja ex-ante** przeprowadzoną przed przyjęciem strategii do realizacji. W dokumencie tym określone zostaną parametry wejściowe systemu ewaluacji, narzędzia, metodologia oraz wartości wskaźników sprzed rozpoczęcia wdrażania nowej strategii. Pozwoli to na porównywanie postępu wzrostu (lub spadku) przyjętych do systemu wskaźników. Część z nich monitorowana może być z poziomu publicznie dostępnych statystyk publicznych. Część jednak wymagać będzie opracowania systemu przepływu informacji na poziomie gminy (szczególnie pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi na jej terenie) oraz zaplanowania cyklicznych badań społecznych o powtarzalnej (porównywalnej) strukturze.

KAMIEŃ MIŁOWE PROCESU EWALUACJI I MONITORINGU:

Monitoring (sprawozdanie dotyczące wskaźników produktu – narzędzie: arkusz wskaźników, można wykorzystać Raporty o stanie gminy):

- *czerwiec 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030*

Ewaluacja mid-term i ex-post (badanie i sprawozdanie)

- *czerwiec 2026, 2030*

Co 2-3 lata zbadane zostać powinny rezultaty działań. Należy wykorzystać do tego metodologię zbliżoną do opisanej w raporcie z diagnozy (załącznik do niniejszej strategii) oraz w raporcie z ewaluacji ex-ante. W głównej mierze należy wykorzystać tożsame narzędzie diagnostyczne (ankieta elektroniczna) do zbadania nastrojów społecznych po pierwszych latach realizacji strategii (on going, mid-term) oraz po zakończeniu etapu jej wdrażania (ex-post). Badanie ex-post można również zlecić podmiotowi zewnętrznemu.

Kluczowe pytania badawcze, na które odpowiedzieć będzie miała ewaluacja to:

- *Czy wdrażana strategia przynosi zakładane efekty?*
- *Czy zrealizowane przedsięwzięcia są adekwatne do potrzeb mieszkańców?*

- *Czy jakość życia mieszkańców na obszarze gminy poprawiła się?*

Kryteria ewaluacji wykorzystywane w badaniu to:

- *trafność* - w jakim stopniu cele i działania odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru;
- *skuteczność* - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- *trwałość* – jaka jest ciągłość efektów, wpływ i oddziaływanie;
- *efektywność* - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- *użyteczność* - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć na obecnym etapie nie przewiduje się zmian ani konieczności podejmowania dokumentów wykonawczych.

SPIS TABEL, MAP, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

Wykres 1 Kierunki wykorzystania powierzchni gminy Górzycy. Opracowanie własne na podstawie danych GUS - BDL wg stanu na 31.12.2024.....	8
Wykres 2 Najbardziej wyraziste elementy/czynniki wpływające na życie w "G-7". Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).....	13
Wykres 3 Średnia ilość kursów komunikacji publicznej przypadająca na jedną miejscowość w gminie. Opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy e-podróżnik.pl dla 9.03.2022.	23
Wykres 4 Liczba dzieci w wieku 1-2 lat zameldowanych na terenie gminy Górzycy w latach 2012-2021. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL wg stanu na 31.12.2021.....	25
Wykres 5 Liczba uczniów w szkołach w latach 2009-2022. Źródło: informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2021/2022	28
Wykres 6 Dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego jako % wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat. Wariant porównawczy. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL wg stanu na 31.12.2021.....	30
Wykres 7 Ocena zadowolenia z dostępności miejsc w przedszkolach. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej. Uwaga - 39,5% osób wybrało odpowiedź "nie mam zdania" i nie są one uwzględniane w poniższych wynikach.....	30
Wykres 8 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	31
Wykres 9 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	32
Wykres 10 Zadowolenie mieszkańców z faktu mieszkania na terenie swojej gminy. Porównanie - obszar G-7 i Gmina Górzycy. Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne.	32
Wykres 11 Ranking zadowolenia z kategorii życia publicznego w gminie Górzycy. Opracowanie własne	34
Wykres 12 Koszty przedsięwzięć kluczowych w podziale na cel główny. Wariant minimalnych i maksymalnych nakładów. Kwoty w mln zł.....	53

Tabela 1 Problemy gminy Górzycy w wyniku selekcji wniosków wyciągniętych na podstawie Raportu z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Górzycy (pozycje pogrubione zostały szczegółowo opisane pod tabelą).	18
Tabela 2 Liczba połączeń transportu publicznego pomiędzy poszczególnymi miejscowościami a Górzycą.....	23
Tabela 3 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. Źródło: System Informacji Oświatowej według stanu na dzień 30 września 2021 r.	29
Tabela 4 Ranking zadowolenia z poszczególnych aspektów życia w gminie Górzycy. Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Gwiazdką oznaczono kategorie, w których zdecydowanie dominowały odpowiedzi „nie mam zdania”, wobec czego wynik może być zaburzony	32
Tabela 5 Ranking potrzeb w gminie Górzycy. Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne	34
Tabela 6 Rodzaje i przykłady działań, które wpisują się w realizację poszczególnych celów szczegółowych.....	50
Tabela 7 Wybrane programy priorytetowe jako potencjalne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.	54
Tabela 8 zestawienie oczekiwanych rezultatów w ramach poszczególnych celów głównych	57
Tabela 9 Cele i kierunki rewitalizacji - Źródło: Gminny Program Rewitalizacji	66
Tabela 10 Tabela zgodności celów.....	67
Mapa 1 Mapa gminy Górzycy z uwzględnieniem terenów naturalnie zalewowych. Źródło: geoportal.gov.pl	8
Mapa 2 Złoża naturalne gminy. Kolor szary - pokłady węgla brunatnego. Źródło: geoportal.gov.pl - dane Państwowego Instytutu Geologicznego. Dostęp 28.04.2023.....	9
Mapa 3 Położenie względem ośrodków funkcjonalnych. Opracowanie własne	12
Mapa 4 Sieć istniejących i potencjalnych ścieżek rowerowych gminy Górzycy. Opracowanie własne na podkładzie www.openstreetmap.org	20
Mapa 5 Obszary chronione w gminie Górzycy. Geoportal.gov.pl	22
Mapa 6 Mapa sieci drogowej i kolejowej w gminie Górzycy. Opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl, zdp.bip.powiatlubicki.pl	24
Mapa 7 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/	27
Mapa 8 Model gminy Górzycy - sieć osadnicza, drogi, linie kolejowe, lasy, tereny rolnicze, tereny podmokłe oraz obszary rewitalizacji. Opracowanie własne	58
Mapa 9 Obszary chronione na tle sieci urbanistycznej i komunikacyjnej. Opracowanie własne.....	59
Mapa 10 Umieszczenie na mapie przedsięwzięć kluczowych i potencjalnych miejsc realizacji. Dotyczy tych przedsięwzięć, które nie mają wymiaru punktowego lub nieokreślonego. Opracowanie własne	60
Mapa 11 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.	61
Mapa 12 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	62
Mapa 13 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	63
Mapa 14 Obszary zagrożone powodzią w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	64
Mapa 15 Obszar rewitalizacji Górzycy 1 - źródło Gminny Program Rewitalizacji.	65
Mapa 16 Obszar rewitalizacji Laski. Źródło: Gminny Program Rewitalizacji	66